

STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA OPŠTINE NOVI BEČEJ

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
1. UVOD	6
2. PROFIL OPŠTINE NOVI BEČEJ	8
3. OBLAST: URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE	15
3.1. UVOD	15
3.2. PRIKAZ STANJA	15
3.3. PROSTORNI RAZVOJ NASELJA	16
3.4. PRAVCI RAZVOJA	18
3.5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	19
4. OBLAST: INFRASTRUKTURA	20
4.1. UVOD	20
4.2. PRIKAZ STANJA	20
4.2.1. Saobraćajna infrastruktura	20
4.2.2. Putna infrastruktura	21
Železnička infrastruktura	21
Vodna infrastruktura	21
4.2.3. Energetska infrastruktura	22
Elektroenergetska infrastruktura	22
Zemni gas i daljinsko grejanje	22
Obnovljivi izvori energije	22
4.2.4. Telekomunikaciona i informatička infrastruktura	22
4.2.5. Komunalna infrastruktura	23
Vodovod	23
Fekalna kanalizacija	23
Atmosferska kanalizacija	23
Vodna infrastruktura	23
4.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI	24
4.3.1. Saobraćajna infrastruktura	24
Putna infrastruktura	24
Železnička infrastruktura	24
Vodna infrastruktura	24
4.3.2. Energetska infrastruktura	25
Elektroenergetska infrastruktura	25
Zemni gas i daljinsko grejanje	25
Obnovljivi izvori energije	25
4.3.3. Telekomunikaciona i informatička infrastruktura	26
4.3.4. Komunalna infrastruktura	27
Vodovod	27
Fekalna kanalizacija	27
Atmosferska kanalizacija	27
4.4. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	27
5. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - INDUSTRIJSKI RAZVOJ I MALA I SREDNJA PREDUZEĆA	30
5.1. UVOD	30
5.2. PRIKAZ STANJA	30
5.3. INDUSTRIJA, MALA I SREDNJA PREDUZEĆA I USLUŽNA DELATNOST	31

Prioriteti razvoja	34
6. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - POLJOPRIVREDA	36
6.1. UVOD	36
6.2. PRIKAZ STANJA	36
6.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI	40
Korišćenje poljoprivrednog zemljišta u svojini Republike Srbije	41
6.4. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI RAZVOJA	41
7. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - TURIZAM	44
7.1. UVOD	44
7.2. PRIKAZ STANJA	44
7.3. ANALIZA RESURSA (izgrađeni)	46
7.4. ANALIZA RESURSA (prirodni)	46
8. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA	50
8.1. UVOD	50
8.2. PRIKAZ STANJA	51
8.2.1. Pregled situacije u prethodnom periodu	52
Prirodno kretanje stanovništva	52
Oboljevanje stanovništva (morbidityet)	54
Epidemiološka situacija zaraznih bolesti	54
Hronične nezarazne bolesti	55
8.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI	62
8.4. PRAVCI RAZVOJA:	63
Socijalna zaštita	65
9. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - KULTURA	68
9.1. UVOD	68
9.2. PRIKAZ STANJA	69
9.3. PREGLED SITUACIJE U PRETHODNOM PERIODU	70
9.3.1. Kulturno-umetnička društva	70
9.3.2. Manifestacije Doma kulture opštine Novi Bečej	72
9.3.3. Pozorišna delatnost	74
9.3.4. Likovna delatnost	74
9.3.5. Bibliotečka delatnost	75
9.4. SADAŠNJA SITUACIJA	75
STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	77
9.5. PRAVCI RAZVOJA	77
10. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - OBRAZOVANJE	79
10.1. UVOD	79
10.2. PRIKAZ PROBLEMATIKE	79
10.3. PREGLED SITUACIJE U PRETHODNOM PERIODU	81
10.4. SADAŠNJA SITUACIJA	81
10.4.1. Predškolsko vaspitanje	81

10.4.2.	Osnovnoškolsko obrazovanje	82
10.4.3.	Srednjoškolsko obrazovanje	82
10.4.4.	Postorni uslovi i opremljenost	83
10.4.5.	Kadrovi	84
	STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	85
11.	<i>OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - SPORT</i>	86
	Uvod	86
	Prikaz stanja	86
	Pravci razvoja	90
	STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	91
12.	<i>OBLAST: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE</i>	92
12.2.1.	Stanje kvaliteta voda	91
	Zagađivači voda	91
	Stanovništvo	91
	Industrija	92
	Atmosferske vode	94
	Sadašnja situacija i trendovi	95
	Vodni resursi i vodoprijemnici	95
	Kvalitet vode za piće	95
12.2.2.	Stanje kvaliteta vazduha	97
12.2.3.	Komunalni otpad	101
	Stanje na gradskoj deponiji i smetlištima u naseljenim mestima opštine Novi Bečej	101
	Divlje deponije na teritoriji opštine Novi Bečej	102
12.2.4.	Kvalitet zemljišta	102
	Ambrozija na teritoriji opštine Novi Bečej	105
	Biodiverzitet-Specijalni rezervat prirode SLANO KOPOVO	105

Drage sugrađanke i sugrađani,

Prethodnih dvadesetak godina cela naša zemlja, pa tako i naša opština, bez plana i cilja je trošila vreme i propadala sve dublje. Zato se ukazala potreba za definisanjem nekog plana, neke strategije razvoja, koja će nas voditi ka nekom cilju i koju ćemo svi zajedno sprovesti. Odlučili smo se da to bude *Strategija održivog razvoja* kako ne bismo, na uštrb razvoja, ugrozili buduća pokolenja.

Prilika se, vrlo brzo, ukazala kroz projekat naših prijatelja iz Stalne Konferencije Gradova i Opština "Lokalna agenda 21 – prekograničnom saradnjom do održive zajednice" u kome je naša opština postala jedan od šest partnera. Projekat je finansiran od strane Evropske Unije što mu daje dodatnu težinu.

Pošto je projekat rađen participativnom metodom, u njega je uključen veliki broj ljudi raznih profila, tako da se ova Strategija, u svakom pogledu, može smatrati našom. Tokom rada na strategiji izrađen je logo, slogan i vizija koji najbolje oslikavaju kako naši građani doživljavaju svoju opštinu, koliko je vole i kakva žele da bude. U tekstu koji sledi, kao i na propagandnom materijalu koji je ranije objavljen, imate priliku da vidite kako Novobečejci vide svoj grad u Evropi, sa sloganom koji nas sasvim opisuje i vizijom naše opštine za trideset godina kakva se samo poželeti može. Možete videti i analizu sadašnjeg stanja i strateške ciljeve po oblastima čijom realizacijom ćemo doći do ostvarenja vizije.

Dakle, sada je na svima nama obaveza da implementiramo našu strategiju kako bismo učinili da naša opština postane svetla tačka na mapi Evrope, da **ovde**, zaista, **uspevaju lal** i da, za trideset godina, ovo postane najbolje mesto za život naše dece i dece naše dece!

Predsednik opštine

Milivoj Vrebalov

1. UVOD

Projekat "Lokalna agenda 21 - prekograničnom saradnjom do održive zajednice" je još jedan od projekata kojim Stalna konferencija gradova i opština pomaže svojim članicama da uspešno implementiraju Deklaraciju o lokalnom održivom razvoju, usvojenu na Konferenciji o održivom razvoju maja 2005. godine i "Strategiju lokalnog održivog razvoja", dokument usvojen na XXXIV skupštini SKGO-a, decembra 2005. godine. Na taj način se obezbeđuje da se gradovi i opštine u Srbiji razvijaju u skladu sa principima održivog razvoja definisanim tim strateškim dokumentom kroz:

- razvijanje participativne demokratije,
- efikasno i efektivno upravljanje,
- preuzimanje odgovornosti za zaštitu, očuvanje i obezbeđivanje jednakog pristupa zajedničkim prirodnim dobrima,
- racionalno upravljanje resursima kojima se obezbeđuje održiva proizvodnja i potrošnja,
- stvaranje povoljnih ekonomskih uslova i mogućnosti zapošljavanja u skladu sa očuvanjem životne sredine,
- urbano planiranje kojim se ide u susret obezbeđenju društvenih, ekonomskih i ekoloških standarda,
- promovisanje održivih obrazaca života, zdravlja i dobrobiti građana, uz uključivanje u sve procese u zajednici.

Da bi se dostigla ovako projektovana vizija, potrebno je da predstavnici lokalnih vlasti, uz podršku svoje asocijacije, razviju svoje lokalne strategije održivog razvoja, kojima se ovi principi ugrađuju u sve lokalne zajednice i obezbeđuju njihov razvoj usklađen sa specifičnim lokalnim uslovima.

Nakon potpisivanja Memoranduma o saradnji u realizaciji projekta "Lokalna agenda 21- prekograničnom saradnjom do održive zajednice" između Stalne konferencije gradova i opština i šest vojvođanskih opština, otpočeo je proces izrade strateškog plana održivog razvoja i u opštini Novi Bečej.

Izrada Strategije održivog razvoja je kompleksan i kreativan proces koji se sprovodi u skladu sa prihvaćenom i usaglašenom metodologijom, koja je razvijena u okviru ranije sprovedenog programa održivog razvoja u Stalnoj konferenciji, a koja predviđa visok stepen učešća i saglasnosti cele lokalne zajednice u ovom procesu.

Imenovanje Foruma za održivi razvoj opštine Novi Bečej, u koji su uključeni predstavnici svih sfera društvenog, ekonomskog i javnog života ove lokalne zajednice, stvoreni su osnovni uslovi da se proces izrade Lokalne agende 21 za Novi Bečej realizuje u skladu sa ovom metodologijom.

Na predlog predsednika opštine Novi Bečej, gospodina Milivoja Vrebalova, za koordinatora procesa izrade Lokalne agende 21 imenovan je Tomislav Ratković, menadžer Opštine, a Skupština opštine Novi Bečej je usvojila predlog da u opštinski Forum za održivi razvoj budu izabrani:

1. Tomislav Ratković, Opština Novi Bečej
2. Dr Ljiljana Bognić, Gerontološki centar Novi Bečej
3. Dr Anđelka Korovljević, Dom zdravlja Novi Bečej
4. Ivan Bošnjak, JP Direkcija Novi Bečej
5. Svetlana Glavaški, Opština Novi Bečej
6. Milinko Arsenov, Turistička organizacija opštine Novi Bečej

7. Jonaš Jožef, Skupština Opštine Novi Bečej
8. Cecilija Dujin, NVO „PAAD“
9. Maja Josimović, NVO „Kuća kuća“
10. Saša Vojinović, MZ Novo Miloševo
11. Petar Ilić, MZ Kumane
12. Ivan Kolarov, MZ Novi Bečej
13. Borislav Santrač, MZ Bočar
14. Dr Laslo Kovač, Mađarska zajednica
15. Ivica Mišković, Romska zajednica
16. Stana Stojčić, RDA Banat
17. Nikola Arsenov, NEXE Grupa
18. Ljubomir Ilkić, Brantner Novi Bečej
19. Dušanka Dujin, ZZ Vranjevo
20. Miroslav Glavaški, OZZ Bečej
21. Saša Šučurović, Preduzetnik
22. Milivoj Reznic, Opština Novi Bečej
23. Matija Kovač, Skupština Vojvodine
24. Radmila Stanković, Opština Novi Bečej
25. Stevan Davidović, Opština Novi Bečej
26. Milan Kiselički, Novinar
27. Laslo Šuranji, Lica sa posebnim potrebama
28. Ivana Ćuk, Dom zdravlja Novi Bečej
29. Saša Dujin, NVO
30. Aleksandar Nićetin, KK Polet – keramika
31. Milan Knežev, Opština Novi Bečej
32. Vladimir Davidović, OŠ „Josif Marinković“ Novi Bečej
33. Miloš Zvekić, Dom Kulture
34. Duško Terzin, OŠ „Miloš Popov“ Novo Miloševo
35. Zorica Garčev, OŠ „M. Čiplić“ Novi Bečej
36. Radovan Josimović, preduzetnik
37. Senada Slavković, preduzetnica
38. Dragan Banjac, ZSP Sombor
39. Milorad Igić, NEXE Grupa
40. Snežana Tomić, NEXE Grupa
41. Milorad Josimović, NEXE Grupa
42. Dragoje Rakočević, OŠ Josif Marinković Novi Bečej
43. Zagorka Jegdić, Dom Kulture Novi Bečej

Lokalna agenda 21 za Novi Bečej rađena je od jula 2007. do juna 2008. godine i važno je istaći da je i sam proces izrade ovog dokumenta imao specifične efekte, koji predstavljaju pozitivnu praksu u stvaranju kohezije lokalne zajednice.

2. PROFIL OPŠTINE NOVI BEČEJ

Opština Novi Bečej spada u red potiskih opština i nalazi se u samom centru Vojvodine i jedna je od pet opština Srednjobanatskog regiona. Novi Bečej je smešten uz levu obalu reke Tise na 66. kilometru od njenog ušća u Dunav i jedini je grad na Tisi čiji je centar upravo na reci, a krasi ga i najljepši tiski kej. Pored Novog Bečeja, opštinu čine još tri naseljena mesta: Novo Miloševo, Kumane i Bočar.

Pored međunarodnog plovnog puta reke Tise, Novi Bečej je kanalskom mrežom povezan sa Dunavom kod Bezdana i Bele Crkve. Kroz sva naseljena mesta u opštini prolazi železnička pruga koja, preko Pančeva, Zrenjanina i Kikinde, povezuje Beograd sa Temišvarom, a preko Subotice sa Segedinom. Takođe, kroz opštinu prolazi regionalni put I reda koji povezuje Novi Sad sa Kikindom i dalje Rumunijom, kao i regionalni putevi II reda Novi Bečej – Zrenjanin – Beograd i Novi Bečej – Bašaid – Nova Crnja (Rumunija). Industrijske zone u opštini su locirane tako da pored svake prolazi železnička pruga i jedan od puteva ka Rumuniji, a one u naselju Novi Bečej su naslonjene na kanalsku mrežu.

Opština Novi Bečej prostire se na površini od 609 km², a prema podacima RZS Srbije iz 2005. godine, broji 25.918 stanovnika, što je za 1.006 stanovnika manje nego po popisu iz 2002. godine. Od ovog broja 9.817 su mlađi od 30 godina od čega su 4.702 ženskog pola. Starijih od 65 godina ima 4.362, od čega su 2.677 žene. Najveći broj stanovnika opštine je starosti između 40 i 50 godina. To su radno najsposobniji ljudi, ali imajući u vidu da su baš oni najveće žrtve tranzicije može se reći da je opština u nezavidnom položaju. Od ukupnog broja stanovnika opštine 70% čine Srbi, 19% Mađari, 3,5% Romi a ostali su u ili neizjašnjeni ili u neznatnom broju. Iz ovog se može zaključiti da su hrišćanske religije: pravoslavna i katolička preovlađujuće.

Mada je Novi Bečej pretežno poljoprivredna opština jako je malo prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode (izuzimajući mesne prerađevine). Najrazvijenija je, zahvaljujući A.D. Polet IGK članica NEXE grupe, proizvodnja građevinskog materijala. Prisutna je još i tekstilna industrija (Italtex, Kluz, itd.), hemijska industrija (Biser Kumane, itd.), metalska industrija (IMT FOP, Brodogradilište, itd.) kao i nešto prehrambene industrije (Žitoprerađivačka, Promes, itd.). Mnoga od ovih preduzeća su u procesu privatizacije prešla u ruke vlasnika iz inostranstva ili van teritorije opštine, tako da je samo neznatan broj njih ostao u posedu stanovnika opštine Novi Bečej ili još nije privatizovan. U svakom od naseljenih mesta opštine postoji bar po jedno poljoprivredno preduzeće. Sva ova preduzeća su privatizovana i u posedu su vlasnika koji nisu sa teritorije opštine i koji su broj zaposlenih sveli na minimum, a proizvodnju samo na setvu i žetvu. Na teritoriji opštine ima oko 2000 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava, mada zvanični podaci RZS govore o svega 20-ak %. Može se zaključiti da većina stanovništva živi od poljoprivredne proizvodnje (koja se svodi na ratarske kulture i ekstenzivno stočarstvo) ili tako dopunjava prihode. Ukupan broj zaposlenih u opštini Novi Bečej je 4344, od čega su 48,7 % žene.

U opštini Novi Bečej, prema podacima RZS od 30.06.2007. godine, ima 3636 nezaposlenih, odnosno 45% radno sposobnog stanovništva, što je poboljšanje za 12,09% u odnosu na stanje od 30.06. prošle godine kada je taj broj iznosio 4136. I dalje su najviše traženi tekstilni radnici, ali su u toj grani i najlošija primanja. Prosečna neto zarada po zaposlenom za 2007. godinu u opštini Novi Bečej iznosi 27.072,00 dinara što znači, imajući u vidu broj nezaposlenih, da je opština na rubu siromaštva. Ovome treba dodati i 2940 korisnika socijalne pomoći što predstavlja više od 10% stanovništva.

Preovlađujući tip stanovanja u opštini Novi Bečej je individualno stanovanje (privatne kuće). I pored velikog broja napuštenih kuća, znatan broj mladih ostaje da živi kod roditelja u zajedničkom domaćinstvu, pošto ili nemaju zaposlenje ili imaju suviše niska primanja da bi samostalno stanovali. Treba imati u vidu i da najmanje 10% stanovništva živi u kućama bez kupatila, iako imaju tekuću vodu.

Životna sredina u novobečejskoj opštini nije znatno ugrožena jer nema velikih zagađivača, ali problem predstavlja to što se ovoj temi do sada nije posvećivala dovoljna pažnja tako da ljudi nemaju dovoljno razvijenu svest o potrebi očuvanja životne sredine. Zagađenje vode uglavnom dolazi uzvodno od Novog Bečeja, a lokalno zagađenje potiče od septičkih jama i lošeg tretmana otpadne vode iz postojeće kanalizacije. Zemljište je zagađeno uglavnom čvrstim otpadom sa divljih smetlišta i posledicama nekontrolisane upotrebe hemijskih sredstava u biljnoj proizvodnji. Zagađenje vazduha uglavnom se svodi na emisiju prašine i dima od sagorevanja zemnog gasa i čvrstog goriva koje služi za grejanje kuća, kao i od spaljivanja smeća.

Reljef novobečejske subregije sličan je reljefu severnog Banata i većeg dela Vojvodine. Teritoriju čini nizija sa nadmorskom visinom 75-82 metara i blago nagnuta ka koritu reke Tise. Klima je umereno kontinentalna sa prosečnom godišnjom temperaturom 10,9 stepeni celzijusa, a prosečna godišnja količina padavina je oko 600 mm. Najizrazitiji vetar je košava sa čestinom od 182 puta godišnje.

Preko 90% površina je pretvoreno u obradivo zemljište tako da se tipična panonska vegetacija zadržala oko puteva, na slatinskim područjima i oko bara i močvara. Fauna je zastupljena lovnom divljači (srna, divlja svinja, zec, fazan, patka, prepelica...) kao i drugim vrstama životinja kao što su jež, tvor, razne vrste ptica, glodari. Životinjski svet tekućih i stajaćih voda čine vodozemci, gmizavci, ribe, rakovi, školjke itd. Područje opštine Novi Bečej predstavlja izuzetno bogato lovno i ribolovno područje i pravi je mamac za posmatračice ptica. Posebno prirodno bogatstvo predstavljaju specijalni rezervat prirode "Slano kopovo" i Stara Tisa zajedno sa Bisernim ostrvom za koje je postupak zaštite u toku. Slano kopovo se prostire na 974 ha i predstavlja poslednje slano jezero u Srbiji i poslednje utočište raznim biljnim i životinjskim vrstama. Biserno ostrvo se prostire na 275 ha i predstavlja karakterističan agroekološki lokalitet. Celo ostrvo je okruženo vodom koja doprinosi povećanoj vlažnosti vazduha, što sa plodnom zemljom aluvijalnog nanosa predstavlja veoma dobru osnovu za bavljenje ekološkom proizvodnjom voća i grožđa. Na Bisernom ostrvu je poslednji plantažni vinograd Muskat krokana u Evropi, a možda i u svetu.

Opština Novi Bečej poseduje izuzetne prirodne resurse koji uklopljeni u Strategiju održivog razvoja treba da postanu glavne okosnice budućeg prosperiteta:

- obradivo zemljište pogodno za proizvodnju uljarica i biomase
- šume, livade i pašnjake pogodne za proizvodnju zdrave hrane životinjskog porekla
- glinu za proizvodnju građevinskog materijala
- izvore termalne vode
- Slano kopovo
- Biserno ostrvo
- prirodne rezervoare ugljen-dioksida
- izvore zemnog gasa
- reku Tisu i kanalsku mrežu
- branu i most na Tisi
- bogato kulturno istorijsko nasleđe

Novi Bečej se prvi put pominje u pisanim dokumentima iz 1091. godine tako da postoje značajni spomenici iz raznih perioda njegovog razvoja. Sa idejom očuvanja gradskog jezgra i razvoja turizma u Novom Bečeju je započeta restauracija fasada zgrada pod zaštitom. Obnavljanje ambijentalnih celina u centru Novog Bečaja, u centru Vranjeva (deo Novog Bečaja), u Novom Miloševu (kompleks Karačonji) i u Bočaru (dvorci Bajić i Heterledi) treba da vrati stari sjaj opštini. Ovome treba dodati Araču i još 14 crkava, dvorce na Sokolcu i Bisernom ostrvu, stare magacine u Novom Bečeju i Novom Miloševu, stari hrast u Kumanu itd.

Građani opštine Novi Bečej u javnom životu učestvuju pre svega preko svojih predstavnika u savetima Mesnih zajednica kao i preko odbornika u Skupštini opštine Novi Bečej. Ovaj način participacije kao i organizovane javne rasprave po nekim pitanjima ne predstavljaju pravi način učešća građana pre svega zbog manjka interesovanja i slabe organizacije institucija. Ovome treba dodati i nepostojanje dovoljnog broja adekvatnih lokalnih medija, tako da građani ostaju uskraćeni i za osnovne informacije. Takva situacija najviše pogoduje administraciji lokalne vlasti koja je postala sama sebi svrha. Ipak, imajući u vidu postojanje velikog broja političkih stranaka i angažovanje velikog broja ljudi u njima, čini se da svako ima mogućnost da učestvuje u političkom životu opštine i Mesnih zajednica. Postojanje svih ovih političkih partija i njihova participacija u vlasti omogućava opštini komunikaciju sa višim nivoima vlasti, iako se ovi kontakti često koriste za ostvarivanje sitnih stranačkih koristi. Osnivanje Regionalnog centra za razvoj „Banat“ u Zrenjaninu trebalo bi da posluži boljoj komunikaciji opština osnivača sa višim nivoima vlasti, kao i sinhronizaciji potreba svih banatskih opština.

Položaj opštine Novi Bečej u samom centru Vojvodine, kao i solidna saobraćajna infrastruktura (pre svega plovni put) njena je najveća komparativna prednost. Uz saradnju sa susednom opštinom Bečej, koja je u poslednje vreme intenzivirana, ovaj mikro-region bi mogao da postane centar regionalnog razvoja. Na teritoriji opštine od međunarodnih organizacija deluje samo Crveni krst, ali su zato rezultati saradnje sa EU, kroz brojne projekte koji su realizovani preko Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR), vidljivi na svakom koraku. Međunarodna saradnja je oplemenjena dugogodišnjim vezama sa bratskim gradovima iz Mađarske (Mezetur), Slovačke (Šturovo), BiH (Krupa na Uni), kao i brojnim kontaktima sa gradovima i lokalnim upravama iz Mađarske, Rumunije, Austrije, Hrvatske itd.

Obzirom da je većina lokalnih preduzeća sada u vlasništvu ljudi koji žive van opštine Novi Bečej ili su iz inostranstva, kontakti i saradnja sa lokalnom upravom se svode, osim svetlih izuzetaka, na kurtoazne posete i pokušaje oslobađanja istih od lokalnih taksa. Lokalna uprava se trudi da izađe u susret preduzetnicima pre svega kroz ubrzavanje procedura za dobijanje raznih dozvola, ali oni verovatno očekuju više, pa su uzdržani u kontaktima. U skorijoj prošlosti ostvarena je saradnja sa austrijskom firmom „Brantner otpadna privreda“ poveravanjem delatnosti prikupljanja, odnošenja i deponovanja komunalnog otpada. Ostvareni su i brojni kontakti sa potencijalnim investitorima, od kojih se rezultati očekuju u narednom periodu. Opština je uz pomoć Nacionalnog investicionog plana (NIP) u fazi opremanja industrijske zone „Istok“ u kojoj će se, u zavisnosti od visine investicije, broja zaposlenih i brzine realizacije, parcele izdavati po vrlo povoljnim uslovima. Takođe, u skladu sa svojim mogućnostima, opština ulaže u infrastrukturu i poboljšanje uslova života (kišna i fekalna kanalizacija, ulice i putevi, sportska i dečija igrališta, itd).

Na teritoriji opštine Novi Bečej posluje 6 ekspozitura raznih banaka. Međutim, njihovo učešće u lokalnom razvoju je simbolično pre svega zbog toga što velike lokalne firme imaju druge banke koje ih prate. Ipak, lokalnom stanovništvu se pružila mogućnost korišćenja različitih bankarskih usluga što značajno utiče na lokalni razvoj. Što se tiče lokalne uprave ona svoju razvojnu šansu ima u fondovima kao što su NIP, Fond za kapitalna ulaganja Vojvodine, kao i pretpristupni

fondovi EU. Do promene Zakona o lokalnoj samoupravi i ostalih sistemskih zakona sopstvena sredstva opštine, odnosno izvorni prihodi, su minorni, tako da učešće opštine u projektima iznosi za 2006. godinu svega 2,5 miliona dinara, a za 2007. oko 3 miliona.

Prosečan životni vek ljudi u opštini Novi Bečej je, kao i u Vojvodini, oko 70 godina, a najčešći uzroci smrti su bolesti srca i krvnih sudova sa čak 65 %, kao i razni tumori sa 18 %. Ovo ukazuje na slabo razvijenu svest o prevenciji i zdravstvenoj zaštiti uopšte, kao i na izuzetno loše navike u ishrani (svinjsko meso, testenine, alkohol, itd). O zdravlju stanovnika opštine brine se Dom zdravlja Novi Bečej sa zdravstvenim stanicama i apotekama u svakom naseljenom mestu. Problem predstavlja specijalističko i bolničko lečenje koje se obavlja u Zrenjaninu, kao i u Kikindi zbog blizine naseljenih mesta Novo Miloševo i Bočar tom gradu.

U poređenju sa brojem stanovnika opština Novi Bečej ima veliku površinu, tako da je gustina naseljenosti 43 stanovnika po kvadratnom kilometru. Broj stanovnika opštine se smanjuje zbog slabog nataliteta koji je prouzrokovan lošim uslovima življenja, ali i zbog stalnih migracija, pre svega mladih, ka velikim gradovima u okolini. Odlivom mladih školovanih kadrova narušava se i obrazovna struktura opštine i svakim danom smanjuju mogućnosti za pokretanje razvoja. Nažalost, sem sporadičnih pokušaja i edukacija koje organizuje Nacionalna služba za zapošljavanje u saradnji sa nevladinim sektorom iz Novog Bečeja, u opštini se ne sprovode nikakve strateške mere za stvaranje uslova za ostanak mladih na teritoriji opštine.

S obzirom na multietnički sastav opštine, učešće nacionalnih manjina u javnom životu se podrazumeva. Dvojezičnost je zastupljena u svim institucijama lokalne uprave, kao i u školama i predškolskim ustanovama. Predstavnici mađarske nacionalne manjine učestvuju u vlasti od početka višestranačkog sistema i to ne samo preko nacionalnih partija već često i kao predstavnici ostalih partija. Romi učestvuju u vlasti preko jednog svog predstavnika i sve više se uključuju u javni život pre svega koristeći prava iz socijalne zaštite, ali i učestvujući u projektima za integraciju Roma finansiranim od strane EU. Primetno je negovanje i poštovanje porodice kod nacionalnih manjina, dok se kod većinskog stanovništva, i pored toga što se mnogo veliki značaj pridaje tradiciji, značaj porodice sve više gubi.

Bez obzira na dugu tradiciju u školstvu, Novi Bečej ima samo jednu srednju školu a i ona, osim trogodišnjih obrazovnih profila, ima samo po jedno odeljenje nekih bečejskih srednjih škola. Ova činjenica već dovoljno govori o kvalitetu i savremenosti nastave u toj školi, mada su investirana određena sredstva u osavremenjavanje ove škole, tako da i ona poseduje informatički kabinet. Na svu sreću nevladin sektor je vrlo aktivan u ovoj oblasti, tako da se neke NVO bave osposobljavanjem kadrova za razna zanimanja kao i podizanjem informatičke pismenosti stanovništva (Teledom). Što se tiče preduzeća, u permanentnom obrazovanju svojih radnika najviše se angažuje „Polet“ a.d., a u poslednje vreme i opštinska uprava. Mada je poslednjih godina došlo do pravog buma u primeni savremene informatičke opreme, efekti njene primene su vrlo skromni. Jedan od retko uspešnih primera je sama opštinska uprava u kojoj se realizuje projekat „Exchange – elektronska uprava“. Kroz rad na ovom i sličnim projektima, ali i kroz članstvo u SKGO, opština ostvaruje kontakt sa institucijama EU i drugim međunarodnim subjektima.

Delom zbog objektivnih okolnosti, ali više zbog subjektivnih slabosti, lokalna preduzeća imaju veoma lošu komunikaciju, pa samim tim i saradnju. Intenzivnija eksploatacija obnovljivih resursa bi trebalo da predstavlja osnovni resurs za privlačenje investicija. Misli se pre svega na prerađivačku industriju za proizvodnju zdrave hrane i intenzivniji razvoj turizma i uslužnih delatnosti. Kroz sinhronizaciju svih ovih delatnosti i korišćenje neobnovljivih resursa (glina,

zemni gas, CO₂) samo u neophodnoj meri mogao bi se očekivati napredak. Već dugi niz godina opština i njeni stanovnici su oslonjeni na „Polet“ a.d, koji je bio nosilac razvoja i koji je i dalje lider u primeni novih tehnologija u proizvodnji, upravljanju kvalitetom. Po ovom privrednom subjektu je opština Novi Bečej prepoznatljiva.

Osnivanjem Turističke organizacije opštine pokušava se objediniti sve ono po čemu je Novi Bečej prepoznatljiv, kako bi se na tržištu pojavili sa što kompletnijom i raznovrsnijom turističkom uslugom. *Strategija održivog razvoja opštine Novi Bečej* treba da definiše pravce razvoja i strategiju promocije lokalnih vrednosti. Stanovnici opštine Novi Bečej, pogotovo oni iz okolnih naseljenih mesta, ne pokazuju očekivani nivo kohezije na nivou opštine. Često se na nivou naseljenih mesta ponašaju kao nezavisne zajednice. Naseljena mesta Novo Miloševo i Bočar su u velikoj meri okrenuta Kikindi, Kumane ka Zrenjaninu, pa stanovnici Novog Bečēja u nekim domenima ostvaruju bolju saradnju sa Bečejom, nego sa naseljenim mestima u samoj opštini. Oseća se potreba za dobrim projektima i idejama, ljudi ih brzo prepoznaju i uzimaju učešće, ali i to mnogo češće na nivou naseljenog mesta. Na taj način funkcionišu sportski klubovi, zatim kulturno umetnička društva, ali i razna udruženja (Udruženje konjara, lovaca, ribolovaca).

Konflikti se, nažalost, najčešće javljaju među mladom populacijom i to najviše u kasnim noćnim ili ranim jutarnjim satima. Nedostatak kvalitetnih sadržaja za mlade, nepostojanje bilo kakve strategije za njihovo uključivanje u javni život i velika nezaposlenost su samo neki od uzroka porasta kriminala, alkoholizma, narkomanije i drugih poroka kojima se, pre svih, mladi okreću da bi pobjegli od surove stvarnosti. Nezainteresovanost i neorganizovanost ključnih aktera za rešavanje ovih problema jedan su od osnovnih uzroka za njihovo postojanje i širenje.

Stanovnici opštine Novi Bečej su u velikoj meri dezorijentisani u procesima tranzicije i u očekivanju da neko drugi reši njihove probleme. U nedostatku pravih ideja i dobre vizije oni se sve više kriju iza tradicije, nacionalizma, religije itd. Ovakav pristup sve više razjedinjuje lokalnu zajednicu i dovodi do sitnih tenzija i konflikata na raznim nivoima. Sadašnja lokalna samouprava pokušava da prevaziđe baš te probleme i okrene zajednicu pozitivnim tekovinama evropske kulture uz poštovanje posebnosti.

Mada je u prošlosti bio centar kulture i preduzetništva, Novi Bečej je posle II svetskog rata počeo da stagnira. Uništen preduzetnički duh je lokalno stanovništvo pretvorio u pasivne posmatračke svog života bez hrabrosti da rizikuje i primeni nove ideje i tehnologije, čak i u poljoprivredi kojom se tradicionalno bavi. Poslednjih godina se oseća buđenje preduzetničkog duha, ali je to još uvek nedovoljno za pravi napredak zajednice. Ipak se mora priznati da ni lokalna samouprava nije učinila dovoljno za podsticanje razvoja preduzetništva. Traganje za vizijom opštine je i dalje u rukama male grupe ljudi, što lokalno stanovništvo različito tumači. Ipak, sve više je onih koji shvataju da jedino sami sebi mogu da pomognu i to tako što će podržati promene i dati svoj doprinos razvoju. Tradicionalna podeljenost društva na domicilne stanovnike i na one koji su odnekud došli u mnogome otežava napredak, jer se po pravilu bojkotuju ili sa sumnjom procenjuju i akcije "druge strane" bez obzira na njihov kvalitet. Skrivajući se iza tradicije, o kojoj se u suštini vrlo malo zna, vrlo mali broj ljudi je spreman da promeni životne stilove i prihvati pozitivno iskustvo drugih zajednica. Mada je lokalnom stanovništvu u tradiciji poštovanje autoriteta i hijerarhije, dugogodišnja negativna selekcija (poslušni), urušeni sistem vrednosti i odlazak velikog broja najobrazovanijih ljudi iz Novog Bečēja, učinili su da stanovništvo nema visoko mišljenje o rukovodećoj eliti.

Što se tiče infrastrukture opština Novi Bečej spada u razvijenije opštine u Srbiji pošto je većina ulica asfaltirana, lokalni putevi su u dobrom stanju a i pruga, bez obzira na loše stanje u kome se nalazi, povezuje sva naseljena mesta opštine. Sva naseljena mesta su elektrificirana i imaju svoje

nezavisne vodovode o kojima brinu lokalna komunalna preduzeća i službe. Veliki problem opština ima sa kvalitetom vode za piće, ali je rešenje problema za naseljeno mesto Novi Bečej na pomolu. Uskoro će se pristupiti rešavanju problema ostalih naseljenih mesta. Grad Novi Bečej je pokriven kanalizacionom mrežom 30%, ali se otpadna voda ne prečišćava. U Novom Miloševu je u toku izgradnja kanalizacije, dok sva ostala naseljena mesta koriste septičke jame. One se često, zbog visokog nivoa podzemnih voda, prelivaju u atmosfersku kanalizaciju. Što se tiče čvrstog komunalnog otpada, opština je sakupljanje i odnošenje poverila austrijskoj firmi „Brantner“. Sa ovom firmom bi trebalo da opremi i regionalnu deponiju. Nakon opremanja regionalne deponije bi se pristupilo sanaciji smetlišta i divljih deponija. Nedavno su sva naseljena mesta u opštini pokrivena digitalnim telefonskim centralama, kao i signalom sve tri mreže mobilne telefonije, ali još uvek ne i direktnim internetom. U Novom Bečeju i Novom Miloševu postoje lokalni internet provajderi, dok Bočar i Kumane koriste internet preko pošte. U Novom Bečeju i Novom Miloševu postoje kablovske televizije, a postoji i lokalni radio NB koji se čuje na celoj teritoriji opštine i u Bečeju.

Pored „Polet“-ovog crepa i pločica koji su postali prepoznatljive robne marke i izvozni proizvod, Novi Bečej je prepoznatljiv i po vinu „Krokan“ koje je jedinstveno u svetu. Na žalost, ne postoji jedinstven sistem marketinga i promocije opštinskih vrednosti. Novooformljena Turistička organizacija započela je rad na ovome.

Stanovnici opštine Novi Bečej su poznati kao miran i povučen narod (možda malo i usporen) što naročito primećuju i u tome uživaju gosti iz velikih gradova. Takođe, može se reći da ovde žive vredni ljudi koji poštuju svoje komšije. Ma kako to čudno zvučalo, skromnost u prohtevima i veća sklonost da se uštedi i smanji potrošnja nego da se primene inovacije i malo više rizikuje radi ostvarenja većih prihoda, može predstavljati određeni problem bržem razvoju. Ljudi ovog kraja se previše često pozivaju na tradiciju i vreme koje je prošlo i nisu skloni promenama i izmenama. Čak i kad posetioci, ljudi sa strane, ističu i hvale lokalne vrednosti, domaće stanovništvo je sumnjičavo u pogledu intenzivnije eksploatacije tih vrednosti.

U poslednjih nekoliko meseci lokalna uprava nastoji da što više radi na unutrašnjem i spoljašnjem imidžu opštine, pre svega kroz uređenje naseljenih mesta i ambijentalnih celina, kao i da popravi mišljenje Novobečejaca o sebi. Nekoliko projekata kojima su uređeni objekti kulturne baštine je već realizovano ili je realizacija u toku, a za druge su već obezbeđena sredstva i uskoro se očekuje početak realizacije. Sem toga sprovode se aktivnosti za razvoj održivog turizma, odnosno turističku eksploataciju zaštićenih područja. Ceo ovaj proces povezan je sa razvijanjem svesti o značaju i očuvanju vrednosti kojima zajednica raspolaže. U ovome veliku ulogu imaju NVO koje se bave ekologijom. Novobečejci su ponosni kad neko pohvali neke lokalne vrednosti i znaju da budu dobri domaćini, ali nisu još uvek spremni da ulože napor za očuvanje starih i stvaranje novih vrednosti. Za većinu ljudi kvalitet života još uvek predstavlja samo dobro pojesti i popiti. Očigledno je da je neophodno postaviti više ciljeve kojima svi stanovnici opštine treba da teže i da rade na tome da ih dostignemo. To je jedina šansa i mogućnost da se približimo Evropi i ostatku sveta.

Prikazano na već standardan i uobičajen način SWOT analizom za opštinu Novi Bečej, identifikovane su sledeće šanse i pretnje, odnosno snage i slabosti:

ŠANSE	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Povoljan geografski položaj</i> –blizina EU, centralni deo Vojvodine, na obali reke Tise, • <i>Prirodni resursi</i> - plodno zemljište, Slano kopovo, vodotoci (Tisa, mrtva Tisa i DTD kanal), rude, termalne vode, zemni gas • <i>Komunikacije</i>- izgradnja banatske magistrale, uspostavljanje rečnog prevoza i transporta, modernizacija železničkog saobraćaja • <i>Turistička potražnja</i> – posebno u segmentu sportskog turizma, banjskog, lovnog, ribolovnog... • <i>Novi izvori energije</i>- sve veći značaj obnovljivih izvora • <i>Regionalna saradnja</i> – mogućnost udruživanja sa susednim opštinama oko rešavanja regionalnih problema • <i>Ponuda jeftine radne snage</i> • <i>Nepostojanje EU propisa</i> – što direktno utiče na povećanje vanevropske tržišne konkurentnosti, jer omogućava ekonomsku saradnju se zemljama van EU 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Politička nestabilnost i državna politika</i> – koju karakteriše još uvek visok stepen centralizacije • <i>Nedostatak finansija</i> – mali budžet opštine, ograničena sredstva fondova, slaba zainteresovanost za pisanje projekata • <i>Nedostatak preduzetničkog duha</i> – strah od promena, inertnost i neodgovornost prema obavezama • <i>Loši demografski trendovi</i> - odlazak mladih, naročito obrazovanih ljudi, staračka domaćinstva • <i>Loša infrastruktura u svim oblastima</i> – posebno loša železnička i komunalna infrastruktura • <i>Loš obrazovni sistem</i> – nedovoljno obrazovana radna snaga ili nizak nivo obrazovnog profila • <i>Male razvojne šanse u privredi</i> • <i>Opasnost od prirodnih nepogoda</i> - plavljenje Tise • <i>Vlasništvo nad zemljom i kapitalom je u rukama ljudi van opštine</i> • <i>Još se ne primenjuju EU propisi</i> • <i>Velika neodgovornost prema pripodi i divlje deponije</i>
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Politika opštine koju sprovodi mlado opštinsko rukovodstvo</i> • <i>Turistički potencijal koji se bazira na prirodnim specifičnostima i kulturno-istorijskom spomenicima</i> • <i>Ljubav prema Novom Bečeju</i> • <i>Gostoprimstvo</i> • <i>Tolerantnost</i> • <i>Prostori planski definisani za investiranje</i> – ne kreće se od nule • <i>Dobra putna mreža</i> • <i>Raznolikost 4 naseljena mesta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedostatak kadrova</i> - nedovoljan broj stručnih ljudi, nizak nivo obrazovanja i pasivnost stanovništva; • <i>Neodgovoran odnos prema materijalnim i duhovnim vrednostima</i>, koji se ogleda i u lošim navikama; • <i>Loša železnička infrastruktura i nedovoljna iskorišćenost Tise i DTD kanala u saobraćaju</i> • <i>Loša komunalna infrastruktura u čije održavanje se previše dugo nije ulagalo</i> • <i>Nedostatak novčanih sredstava za investicije i nepovoljna distribucija postojećih sredstava na veliki broj direktnih korisnika</i> • <i>Neiskorišćenost turističkih potencijala</i> • <i>Slaba privreda</i> – nerazvijena industrija i velika nezaposlenost • <i>Osećaj zapostavljenosti sela u odnosu na Novi Bečej, kao opštinsko središte</i> • <i>Loša komunikacija između građana</i> • <i>Inertnost i loša informisanost su uslovile da se nedovoljno koriste mogućnosti za sticanje novih znanja i veština</i> • <i>Malograđanski duh</i> • <i>Nedostatak poverenja</i> • <i>Neiskustvo</i> • <i>Blizina razvijenih i bogatijih centara</i> – Zrenjanin i Kikida i nekonkurentnost opštine u odnosu na njih

3. OBLAST: URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE

3.1. UVOD

Prostornim planom opštine utvrđuju se opšti i posebni ciljevi razvoja opštine i ciljevi po pojedinim oblastima, pravila korišćenja, uređenja i zaštite planskog područja.

Prostornim planom opštine usmerava se pravac i tok urbanizacije, korišćenje i namena površina na teritoriji opštine, zoniranje i reonizacija područja, razmeštaj i razvoj saobraćajne i komunalne primarne i sekundarne infrastrukture, raspored funkcija među naseljima, razmeštaj proizvodnih kapaciteta javnih i drugih službi, uslovi za uređenje prostora, uslovi zaštite prirode, životne sredine i kulturno-istorijskih vrednosti.

Na osnovu Zakona o planiranju i izgradnji, opštine su nadležne za izradu generalnih urbanističkih planova, Prostornih planova opštine i drugih planskih dokumenata (Plan opšteg uređenja, Plan detaljne regulacije, Plan generalne regulacije). Kod izrade urbanističkih i prostornih planova Zakonom je propisana izrada Izveštaja o strateškoj proceni uticaja planova i programa na životnu sredinu, dok se za projekte za izgradnju objekata i radove vrši izrada Studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Opština je dužna da donese odluku o određivanju vrste planova za koje se izrađuje strateška procena uticaja na životnu sredinu, jer odluka o pripremi plana i programa sadrži i Stratešku procenu uticaja na životnu sredinu i objavljuje se u odluci. Opštine su po zakonu dužne da obezbede sve relevantne podatke neophodne za validnu procenu uticaja na životnu sredinu. Opštinski organi nadležni su za izdavanje saglasnosti na Izveštaje o strateškoj proceni uticaja planova i programa na životnu sredinu za programe i planove koji se odnose na područje opštine, kao i za izdavanje saglasnosti na studije o proceni uticaja na životnu sredinu za projekte izgradnje objekata i radova za koje odobrenje izdaje opština.

Generalni urbanistički plan se radi pod nadzorom odeljenja gradske uprave (u većim opštinama i gradovima) ili specijalizovanih institucija centralne vlasti, a plaća ga lokalna vlast. Većina sadašnjih urbanističkih planova je stara deset ili više godina. Relativno je skupo da se ovi planovi razvijaju i čini se da lokalni zvaničnici ne pridaju dovoljnu važnost ovim planovima. Međutim, ovi planovi pružaju neophodan okvir za kratkoročno razvojno planiranje.

Za područje opštine Novi Bečej izrađen je prostorni plan 1985. godine, a u toku je izrada novog prostornog plana u skladu sa važećom zakonskom regulativom (završetak plana se očekuje do kraja 2008. godine). Za građevinska područja naselja opštine Novi Bečej postoji sledeća urbanistička planska dokumentacija: Generalni plan Novog Bečeja, Detaljni planovi pojedinih kompleksa i blokova u naseljenim mestima.

3.2. PRIKAZ STANJA

Područje administrativne opštine Novi Bečej određeno je površinama teritorija katastarskih opština Novi Bečej, Novo Miloševo, Kumane, Bočar, a granica područja opštine je identična sa granicama ovih katastarskih opština.

Ukupna površina područja Prostornog plana iznosi 60 860 ha i obuhvata 4 naselja, sa ukupno 26 924 stanovnika 2002. godine.

NASELJA	POVRŠINA (HA)	BROJ STANOVNIKA
Novi Bečej	28 238	14 452
Novo Miloševo	17 491	7 297
Kumane	10 147	4 065
Bočar	4 982	1 895
UKUPNO	60 860	26 924

Tabela 1: Površine katastarskih opština, broj naselja i broj stanovnika prema popisu iz 2002. godine na području opštine Novi Bečej:

3.3. PROSTORNI RAZVOJ NASELJA

Polazeći od istorijskog, kulturnog, arhitektonsko-građevinskog nasleđa, geografskog položaja, raspoloživih privrednih i društvenih resursa kao potencijala razvoja, evidentno je da su današnja naselja opštine Novi Bečej, nastajala i razvijala se pod različitim uslovima i okolnostima, kao i uticajem različitih faktora.

Bočar je bio poznato utvrđeno mesto još u srednjem veku, da bi tokom celog turskog perioda bio nenastanjen. Zatim ga 1779.godine opet naseljavaju Srbi, a u 19. veku i Nemci. Oni dominiraju sve do kraja Drugog svetskog rata. Naselje je podignuto na blagoj lesnoj terasi, koja se uzdiže nad okolnim nižim terenom, tako da je zemljište veoma ocedno i pogodno za gradnju. Obzirom da je Bočar staro naselje, ušoreno pre kolonizacije Nemaca, ulice su krivudave, a placevi nepravilnog oblika. To je u 19. veku bio posed porodice Hertelendi, koji su u centru sela podigli kaštel, sa velikim parkom u pozadini (po potonjim vlasnicima, poznat kao dvorac Bajić). Sve ulice su orijentisane prema kaštelu, ispred koga je proširenje, u vidu trga. Time je formiran centar sela.

Kumane je izrazito plansko naselje nastalo u drugoj polovini 18. veka naseljavanjem Srba-graničara. Locirano je na aluvijalnoj ravni reke Tise, a teren se spušta ka severo-zapadu. Sredinom 19. veka pola sela je izgorelo u velikom požaru, a 1873. godine je kolera desetkovala stanovništvo. Prvobitna ortogonalna matrica, nastala presecanjem dve glavne i po dve ulice sa svake strane, i danas su osnova naselja, koje se u međuvremenu nepravilno širilo. Placevi su svi bili iste veličine, što do danas nije zadržano zbog deoba unutar porodice. Ipak je ortogonalna šema sa kućama na uličnoj regulacionoj liniji i danas prisutna. Takođe, u velikom broju je zastupljen tradicionalni, panonski tip kuća, sa karakterističnim trouglastim zabatom, na kojima je zadržan originalan izgled iz perioda njihovog nastanka. Na kraju sela nekada je bilo 7 vetrenjača, ali nažalost nijedna nije sačuvana. Takođe, centar sela na glavnoj raskrsnici, sa nekadašnjim zgradama crkve, škole, opštine, hotela, kafane sa prostorom za ostavljanje konja i krstom u sredini naselja je danas dosta izmenjen i samo neznatno je zadržao svoje karakteristike.

Novi Bečej je sedište opštine, gradsko naselje i najveće naselje u opštini. Smešteno je na lesnoj terasi, koja u zapadnom delu prelazi u lesnu aluvijalnu ravan reke Tise. Adekvatnost položaja uz Tisu u prošlosti se ogledala zasnivanjem paralelnih naselja sa obe strane reke (Bečej i Novi Bečej), odnosno dva naselja na istoj obali (Novi Bečej i Vranjevo). Grupisanjem ova dva naselja nastao je današnji Novi Bečej, što se ogleda u njegovoj prostornoj strukturi: oba naselja obrazovana su u ortogonalnom sistemu, ali imaju različite pravce pružanja. Inače, Novi Bečej je veoma staro naselje, poznato još u doba Rimljana, koje je imalo burnu prošlost – više puta je rušeno, opustošeno i opet podizano, menjajući tokom vekova veličinu, izgled i gospodare. Godine 1331. je proglašen za slobodan kraljevski grad. Početkom 18.veka Turci su ga razrušili, a Srbi su prešli Tisu i tamo osnovali bački Bečej. Posle proterivanja Turaka iz Banata, stanovništvo se vraća i ponovo ga izgrađuje. Iako znatno stariji od bačkog Bečēja, grad sada dobija ime Novi Bečej.

Vranjevo je nastalo na pustari Vran. Tu je postojalo naselje još iz bronzanog doba, a za vreme turskog perioda ovde su živeli Srbi pastiri. Kasnije ga masovno naseljavaju Srbi-graničari. U 18. i 19. veku Novi Bečej u velikom broju naseljavaju i Mađari, zatim Nemci i Jevreji.

U to vreme formirani centri Novog Bečeja i Vranjeva, sa nizom javnih i poslovno-stambenih objekata, sačuvali su autentičnu fizionomiju, uz manja razaranja građevinskog tkiva, tako da predstavljaju izuzetno vredne ambijentalne prostorne kulturno-istorijske celine (biće predložene za kulturno dobro od velikog, odnosno izuzetnog značaja za republiku). Takođe, originalna urbana matrica centra, pa i celog grada, kao i gabariti blokova, parcelacija i regulacija ostali su (sa manjim intervencijama) uglavnom autentični.

Novo Miloševo je najveće seosko naselje u opštini, nastalo spajanjem dva sela – Dragutinova i Beodre. Na lokaciju naselja najveći uticaj su imale saobraćajnice, što je lako uočljivo po izduženosti naselja u pravcu severoistok-jugozapad. Pretežni deo naselja je na lesnoj terasi, sa veoma blagim padom od istoka ka zapadu, odnosno ka Tisi. Dragutinovo je nastalo početkom 16. veka po imenom Plevna. Naselje je nekoliko puta opustelo i opet bilo nastanjeno. Po ocu Marije Terezije, 1740. godine dobija naziv Karlovo. Od 1918. se naziva Dragutinovo, po srpskom pukovniku Dragutinu Ristiću. Sadašnjom prostornom matricom je 1812. godine zamenjeno staro urbanističko uređenje naselja. Beodra se, pod imenom Beldre, prvi put pominje već 1331. godine. Tokom istorije bilo je u vlasništvu više posednika, a od 1781. godine je u vlasništvu porodice Karačonji. Ova porodica je sredinom 19. veka ovde sagradila dva kaštela. Stari centar Beodre, organizovan prema merama i zakonima iz 18. veka u Vojvodini, sa autentičnim zgradama opštine, škole, kafane i crkvom, predstavlja ambijentalnu prostornu kulturno-istorijsku celinu.

Bez obzira na razlike u nastanku i razvoju, sva naselja opštine Novi Bečej imaju karakteristike tipičnih planski zasnovanih vojvođanskih naselja, u kojima dominiraju pravilne ortogonalne matrice ulične mreže, prilagođene konfiguraciji terena, društveno-ekonomskim odnosima i drugim uslovima. Planski osnov naselja zadržan je od nastanka pa do današnjih dana. Prirodni uslovi ne predstavljaju, ni kod jednog naselja u opštini, ograničavajući faktor u pogledu kako dosadašnjeg, tako i budućeg prostornog razvoja.

U periodu posle donošenja novog Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o planiranju, proces usaglašavanja urbanističko planske dokumentacije odvija se u više pravaca. Opština radi po novom GP koji je donet juna 2005. godine, dok se urbanistički planovi za naselja tek izrađuju, a izgradnja se odobrava na osnovu Prostornog plana i urbanističkih projekata.

Urbanistički planovi i dokumentacija za građevinska područja su 2003. godine usklađeni sa aktuelnim Zakonom o planiranju i izgradnji. Donete su odluke o određivanju delova planova koji nisu u suprotnosti sa odredbama navedenog zakona i doneta su posebna pravila građenja kojima su dopunjeni gore navedeni urbanistički planovi.

Međutim, i pored aktivnosti koje su preduzete u oblasti planiranja, opština ne poseduje jednogodišnje ili dvogodišnje planove razvoja. To se negativno odražava naročito na neusklađenost između dugoročnih planova i kratkoročne "projektne dokumentacije" i godišnjih investicionih programa koje sačinjavaju opštine. Nedostaje ključna među-faza u srednjoročnom strateškom planiranju, a ne postoje studije o potražnji i ekonomske analize u projektnoj dokumentaciji.

Pod ovakvim uslovima, osobe koje donose odluke nemaju mogućnost da uporede investicione opcije u različitim sektorima. Takođe, potencijal učešća zajednice u procesima planiranja i donošenja odluka nije adekvatno realizovan. Iako nema dovoljno institucionalnih procena i studija za to,

čini se da nivo saradnje i konsenzusa između različitih tela lokalnih vlasti i agencija nije zadovoljavajući. Do neke mere prethodni, visokocentralizovani sistem je održavao "otuđeni" odnos između lokalnih i centralnih vlasti, tako da se izgubila "unutrašnja" saradnja i koherentnost politika na opštinskom nivou.

Veliki problem u planiranju i građenju u urbanim sredinama predstavlja "divlja gradnja". Pokušaj legalizacije nelegalno podignutih objekata u 2003. godini nije doneo očekivane rezultate zbog siromaštva i nerealnih očekivanja građana, ali i zbog nedovoljno osmišljene politike u vezi sa legalizacijom. To je dodatno opterećenje za lokalne vlasti, kako zbog nemogućnosti kvalitetnog urbanog planiranja, tako i zbog smanjenih prihoda u opštinskim budžetima.

Postojeći problemi i ograničenja za dalji razvoj opštine Novi Bečej u oblasti *mreže naselja i urbanizacije* odnose se na:

- prisutnu polarizaciju i neravnomernost u dosadašnjem razvoju i koncentraciju aktivnosti i sadržaja u opštinskom centru-Novom Bečeju, za razliku od nedovoljno razvijenih ostalih naselja
- veoma mala gustina naseljenosti
- veoma niska gustina mreže naselja
- neplansko širenje naselja
- preispitivanje granica građevinskih reona naselja

U prethodnim godinama aktivnosti na uređivanju gradskog građevinskog zemljišta su bile smanjene. Razlog ovome je nedostak sredstava za izradu urbanističke dokumentacije kojima se stvara planski osnov za uređenje i nedostatak sredstava za sprovođenje planova, odnosno aktivnosti: parcelaciju, otkup zemljišta, izgradnja potrebne infrastrukture (putevi, trotoari, vodovod, atmosferska i fekalna kanalizacija, energetske vodovi i ptt instalacije). U prethodnim godinama građani nisu pokazivali interes za opremljenim parcelama.

Na tržištu nekretnina u Novom Bečeju i u ostalim naseljenim mestima opštine, velika je ponuda nekretnina. One se sastoje od amortizovanih stambenih objekata i građevinskih parcela, najčešće opremljenih sa tvrdim kolovozima, trotoarima, vodovodom, sa potrebnim energetske i ptt instalacijama.

Godinama je prisutna praksa delimičnog uređenja gradskog građevinskog zemljišta, koja stvara istovremeno nepremostive probleme u komunalnom smislu, kako vlasnicima ovih parcela tako i društvenoj zajednici. Naime, naknadno obezbeđenje nedostajuće komunalne infrstrukture je veoma skupo, a do vremena izgradnje ove infrastrukture objekti na ovim parcelama se ne mogu pravilno upotrebljavati. Pored toga, često dolazi i do ugrožavanja i zagađivanja životne sredine. Otklanjanje ovih posledica kasnijim sanacionim radovima je veoma skupo, a vrlo često i neizvodljivo.

3.4. PRAVCI RAZVOJA

Osnovne smernice za budući razvoj i razmeštaj stanovništva i naselja na području opštine Novi Bečej čine:

- uravnotežen populacioni rast po pojedinim naseljima, te postizanje optimalne gustine naseljenosti u naseljima u zavisnosti od ukupnih prirodnih i stvorenih potencijala

- podsticanje daljeg razvoja postojećih naselja uz usmeravanje promena u strukturi delatnosti, sa ciljem da se ostvare što povoljniji odnosi između privrednih i neprivrednih delatnosti
- sagledavanje tendencija širenja naselja i preispitivanje postojećih granica građevinskih reona naselja
- povećanje nivoa socio-ekonomske razvijenosti područja
- podsticanje razvoja seoskog turizma i razvoja tercijarnih delatnosti, posebno u oblasti snabdevanja i pružanja usluga za zadovoljavanje raznovrsnih potreba stanovništva i posetioca (turista)

Ostvarenje ovih smernica daljeg razvoja i organizacije mreže naselja uslovljeno je pravcima razvoja i razmeštaja najznačajnijih privrednih i društvenih delatnosti u širem okruženju.

3.5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

OSNOVNI CILJ:

Stvaranje planske osnove za uređenje i razvoj naselja i atara u skladu sa načelima održivog razvoja, realnim potrebama, povećanjem efikasnosti i odgovornosti u oblasti korišćenja, upravljanja, zaštite i unapređenja prostora, zaštite životne sredine i prirodnih, kulturnih i istorijskih vrednosti, dopuna postojećih i stvaranje novih urbanih vrednosti, negovanje ambijentalnih celina, očuvanje poljoprivrednog zemljišta, usklađenost izgradnje infrastrukture, usklađenost sa Strategijom prostornog razvoja Republike Srbije.

Ostvarivanje ovako široko postavljenog osnovnog cilja moguće je ukoliko se realizuju strateški ciljevi koji su definisani na sledeći način:

I STRATEŠKI CILJ: RAZVOJ I DOSLEDNA PRIMENA PROSTORNIH I URBANISTIČKIH PLANOVA

1. Izraditi plansku i urbanističku dokumentaciju koja obezbeđuje racionalnu organizaciju i uređenje prostora u skladu sa Strategijom održivog razvoja opštine
2. Izraditi i razraditi urbanističke planove svih naseljenih mesta u opštini

II STRATEŠKI CILJ: ODGOVORNO I EFIKASNO GAZDOVANJE ZEMLJIŠTEM U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA

1. Pribavljanje građevinskog zemljišta sredstvima iz budžeta opštine i upravljanje istim u skladu sa unapređenim procedurama koje su potpuno jasne i transparentne (učešće u izradi planova, predstavljanje planskih rešenja, oglašavanje lokacija...)
2. Izgraditi kapacitete u institucijama koje upravljaju zemljištem, pre svega kroz unapređenje procedura, a u cilju usaglašavanja potreba i realizacije programa uređenja zemljišta
3. Postaviti i primeniti kriterijume za valorizaciju lokacija i zoniranje građevinskog zemljišta na tržišnim principima.

4. OBLAST: INFRASTRUKTURA

4.1. UVOD

Ključni kriterijum u nastanku i planiranju infrastrukturnih objekata i sistema su potrebe zbog kojih su infrastrukturni objekti nastali ili će biti neophodni u budućnosti. Infrastruktura opštine Novi Bečej se mora uklopiti u regionalnu i državnu strukturu, a posebno sa susednim opštinama. Celovitost spoljne infrastrukturne mreže i manjih celina koje ne izlaze iz granica opštine ili naseljenih mesta, čine ukupnu infrastrukturnu mrežu područja. Iz tih razloga je najvažnije prepoznati postojeće ili isplanirati buduće saobraćajne, energetske, privredne, političke, socijalne, etničke, kulturne i dr. povezanosti i opredeljenja. Na taj način će se eliminisati deo grešaka koji prate svako planiranje. Drugi veoma važan činilac infrastrukturnog sistema je pravilno dimenzionisanje, koje je zapravo odraz postojeće ili buduće ekonomske moći ili nemoći. Kvalitetni i realni razvojni planovi zasnovani na tačnim činjenicama i stručnim procenama i planiranju, omogućuju da se taj planirani razvoj i ostvari, dok pogrešne procene u situaciji zaostajanja, veoma negativnih društvenih kretanja u zapošljavanju i nedovršenoj tranziciji i privatizaciji, mogu dovesti do pogrešnih ulaganja sa katastrofalnim posledicama. Iz razloga nedovršenog sagledavanja budućeg privrednog rasta, nejasnih trendova demografskih promena (smanjenje broja stanovništva) i nepoznavanja vremena i dinamike uključenja u šire integracione tokove, sagledavanje potrebne infrastrukture u smislu izgradnje i investicija su veoma neizvesne. Samim tim je i podizanje ili završetak infrastrukturnih sistema namenjenih podizanju životnog kvaliteta i očuvanju okoline i zdravlja stanovništva, prvi i sigurni planski element.

4.2. PRIKAZ STANJA

4.2.1. Saobraćajna infrastruktura

Iako je pozicija opštine Novi Bečej malo ekscentrična u odnosu na najvažnije saobraćajne koridore, može se ipak reći da ovaj prostor ima povoljan geosaobraćajni položaj. Međutim, stanje saobraćajne infrastrukture na prostoru opštine Novi Bečej je nezadovoljavajuće i predstavlja razvojno ograničenje za celokupnu privrednu aktivnost ovog prostora. U domenu železničkog saobraćaja, kraj je eksploatacionog perioda železničke pruge, pa je obim saobraćaja minoran u odnosu na kapacitet. Ograničenje predstavlja i neizgrađenost drumskih prostornih veza sa okruženjem (naročito preko reke Tise), neobnovljenost kolovoza, kao i nepostojanje pristupnih puteva u ataru kao sirovinskom zaleđu i pojedinim lokalitetima. Neizgrađenost saobraćajnih kapaciteta najviše ugrožava funkcionisanje i razvoj privrednih aktivnosti, naročito neutrališe željeni nivo turističkog razvoja.

Postojeće stanje saobraćajne infrastrukture na prostoru opštine Novi Bečej do sada se nije manifestovalo u duhu inicijalnog razvoja ovog prostora, već je bilo u stanju opsluživanja postojećih transportnih zahteva. Razlog ovom stanju je potencijalna opsluženost ovog prostora drumskom saobraćajnom infrastrukturom, a to se može okarakterisati kao deo sadašnjeg stanja u društvu, ali i nepostojanje generalne strategije razvoja, koja inicira ukupni razvoj.

Za opštinu Novi Bečej je karakteristično da je malo izvorište i odredište roba i da su sve transportne transakcije vezane za drumski saobraćaj (retko za železnicu), odnosno za transporte u okolni prostor i okolne centre.

Vodni saobraćaj je na ovom prostoru zastupljen preko plovne reke Tise i plovnih kanala iz sistema DTD. Vodni saobraćaj, iako prostorno prisutan, minorno se koristi za izvršenje transportnog rada za potrebe ovog prostora.

4.2.2. Putna infrastruktura

Putna infrastruktura na području opštine Novi Bečej i šireg područja regije je relativno dobro razvijena, što se posebno odnosi na državne puteve prvog i drugog reda, koja omogućava dobru saobraćajnu povezanost sa okruženjem. Iz aspekta održivog razvoja opštine, veoma je važno pravilno sagledati i izabrati trase budućih saobraćajnica višeg reda kroz naše područje.

Osnovni problem lokalnog saobraćaja u opštini se zapravo može svesti na dve kritične situacije i na drugim sličnim područjima, koji se zapravo manifestuju istom posledicom, a to je usporavanje odvijanja saobraćaja. Osnovni problem je nepostojanje obilaznica oko naseljenih mesta, čime se saobraćaj usporava na 40 - 60 km/čas i manje na sve većoj dužini, a ipak se ugrožava život i zdravlje stanovništva. Drugi problem je loš kvalitet postojećih puteva i povezanost sa putevima višeg reda, što rezultira takođe opštim usporavanjem i opasnijim saobraćajem.

Železnička infrastruktura

Železnička infrastruktura je ovog trenutka na veoma niskom tehnološkom nivou. Kroz sva naselja prolazi jednokolosečna pruga koja treba da se afirmiše izgradnjom i osavremenjavanjem u skladu sa obezbeđivanjem komfora i saobraćajne usluge.

Vodna infrastruktura

Vodna infrastruktura je neopravdano zapostavljena i pored najboljih mogućih uslova za povezivanje Novog Bečeja sa celom Evropom ovim najjeftinijim transportnim putem. Korišćenje vodnih puteva bi omogućilo i razvoj turističke privrede, kao i dalji razvoj infrastrukturnih objekata. Na kraju, omogućilo bi interesantniju i lepšu svakodnevicu Novog Bečeja, uz rasterećenje dela drumskog saobraćaja.

Detaljna kanalska mreža svojom ukupnom dužinom u našoj opštini je veoma specifičan oblik vodne infrastrukture. Prvenstveno namenjena odvodnjavanju suvišnih unutrašnjih voda, uz manje korekcije pada dna već sada je prava mreža za snabdevanje vodom velikih površina plodnog zemljišta pogodnog za intenzivnu proizvodnju u uslovima navodnjavanja. *Mogućnost gravitacionog dovoda vode do površina od 42.000 hektara obradivog zemljišta od čega je 16277 ha černozem je jedna od najvećih komparativnih prednosti i velik potencijal razvoja opštine Novi Bečej.* Stabilna i intenzivna poljoprivredna proizvodnja u uslovima navodnjavanja može predstavljati pokretač razvoja izvoza, prerade i opšteg progressa značajnog dela stanovništva celog područja.

Osnovna ograničenja i problemi planskog područja u oblasti saobraćajne infrastrukture vezana su za pojedine vidove saobraćaja i to u smislu :

- zastarelosti tehnologije, kako železničkog, tako i vodnog saobraćaja;
- lošeg stanja, zapuštenosti infrastrukture, terminala (pretovarnih stanica) vodnog i železničkog saobraćaja;
- tehnološke zastarelosti prevoznih sredstava i prateće opreme;
- ekonomskih ograničenja, nedostatka sredstava (svežeg kapitala);
- nepostojanja strategija razvoja, studija razvoja mreža i sl.

4.2.3. Energetska infrastruktura

Mora se skrenuti ponovo pažnja na veliku zavisnost koja postoji između potrošnje energije i stanja i razvijenosti privrede jednog područja, kao i sa standardom i potrošnjom stanovništva. Ako se ovi parametri ne definišu barem približno tačno, mogu postati uzroci velikih grešaka u sagledavanju sadašnjih i budućih potreba, tako i dimenzionisanju infrastrukturnih mreža i objekata.

Elektroenergetska infrastruktura

Elektroenergetska infrastruktura opštine Novi Bečej nije na zadovoljavajućem nivou. Napajanje potrošača u opštini se vrši iz trafo stanice TS“Novi Bečej“110/20 kv. Naselje Novi Bečej se snabdeva električnom energijom iz ove trafo stanice koja je priključena na 110kv napon, iz pravca Bečeja preko dalekovoda br.142/2, iz pravca Zrenjanina preko dalekovoda 142/2 i iz pravca Kikinde preko dalekovoda 1147. Režim rada srednjonaponske mreže 20kv je ostrvski što znači da ne postoji rezervno napajanje u slučaju ispada transformatorske stanice 110/20kv Novi Bečej. Postojeća srednjonaponska i niskonaponska mreža u naseljima je nadzemna, a samo mali deo je građen podzemno.

Zemni gas i daljinsko grejanje

Zemni gas kao preovlađujuće fosilno gorivo narednog perioda već je u upotrebi na delu opštine. Mreža gasovoda se proširuje svake godine i u smislu zaštite okoline i efikasnog energenta koji se lako distribuira i jednostavno reguliše zauzima sve veći deo potrošnje. Verovatno će se iz navedenih razloga umanjiti i uloga daljinskog grejanja, jer je osnovno gorivo isto, efikasnost korišćenja vrlo dobra i u lokalnim potrošačima, a instalacija i gubitci energije na razvodu su znatno manji. U dogledno vreme se očekuje gasifikacija celog područja.

Obnovljivi izvori energije

Obnovljivi izvori energije na našem području, a u smislu strategije održivog razvoja tek treba da zauzimaju istaknuto mesto. Geotermalne vode i biomasa. U skoroj budućnosti se mogu očekivati još i razvoj korišćenja biometanola i biodizela u izvesnoj meri.

4.2.4. Telekomunikaciona i informatička infrastruktura

Na području opštine Novi Bečej, telekomunikaciona infrastruktura (telefonske centrale, spojni putevi i primarna mreža u naseljima većim delom), i po kvalitetu, i po kapacitetu je na zadovoljavajućem nivou. U naseljima je izvršena automatizacija i digitalizacija telekomunikacione opreme i sistema. Spojni putevi između telefonskih centrala ostvareni su optičkim kablovima. Mesna TT mreža u većini naselja takođe je osavremenjena, sekundarna mreža je uglavnom još uvek vazдушna. Za potrebe sistema GSM mreže mobilnih telekomunikacija na prostoru opštine Novi Bečej izgrađene su bazne radio-stanice u NovomBečeju, Miloševu i Kumanu.

Lokalne komercijalne TV i radio stanice u svom razvoju direktno zavise od ekonomske moći privrede i stanovništva. Izvesno je da se prave razvojne mogućnosti mogu proceniti isključivo detaljnom i tačnom analizom privrednog i ekonomskog razvoja i potreba opštine kao celine.

Pristup svetskim sredstvima informacija je sve više prisutan. Nakon satelitskim TV muzičkim kanalima moguć je pristup GPS i GIS sistemima. Pored kablovske TV i internetske mreže moguć je i bežični internet priključak i ADSL telefonskom i internet širokopojasnom povezivanju zainteresovanih.

4.2.5. Komunalna infrastruktura

Uvodne napomene ovih oblasti, vodovoda, fekalne i atmosfere kanalizacije, moraju ukazati na to da se ova oblast izdvaja od ostalih po važnosti, jer se radi o elementima standarda življenja ljudi koji se podrazumevaju u 21. veku. Činjenica da ova ključna infrastruktura ne postoji ili nije ni na približno zadovoljavajućem nivou u celoj opštini pokazuje našu zaostalost i ekonomsku nemoć. Isto tako i neasfaltirane ulice, plavljenje delova ulica ili naseljenih mesta, rušenje kuća od posledica prevlaživanja, ukazuje da u narednom periodu izgradnja celovite i potpune mreže komunalnih infrastruktura mora biti prvi imperativ ukoliko želimo da se ova zajednica održi i adekvatno razvija.

Vodovod

Vodovod u opštini Novi Bečej nije jedinstven sistem. Novi Bečej ima svoj sistem vodosnabdevanja, a naseljena mesta svoje odvojene vodne zajednice. Opšte karakteristike su nedovoljan kapacitet vodozahvata, nedovoljna izgrađenost magistralnih vodova, nedovoljan pritisak u mreži, delimična zastarelost razvodne mreže, samim tim i veliki gubici, voda lošeg kvaliteta i visoka cena vode za potrošače.

Fekalna kanalizacija

Fekalna kanalizacija mora zapravo paralelno pratiti izgradnju vodovodne mreže. Ukoliko se to ne uradi pravovremeno, preko postojećih ili novih septičkih jama dolazi do podizanja opšteg nivoa podzemne vode i ugrožavanja ostale infrastrukture. Zagađenje podzemne vode je samo jedna od direktnih posledica neizgrađene fekalne kanalizacije. Istovremeno time se onemogućava korišćenje vode prve izdani kao tehničke vode, pa su i naponi za racionalizaciju potrošnje pitke vode na taj način onemogućeni za duži period.

Kanalizaciona mreža za prihvatanje otpadnih voda izgrađena je delimično u Novom Bečeju i Novom Miloševu, dok u Bočaru i Kumanu ne postoji. Prečišćavanje otpadnih voda ne postoji već se one direktno upuštaju u vodotokove. Godine 1968. izrađeni su novi idejni projekti kanizacionih sistema otpadnih i atmosferskih voda, ali ovog puta po separacionom principu. Godine 1985. u skladu sa novim GUP-om, izvršena je revizija Idejno–projektnog rešenja kanizacione atmosfere voda Bečaja.

Atmoferska kanalizacija

Atmoferska kanalizacija kao odvojen (separatan) sistem odvođenja viška atmosferskih voda se pokazao kao neophodan deo komunalne infrastrukture. Isto se odnosi i na naseljena mesta koja periodično trpe velike štete od suvišnih atmosferskih voda. Suvišne čiste atmosferske vode se bez posebnih mera zaštite mogu upuštati u okolne recipijente, a sniženi nivo podzemne vode omogućava kvalitetnu izgradnju i produženi vek trajanja drugih infrastrukturnih objekata, kuća, a pre svega ulične putne mreže. I to je, uz druge, važan element Strategije održivog razvoja naše sredine.

Vodna infrastruktura

Vodna infrastruktura je neopravdano zapostavljena i pored najboljih mogućih uslova za povezivanje Novog Bečaja sa celom Evropom ovim najjeftinijim transportnim putem. Korišćenje vodnih puteva bi omogućilo i razvoj turističke privrede, dalji razvoj infrastrukturnih objekata i konačno interesantniju i lepšu svakodnevnicu Novog Bečaja, uz rasterećenje dela drumskog saobraćaja.

Detaljna kanalska mreža svojom ukupnom dužinom u opštini je veoma specifičan oblik vodne infrastrukture. Prvenstveno namenjena odvodnjavanju suvišnih unutrašnjih voda, uz manje korekcije pada dna već sada je prava mreža za snabdevanje vodom velikih površina plodnog zemljišta. Ovo zemljište je pogodno za intenzivnu proizvodnju u uslovima navodnjavanja. Mogućnost gravitacionog dovoda vode do površina od 42.000 hektara obradivog zemljišta od čega je 16277 ha černozem je jedna od najvećih komparativnih prednosti i velik potencijal razvoja opštine Novi Bečej. Stabilna i intenzivna poljoprivredna proizvodnja u uslovima navodnjavanja može predstavljati pokretač razvoja izvoza, prerade i opšteg progressa značajnog dela stanovništva celog područja.

4.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI

4.3.1. Saobraćajna infrastruktura

Putna infrastruktura

Iz aspekta održivog razvoja opštine, veoma je važno pravilno sagledati i izabrati trase budućih saobraćajnica višeg reda kroz područje opštine. Izbor trase magistralne obilaznice oko Novog Bečaja i ostalih naselja diktira mrežu saobraćajnica kroz naselja i rasterećenje urbanog prostora od uticaja tranzitnog saobraćaja. Izgradnjom kvalitetnih lokalnih i regionalnih puteva van naseljenih mesta bi se puno doprinelo sigurnijem, bržem i funkcionalnijem saobraćaju i povezivanju sa susednim mestima i širim regionom, a aero-zagađenje naseljenih područja bi se znatno umanjilo.

Specifičan oblik i doprinos održivom razvoju bi mogla da pruži rekonstrukcija i izgradnja mreže lokalnih poljoprivrednih puteva radijalno ka opštinskom centru. Takvim povezivanjem bi se omogućilo obnavljanje (salaških) farmskih i sličnih objekata vezanih za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Takođe bi se omogućila i pravilna dispozicija raznih stočarskih ili preradnih i drugih poljoprivrednih pogona, ali i lakši transport kabastih poljoprivrednih proizvoda izlaskom i povezivanjem na železničke ili regionalne putne pravce.

Železnička infrastruktura

Vezano za Strategiju održivog razvoja, ovakvo stanje je neprihvatljivo i neophodno je obnoviti železnički saobraćaj pre svega na polju teretnog saobraćaja iz ekonomskih razloga, jer bi se izbegao skup prevoz kabastih jeftinih poljoprivrednih proizvoda. U dužem razvojnom periodu, moguće je obezbediti i putnički saobraćaj u savremenoj, brzom i udobnoj formi, koji se može očekivati zbog vrlo verovatnih problema i predstojeće visoke cene energije. Ponovno aktiviranje pruga svakako bi bio velik doprinos smanjenju drumskog saobraćaja i aero-zagađenja celog područja.

Vodna infrastruktura

Izgradnjom prve faze potrebnih pristanišnih infrastrukturnih objekata na Tisi i DTD kanalu, ova razgranata mreža bi mogla biti prava kapija prema drugim potiskim i podunavskim gradovima i državama kako u smislu teretnog saobraćaja, tako i turističkog i nautičkog saobraćaja.

Detaljna kanalska mreža, uz korišćenje voda kanala DTD i delom Tise i ostalih vodotoka, omogućava navodnjavanje preko 42.000 ha poljoprivrednog zemljišta putem gravitacionog dovoda vode. Ako ovu mogućnost posmatramo sa aspekta ekonomskog prosperiteta, jasna je izuzetna

razvojna perspektiva i uloga ovakve mreže. Na ovom mestu moramo ukazati na ekološki značaj ovakva čiste, održavane, vodom bogate hidrološke mreže. U periodu odvodnjavanja se putem ovih kanala, uglavnom uspešno, oslobađamo suvišnih unutrašnjih voda, a u bezvodnom periodu se voda dovodi na sušom ugrožene njive i time se znatno može uticati i na izgled okoline i živi svet, vlažnost vazduha, temperaturne prilike, uopšte na mikroklimu područja. U poslednje vreme, izrazitih klimatskih promena i globalnog otopljanja, ovakva mogućnost ublažavanja klimatskih ekstrema bi bila izuzetno značajna i vredna za celo područje i celokupno stanovništvo.

4.3.2. Energetska infrastruktura

Opšti razvojni trendovi su prilično jasni. Cena energije će se povećavati, fosilni izvori će se smanjivati. U bliskoj budućnosti mora se planirati značajnija štednja energije i korišćenje obnovljivih izvora energije koje su nam na raspolaganju u našem okruženju.

Elektroenergetska infrastruktura

U narednom periodu treba planirati obnavljanje ovih slabih mesta u mreži, čime će se stabilizovati i kvalitet isporučene energije. U okviru Strategije održivog razvoja se mora obratiti veća pažnja na način razvoda energije, makar u užim gradskim jezgrima. To znači ukidanje vazdušnih vodova i uvođenje podzemnih instalacija, što će omogućiti nesmetano i plansko, kvalitetno ozelenjavanje ulica i trgova. Neophodno je takođe preduzeti osnovne mere štednje i efikasnijeg korišćenja električne energije (npr. javna rasveta).

Zemni gas i daljinsko grejanje

Mreža gasovoda se proširuje svake godine. U smislu zaštite okoline i efikasnog energenta koji se lako distribuira i jednostavno reguliše zauzima sve veći deo potrošnje. Verovatno će se iz navedenih razloga umanjiti uloga drugih vidova grejanja.

Obnovljivi izvori energije

Štednju i racionalno korišćenje energije ne treba shvatiti kao ograničavanje društvenog i ličnog standarda. Korišćenjem alternativnih oblika energije utiče se na rast životnog standarda, očuvanje i zaštitu životne sredine.

Energetski potencijal **biomase** je skoncentrisan u otpacima iz poljoprivrede, šumske i drvoprerađivačke proizvodnje (98% otpaci iz poljoprivrede, 1,5% otpaci iz šumske proizvodnje i 0,5% otpaci iz drvoprerađivačke proizvodnje). Zbog specifičnih uslova i osobina, energetska valorizacija biljnih ostataka poljoprivrede racionalna je uz ograničenje da se vrši neposredno sagorevanje u stanju nastanka i prikupljanja sa minimumom transporta, manipulacije i pripreme. Iz tih razloga treba težiti korišćenju biomase u neposrednoj blizini mesta nastanka, u prvom redu u cilju zadovoljenja energetske potrebe same poljoprivredne proizvodnje.

Biogas se proizvodi i koristi prvenstveno iz razloga ekonomičnog upravljanja stajskim đubrivom, radi optimizacije dohotka po hektaru obradive površine, zaštite čovekove sredine i radne okoline i iz potrebe snabdevanja farmi sopstvenom energijom.

Svi dosadašnji pokušaji proizvodnje biogasa kod nas nisu dali zadovoljavajuće rezultate. Još nisu pronađena optimalna tehničko-tehnološka rešenja tretmana stajnjaka. Zastoj u razvoju stočarstva je takođe jedan od faktora koji destimulativno deluju na razvoj ovog energenta.

Na osnovu svetskih i domaćih iskustava, ocenjuje se da bi se **geotermalne vode** Panonskog basena Vojvodine, s obzirom na fizičko-hemijske i geotermalne odlike, mogle koristiti u sledećim oblastima: u poljoprivredi za zagrevanje staklenika, u stočarstvu i živinarstvu za zagrevanje farmi, u industriji kao tehnološka voda, u balneoterapiji i sportsko-turističkim centrima, u zagrevanju objekata, u ribarstvu, i sl. Geotermalna energija je vid energije koji nije ekonomski opravdano transportovati na velika rastojanja.

Sunčeva energija može da se koristi za dobijanje toplotnih i hemijskih izvora energije, za transformaciju u mehaničku i električnu energiju. Ograničavajući faktor korišćenja sunčeve energije je velika početna investicija, a potrebne su i velike površine za instalisanje sunčevih kolektora. Korišćenje sunčeve energije treba kombinovati sa nekim drugim vidom konvencionalne energije, zbog nemogućnosti adekvatne akumulacije i korišćenja tokom cele godine.

Energija vetra kao energetski izvor u budućnosti se može naći i na ovim prostorima, ali za izbor lokacije moraju se izvršiti studijska istraživanja, jer funkcionisanje vetrenjača ima i negativne uticaje na zemljište, kao i na prenos radio-relejnih i video signala.

Odabiranje pogodnog mesta za instalisanje vetrenjača je najdelikatniji i najodgovorniji zadatak kad se želi iskoristiti energija vetra. Stoga izboru lokacije prethodi niz aktivnosti:

- korišćenje meteoroloških podataka, koje poseduju hidrometeorološke službe;
- terenska ispitivanja, da bi identifikovali oblasti za detaljna ispitivanja (merenje brzine vetra, pravac duvanja vetra);
- regionalna ispitivanja;
- verifikacija lokacija, na koje treba postaviti tornjeve visoke 50m sa meteorološkim instrumentima na nekoliko nivoa;
- selekcija turbina.

Uticaji na okolinu postavljanja vetrenjača su: raspoloživost zemljišta, televizijske i radio smetnje, buka, estetika, uticaj na biosferu i ostala lokalna ograničenja. Procenjivanje ekonomičnosti vetrenjača je kompleksno.

4.3.3. Telekomunikaciona i informatička infrastruktura

Za kvalitetno odvijanje telekomunikacionog saobraćaja na području opštine Novi Bečej, potrebno je uvesti optičke kablove kao medijum prenosa u sve nivoe telekomunikacione mreže. Sistem prenosa odvijaće se preko digitalnih automatskih telefonskih centrala čiji će se kapaciteti u planskom periodu proširivati u skladu sa potrebama. Za svako domaćinstvo potrebno je obezbediti po jedan do dva direktna telefonska priključka, kao i dovoljan broj priključaka za sve privredne i druge planirane korisnike u prostoru.

Izgradnjom antenskih sistema i baznih stanica mobilne telefonije u KO Bočar, KO Kumane, KO Novi Bečej, po planovima razvoja nadležnih preduzeća, omogućiće se rad ovog sistema telekomunikacija na celom području. U svim naseljima za kvalitetan prijem i distribuciju radio i TV signala, potrebno je izgraditi kablovski distributivni sistem (KDS).

4.3.4. Komunalna infrastruktura

U narednom periodu izgradnja celovite i potpune mreže komunalne infrastrukture mora biti prvi imperativ ukoliko želimo da se ova zajednica usklađeno razvija. Ovog trenutka postoje pozitivni pokazatelji da se rešenje ovih problema i u široj zajednici pa i vezano za pomak prema EU smatra mogućim. Ako se uspešno prevaziđu elementarni problemi, uz sopstvene napore kao i uz veliku stranu i domaću pomoć, moguće je planirati uspešno rešavanje ovih problema u narednom periodu.

Vodovod

Hitno se mora pristupiti izradi projekata snabdevanja vodom i Novog Bečeja i naseljenih mesta, da bi se sistemom konkursa i donacija trenutno nezadovoljavajuća situacija mogla efikasno rešiti.

Fekalna kanalizacija

Izgradnja kompletne fekalne kanalizacije i priključenje svih potrošača na sistem prerade otpadnih voda u Novom Bečeju i naseljenim mestima bi omogućio normalan rad uređaja za prečišćavanje u okviru planiranih tehničkih parametara, manju cenu za pojedinačnog potrošača i adekvatnu zaštitu okoline. Kao i izgradnja vodovoda, tako i izgradnja i priključenje svih potrošača na mrežu fekalne kanalizacije mora biti važan cilj Strategije održivog razvoja opštine Novi Bečej u narednom periodu.

Atmosferska kanalizacija

Pojava većeg intenziteta i količine padavina prema predviđanjima vezanim za globalne klimatske promene, neće biti prolazna i retka pojava, već više pravilo. Nekoliko proteklih godina pružaju dovoljnu osnovu za takve tvrdnje. Rešenje pravnog statusa izgrađene mreže atmosferske kanalizacije, uključujući odgovarajuće odluke, zaduženja, održavanje i finansiranje novobečejske AT kanalizacije se mora doneti u što kraćem roku. Neophodno je da se sistemom odluka o kaznenim merama onemoguću priključenje atmosferskih voda na sistem fekalne kanalizacije, jer su posledice mešanja ovih sistema jednako nepovoljne i štetne u oba pravca. Sniženi nivo podzemne vode omogućava kvalitetnu izgradnju i produženi vek trajanja drugih infrastrukturnih objekata, kuća, a pre svega ulične putne mreže. I to je, uz druge, važan element Strategije održivog razvoja naše sredine.

4.4. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

OSNOVNI CILJ:

Završiti infrastrukturne sisteme namenjene podizanju kvaliteta života i očuvanju okoline i zdravlja stanovništva.

Ostvarivanje ovog osnovnog cilja biće moguće realizacijom specifičnih strateških ciljeva, kao i posebno navedenih prioriteta razvoja, koji su se posebno izdvojili i zahtevaju dodatna parcijalna rešenja u okviru strateškog cilja.

STRATEŠKI CILJ: DALJA IZGRADNJA I EFIKASNO UPRAVLJANJE INFRASTRUKTURNIM SISTEMIMA

1. Izrada GIS-a kao najefikasnije informacione tehnologije za efikasno upravljanje infrastrukturnim sistemima

2. Izrada i usvajanje programa izgradnje i održavanja infrastrukturnih sistema
3. Izrada planske i projektne dokumentacije u skladu sa programima izgradnje
4. Obezbeđivanje sredstava za realizaciju programa izgradnje i održavanja infrastrukturnih sistema formiranjem kapitalnog budžeta opštine
5. Obezbeđivanje sredstava za realizaciju programa izgradnje i održavanja infrastrukturnih sistema i iz drugih izvora: republičkih fondova, sredstava EU fondova, kao i sredstava iz privatno-javnih partnerstava
6. Uspostavljanje daljinskog upravljanja i kontrole nad svim infrastrukturnim sistemima

Prioriteti:

- izgradnja obilaznica oko naselja
- izgradnja kvalitetnih lokalnih i regionalnih puteva van naseljenih mesta i povezivanje sa putevima višeg ranga
- rekonstrukcija i izgradnja mreže poljoprivrednih puteva radijalno ka opštinskom centru i kružni pravac od naselja do naselja
- rekonstrukcija železničkog saobraćaja (pre svega teretnog)
- izgradnja prve faze potrebnih pristanišnih infrastrukturnih objekata na Tisi i Kanalu DTD
- održavanje detaljne kanalske mreže i preusmeravanje svrhe sa odvodne funkcije na funkciju navodnjavanja gravitacionim dovodom vode do plodnog zemljišta
- modernizacija zastarelih elektroenergetskih instalacija i trafo postrojenja, uz paralelno uvođenje podzemnih elektro-vodova
- pristupom povoljnim stranim razvojnim sredstvima u oblasti obnovljivih izvora energije
- aktiviranje i unapređenje eksploatacije geotermalne energije i energije biomase
- izrada projekata vodosnabdevanja Novog Bečeja i naseljenih mesta
- izgradnja kompletne fekalne kanalizacije i priključenje svih potrošača na sistem prerade otpadnih voda u Novom Bečeju i naseljenim mestima
- rešiti, u što kraćem roku, mrežu atmosferske kanalizacije, uključujući odgovarajuće odluke, a sistemom kaznenih mera onemogućiti priključenje atmosferskih voda na sistem fekalne kanalizacije.

Analiza prepreka i mogućnosti koje utiču na realizaciju postavljenih ciljeva, pomoći će u efikasnijoj realizaciji postavljenih ciljeva:

PREPREKE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak finansijskih sredstava • Nedostatak ažurirane planske dokumentacije i neadekvatan prostorni plan • Zastareli urbanistički planovi i nedostatak planova detaljne regulacije • Zastoj u implementaciji postojećih urbanističkih planova • Učestalost donošenja novih zakona vezanih za problematiku prostornog i urbanističkog planiranja • Korupcija i postojanje “paraurbanističkih formacija” • Neefikasna urbanistička i građevinska inspekcija • Nepostojanje GIS-a • Nedostatak konsenzusa (struka vs. politika) • Organizacija službi i procedure unutar lokalne administracije • Prevaziđeni mehanizmi komunalne politike u delu pripreme, uređenja i korišćenja građ. zemljišta • Divlja gradnja i nepotpuna postojeća infrastruktura • Komplikovana procedura usvajanja planova • Neadekvatno uključivanje javnosti u procedure • Problemi svojine nad zemljištem i objektima • Politička nestabilnost stavlja u drugi plan opšti interes 	<ul style="list-style-type: none"> • Jasna saglasnost o potrebi izrade planova • Prostorni plan opštine u fazi završetka • Dobra startna pozicija (baze podataka, oprema) ranija iskustva struke • Pritisak potencijalnih investitora • Radi se na promociji ponude • Ljudski resursi • Tuđa iskustva inspeksijskog nadzora • Tuđa iskustva u planiranju • Evropske integracije • Postojeći zakoni i procedure • Zakonska obaveza uključivanja javnosti • Pristup investicionim fondovima • Bolje korišćenje prirodnih resursa • Uključivanje ekoloških standarda • Postojanje analize uticaja na životnu sredinu

5. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - INDUSTRIJSKI RAZVOJ I MALA I SREDNJA PREDUZEĆA

5.1. UVOD

Aktuelno i sistematski još uvek nerešivo siromaštvo, direktno uslovljeno složenim spletom političkih činilaca, neadekvatnim trendom procesa tranzicije, padom ukupne poslovne aktivnosti, nedovoljnom investicionom aktivnošću, kao i prezaduženošću iz prethodnih perioda, predstavlja najveći problem i opštine Novi Bečej, kao i najvećeg broja opština naše zemlje.

Rešenje je svakako u brojnim privredno-sistemskim promenama i makro-ekonomskoj politici koja će omogućiti konačnu transformaciju u tržišnu ekonomiju. Osnovne smernice na ovom putu jesu fiskalna strogost, odnosno restriktivna kreditno-monetarna i fiskalna politika, liberalizacija tržišta i spoljno-trgovinskog režima i privatizacija. Poražavajući nivo životnog standarda koji se oslikava u mnogo nižim dohocima stanovnika od realnih troškova života koje nameću savremene civilizacijske tekovine, uslovljen je neprihvatljivom nesrazmerom između opšte potrošnje i razvoja.

Apsorpcioni pristup se nameće kao jedno od brojnih rešenja za izlazak iz ovog „začaranog kruga“. To podrazumeva da se srazmerno željenom smanjenju javne potrošnje, smanji raskorak između ukupno raspoloživog nacionalnog dohotka i apsorpcije. Nezaposlenost, kao gorući problem opštine, iziskuje stvaranje uslova za otvaranje novih kapaciteta, ne samo procesima privatizacije jakih propulzivnih privrednih grana, nego i putem privlačenja stranih *green field* investicija.

Detaljna analiza i valorizacija raspoloživog potencijala, kao i markiranje prioriternih ciljeva u zadatim okvirima strategije razvoja lokalne zajednice, nije obavezan i dovoljan impuls potencijalnim investitorima. Veoma je važno projektovati naše planove iz ugla i sa stanovišta onoga ko zaista treba i može da alocira svoja sredstva i raditi na unapređenju i razvoju definisanih ciljeva.

5.2. PRIKAZ STANJA

Ukoliko pokušamo da odgovorimo na vrlo jednostavno pitanje „Od čega zavisi gde će investitor uložiti svoj novac?“ vrlo lako ćemo doći do osnovnog, često i jedinog „profitnog“ razloga svakog investicionog ulaganja. Misija privlačenja investitora, verovatno će doživeti svoj pravi uspeh onog trenutka kada se politika počne povlačiti iz ekonomskih procesa i alociranje investicija prepusti samom tržištu.

Nažalost, Srbija još uvek nije prisutna na investicionim mapama većine svetskih korporacija. Glavni razlog je nepostojanje slobodne trgovine i vlasništva nad građevinskim zemljištem. To su sigurno, ključni faktori koji svaki investitor valorizuje u svojim studijama procene rizika kada je u pitanju zemlja domaćin. Sužavajući svoje analize i anticipiranja na nivou lokalnih zajednica, uključuju se i brojni drugi faktori kao što su geografska pozicioniranost, postojeća infrastruktura, komunikacija, blizina velikih centara, resursi (prirodni, ljudski), kultura, urbanističko uređenje i dr. Potencijalnim ulagačima će morati da se, pored informacija, ponudi i čitav paket usluga i pogodnosti, u kome bi se između ostalog našle i lokacije opremljene infrastrukturom, na kojima bi se investiralo pod povoljnim uslovima. Trenutno se kao nepremostiva prepreka postavlja nalaženje odgovarajuće lokacije i uspostavljanja prava na nju, te se nameće hitno rešavanje pitanja kupovine građevinskog zemljišta. Na kraju, ali ne i najmanje važno, čak se može okarakterisati i kao

presudno, postavlja se pitanje spremnosti za saradnju, aktivno učešće i jačanje svesti lokalne zajednice o koristima za lokalni ekonomski razvoj.

Područje opštine Novi Bečej raspolaže značajnim prirodnim i stvorenim razvojnim potencijalima koji u prethodnom periodu (nakon 1990. godine) nisu na adekvatan način valorizovani. Njihov kvalitet, raznovrsnost i atraktivnost obezbeđuju osnovne pretpostavke za brži razvoj i povećanje ekonomske snage opštine.

Analiza ukupnog ambijenta i strukture privrede opštine (prema podacima RZS za 2005. godinu) ukazala je na karakteristike nedovoljno razvijene privrede koje se ogledaju u sledećem:

- nivo narodnog dohotka po stanovniku u odnosu na republički nivo iznosi 63,7%,
- ukupan broj zaposlenih u opštini iznosi 4344 lica, broj zaposlenih na 1000 stanovnika iznosi 168, što čini 62,00% u odnosu na prosek APV,
- broj nezaposlenih lica na 1000 stanovnika iznosi 149, odnosno 10% više u odnosu na prosek APV,
- u strukturi ostvarenog narodnog dohotka poljoprivreda i druge primarne delatnosti učestvuju sa 50%, prerađivačka industrija sa 33%, trgovina na veliko i malo sa 8%, dok sve ostale delatnosti ostvaruju 9% narodnog dohotka,
- nivo ostvarenog prometa u trgovini na malo, kao jedan od indikatora razvijenosti opštine, u odnosu na republički nivo iznosi 37,9%.

Privreda opštine je danas suočena sa brojnim problemima od kojih su najznačajniji usporen proces tranzicije, pad ukupne poslovne aktivnosti, zaduženost iz prethodnih perioda, nedovoljna investiciona aktivnost i odliv kvalitetne radne snage.

5.3. INDUSTRIJA, MALA I SREDNJA PREDUZEĆA I USLUŽNA DELATNOST

Nosioci indstrije u opštini Novi Bečej su:

- AD „POLET“ –članica NEXE GRUPE – divizije za ciglu i crep
 1. crep i specijalni elementi
 2. keramičke pločice – podne i zidne
- IMT FOP – metalska industrija
- BRODOGRADILIŠTE - metalska industrija
- AD „ŽITOPRERADA“ – prehrambena industrija
- „ALEGRO“ – tekstilna industrija
- "ITALTEKS" – tekstilna industrija
- "3.OKTOBAR" – metalska industrija
- "BISER" – hemijska industrija

Pored navedenih u opštini su zastupljeni i sledeća

- **Preduzeća:**

Trgovinska preduzeća koja se bave unutrašnjom trgovinom na veliko i malo	5
Preduzeća koja se bave prerađivačkom delatnošću (mašinska obrada metala, hemija, mlekare, pekare, mesare, ciglane...)	4
Preduzeća za finansijske usluge	2
Preduzeća iz oblasti poljoprivrede i ribolova	1
Preduzeća iz oblasti građevinarstva	3

Preduzeća koja pružaju zanatske usluge	2
Preduzeća iz oblasti saobraćaja i veza	
Preduzeća iz oblasti ugostiteljstva i komunalnih usluga	1
Preduzeća iz oblasti obrazovanja	1

- **Preduzetnici:**

Zanatske radnje		70
pekare	9	
prerada mesa	4	
održavanje vozila	10	
frizeri	4	
obučari	3	
prerada drveta	10	
prerada metala	4	
proizvodnja odeće	6	
bojenje i zaštita	3	
građevinski radovi	13	
proizvodnja hrane	8	
Trgovinske radnje		105
Ugostiteljski objekti		26
Prevoz putnika i robe		18
Agencije za pružanje knjigovodstvenih i drugih usluga...		12

- **I još:**

Banke	7
Ugostiteljski objekti	5

Razvoj industrije i malih i srednjih preduzeća je, pored razvoja poljoprivrede i turizma prepoznat kao osnovni strateški prioritet ekonomskog razvoja opštine. Realizacija ovog prioriteta zahteva prethodne aktivnosti lokalne samouprave na uspostavljanju odgovarajućeg razvojnog ambijenta:

- restrukturiranje i revitalizacija postojećih kapaciteta, naročito u oblasti industrije građevinskog materijala, prehrambene i hemijske industrije;
- stvaranje uslova za privlačenje domaćih i stranih investitora i za direktne kontakte sa potencijalnim investitorima;
- unapređenje i izgradnja potrebne infrastrukture za razvoj industrije i malih i srednjih preduzeća (industrijske i radne zone, saobraćajna, energetska, komunalna i druga infrastruktura);
- razvoj instrumenata za finansijsku potporu uspostavljanjem garantnih i razvojnih fondova, sistema subvencioniranja, odgovarajućih kreditnih linija i sl.;
- utvrđivanje konkretnih razvojnih programa i projekata od strane lokalne samouprave i pojedinačnih preduzetnika/investitora;
- obezbeđenje insitucionalne i finansijske podrške projektima razvoja malih i srednjih preduzeća, koji omogućavaju brži rast zaposlenosti i povećanja dohotka lokalnog stanovništva.

Razvoj malih i srednjih preduzeća je jedan od osnovnih razvojnih opredeljenja opštine, kako zbog stvaranja uslova za brže zapošljavanje i porast prihoda lokalnog stanovništva, tako i zbog potreba i mogućnosti aktiviranja lokalnog sirovinskog potencijala i kvalifikovane radne snage. Poseban

značaj ovakva preduzeća imaju u smislu stabilizacije uslova privređivanja u opštini, pre svega zbog njihove fleksibilnosti u odnosu na promene zahteva tržišta.

U tom smislu za podsticanje razvoja malih i srednjih preduzeća potrebno je:

- obezbediti uslove za dobijanje povoljnih investicionih kredita od strane komercijalnih banaka;
- obezbediti adekvatne uslove i podršku za plasman proizvoda i usluga MSP na domaćem i stranom tržištu;
- obezbediti odgovarajuće prostorne uslove za razvoj MSP u svim naseljima opštine.

Ovako definisana strateška opredeljenja opštine zahtevaju i utvrđivanje strategije prostornog razvoja ovih aktivnosti i pravila njihovog prostornog razmeštaja.

U tom smislu, a u cilju stvaranja uslova za ravnomerniji razvoj čitavog područja opštine, planira se aktiviranje značajnih prostornih potencijala seoskih naselja opštine putem obezbeđenja uslova prvenstveno za razvoj manjih pogona iz oblasti prerade poljoprivrednih proizvoda i specijalizovane proizvodnje i usluga za velike industrijske proizvođače. Pored smanjenja pritiska na prostorne potencijale centralnog naselja, ovim će se obezbediti i uslovi za povećanje zaposlenosti u seoskim naseljima i za transfer stanovništva iz primarnih delatnosti. U seoskim naseljima takođe je potrebno razvijati kapacitete za zadovoljavanje osnovnih, svakodnevnih potreba stanovništva u oblasti trgovine, zanatstva, ugostiteljstva i komunalnih usluga (tercijarni sektor).

Opšta pravila za obezbeđenje prostornih uslova za izgradnju objekata privrede u građevinskim rejonima naselja opštine su:

- izgradnju vršiti u okviru postojećih ili planiranih radnih zona kada su u pitanju kapaciteti sa većim prostornim zahtevima
- izgradnju kapaciteta sa istim ili sličnim zahtevima u pogledu infrastrukturne opremljenosti usmeravati takođe u radne zone
- izgradnja kapaciteta sa specifičnim lokacijskim zahtevima (potencijalni zagađivači) mora se vršiti prvenstveno u okviru radnih zona koje nemaju nekompatibilne sadržaje i uz strogo poštovanje propisanih mera zaštite
- izgradnja u okviru tkiva naselja na pojedinačnim lokacijama može se vršiti ukoliko tehnologija rada i obim transporta koje ove aktivnosti generišu ne utiču negativno na životnu sredinu i ostale funkcije naselja (buka, zagađenje vode, vazduha, tla), kao i ukoliko prostorne mogućnosti parcele omogućavaju izgradnju svih potrebnih sadržaja u skladu 1089 sa propisanim uslovima i standardima

Izvan građevinskih rejonu naselja mogu se graditi objekti namenjeni primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, (u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu), objekti lokaciono vezani za sirovinsku osnovu, objekti namenjeni turizmu, vikend objekti u zonama planiranim za njihovu izgradnju, mreže i objekti infrastrukture.

5.4. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

I STRATEŠKI CILJ: RAZVOJ PREDUZETNIŠTVA I MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA, NAROČITO KROZ RESTRUKTUIRANJE I REVITALIZACIJU POSTOJEĆIH KAPACITETA

1. Stvaranje uslova za privlačenje domaćih i stranih investitora i za direktne kontakte sa potencijalnim investitorima
2. Unapređenje i izgradnja potrebne infrastrukture za razvoj preduzetništva i MSP – industrijske i radne zone, saobraćajna, energetska, komunalna i druga infrastruktura,
3. Razvoj instrumenata za finansijsku potporu uspostavljanjem garancijskih i razvojnih fondova, sistema subvencioniranja, odgovarajućih kreditnih linija i sl.
4. Obezbeđenje institucionalne i finansijske podrške projektima razvoja malih i srednjih preduzeća

II STRATEŠKI CILJ: USPOSTAVLJANJE SISTEMA EFIKASNE KOMUNIKACIJE I DUGOROČNE SARADNJE IZMEĐU LOKALNE SAMOUPRAVE I LOKALNE POSLOVNE ZAJEDNICE

1. Održavanje redovnih sastanaka i koordinacija aktivnosti lokalnih institucija i poslovne zajednice
2. Promocija opštine Novi Bečej i njene poslovne zajednice od strane lokalne samouprave
3. Osnivanje i opremanje biznis informacionog sistema
4. Osnivanje i opremanje Zone unapređenog poslovanja

Prioriteti razvoja

Razvojni prioriteti su kategorija, koja je, sama po sebi, promenljiva i relativna, uslovljena često trenutnim stanjem u društveno-političkom životu zemlje, kao i svetskim trendovima.

Kao posebni prioriteti u ovoj oblasti još jednom se navode:

- Razvoj agroindustrije na bazi raspoloživih sirovina biljnog i životinjskog porekla;
- Razvoj industrije kroz valorizaciju raspoloživih prirodnih resursa i diversifikaciju postojećih proizvodnji, uz uvažavanje potreba tržišta i tehničko-tehnoloških inovacija;
- Razvoj novih prerađivačkih delatnosti i manjih pogona iz oblasti agrokompleksa u seoskim naseljima opštine;
- Razvoj malih i srednjih preduzeća, kao i širokog kompleksa delatnosti koje se mogu organizovati u okviru postojećih privrednih subjekata/preduzeća i u seoskim domaćinstvima (razne odgajivačke i prerađivačke delatnosti);
- Aktiviranje postojećih potencijala za razvoj građevinarstva (tradicija, kapaciteti, kvalifikovana radna snaga);
- Podsticanje razvoja kapaciteta tercijalnih delatnosti da bi se dostigao nivo koji zahtevaju savremeni standardi življenja, a posebno u oblasti turizma što je predmet razmatranja posebne radne grupe.

Kao i ostale oblasti planiranja kojima se ovaj strateški dokument bavi i u podgrupi za industrijski razvoj i mala i srednja preduzeća, prepoznao je najbitnije mogućnosti i prepreke koje predstavljaju bitan uslov za realizaciju definisanih strateških ciljeva:

MOGUĆNOSTI	PREPREKE
<ul style="list-style-type: none"> • povoljan geografski položaj- blizina EU i centralni položaj u Vojvodini • prirodni resursi – plodno zemljište, zemni gas • komunikacije – izgradnja banatske magistrale, uspostavljanje rečnog transporta, modernizacija železničkog saobraćaja • novi izvori energije –hidro i bio energija • regionalna saradnja – udruživanje sa susednim opštinama • vanevropska tržišna konkurentnost • ponuda jeftine radne snage • pogodna sirovinska baza za razvoj agro-industrije • razvoj malih i srednjih preduzeća zasnovan na uslugama, proizvodnji zdrave hrane, specijalizovanim oblicima turizma • mlada lokalna samouprava • bogastvo i raznolikost prirodnih resursa • postojanje tradicije, kapaciteta i kvalifikovanog kadra u građevinarstvu 	<ul style="list-style-type: none"> • politička nestabilnost i državna politika – visok stepen centralizacije • usporen proces tranzicije • pad ukupne poslovne aktivnosti • zaduženost iz prethodnih perioda • nedostatak finansija- mali budžet opštine i ograničena sredstva fondova • nedovoljna investiciona aktivnost • odsustvo preduzetničkog duha • loši demografski trendovi - odliv kvalitetne radne snage • neadekvatna obrazovna struktura • nezadovoljavajuća infrastruktura u svim oblastima- posebno u saobraćaju • blizina razvijenih i bogatijih centara- nekonkurentnost opštine • vlasništvo nad zemljom i kapitalom je u rukama ljudi van opštine • opasnost od prirodnih nepogoda – plavno područje • neuspostavljen sistem propisa EU • neuspostavljen sistem informisanja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja • nepostojanje individualne i kolektivne odgovornosti • odsustvo inicijative • izostanak saradnje privrednih subjekata sa lokalnom samoupravom • nedovršeni procesi privatizacije

6. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - POLJOPRIVREDA

6.1. UVOD

Poljoprivredno zemljište je jedan od osnovnih i najznačajnijih prirodnih resursa sa kojim raspolaže opština Novi Bečej. Poljoprivredno zemljište, odnosno poljoprivredna proizvodnja, treba u budućnosti da ostane okosnica i nosilac ekonomskog i društvenog razvoja opštine, jer 78,41%, ukupne površine teritorije opštine opština Novi Bečej, predstavlja poljoprivredno zemljište.

Polazeći od nesporne činjenice o značaju poljoprivrednog zemljišta i poljoprivredne proizvodnje za opštinu Novi Bečej, a imajući u vidu Zakon o poljoprivrednom zemljištu i ostalu zakonsku i podzakonsku regulativu iz ove oblasti, Strategiju razvoja poljoprivrede Republike Srbije i Strateški plan razvoja Opštine Novi Bečej koji će biti sadržan u Prostornom planu opštine Novi Bečej, jasno je da sve aktivnosti vlasnika i korisnika poljoprivrednog zemljišta, odnosno svih onih koji su direktno ili indirektno upućeni na poljoprivredu, moraju imati za osnovni cilj očuvanje raspoloživog poljoprivrednog zemljišta i poboljšanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta.

Strategija održivog razvoja mora sadržati jasne ciljeve razvoja poljoprivrede opštine Novi Bečej budući da je to izrazito ruralna sredina i da je većina stanovnika opštine egzistencijalno vezana za poljoprivredu.

6.2. PRIKAZ STANJA

Unazad 10 godina došlo je do značajnog pomeranja strukture setve i to u negativnom smislu. Zastupljenost strnina je pala ispod 30% u strukturi setve i to prvenstveno ječma, a došlo je do povećanja suncokreta i kukuruza. Ovo faktički znači da se proizvodnja svela na tropski plodored i da je vrlo često prisutno gajenje u monokulturi. Uzgoj u monokulturi dovodi do kontaminacije zemljišta biljnim štetočinama, bolestima i kontaminacije zemljišta otpornim korovskim biljkama.

Nesigurnost u oblasti prometa poljoprivrednih proizvoda i kretanja tržišnih cena gotovih proizvoda rezultiraju stihijskim ponašanjem u planiranju strukture setve. Sve ovo utiče na nizak nivo proizvodnje po jedinici površine i vrlo visoke troškove setve i nege useva. Prosečan nivo proizvodnje poslednjih 10 godina je kod pšenice je 3,3t po hektaru, kod suncokreta 1,8 tona po ha i kod kukuruza 6t po ha što su ujedno i dominantne kulture na našem terenu što je znatno ispod genetskog potencijala gajenih kultura. Sa ovim nivoom proizvodnje ne može se razmišljati o ekonomski isplativoj proizvodnji.

Viši nivo proizvodnje po jedinici površine moguće je postići primenom agro-tehničkih mera, upotrebom sortnog semena i organskog đubriva. Ekonomski isplativa proizvodnja se može postići pored navedenih mera i merama ukрупnjavanja poseda.

Trenutno u opštini Novi Bečej ukupno ima 2179 registrovanih gazdinstava. Navedeni podatak ukazuje da se trenutno u opštini Novi Bečej više od 1/3 stanovništva bavi poljoprivredom. Ovaj broj je daleko veći budući da nisu svi registrovali svoja gazdinstva.

Trenutna situacija prosečne veličine gazdinstva kod fizičkih lica je oko 4,5ha u 6 parcela sa tendencijom davanja zemljišta u zakup već registrovanim gazdinstvima radi ostvarivanja povoljnosti koje nude nadležne institucije države.

U pogledu strukture setve nema značajnijih odstupanja ni u proizvodnoj 2008. godini.

Pad stočarske proizvodnje unazad 10 godina je veoma izražen. Razlog za to je totalna anarhija na tržištu mesa i mleka. Usled privatizacije poljoprivredni proizvođač se našao u nezavidnom položaju kod plasmana svojih proizvoda. Kvalitet proizvodnje nije zadovoljavajući sa stanovišta rasnog sastava stoke i randmana mesa kao i sadržaja mlečne masti i bakteriološke ispravnosti mleka. U ovom delu postoji velika mogućnost da se popravi kvalitet i kvantitet proizvodnje.

Skladišni kapaciteti iznose 60.000t silosnog prostora i oko 10.000m² podnih skladišta. Ova skladišta namenjena su za skladištenje zrnastih poljoprivrednih proizvoda i po kapacitetu su dovoljna za ukupnu godišnju proizvodnju na teritoriji opštine Novi Bečej.

Kapacitet sušara za zrno na teritoriji opštine Novi Bečej iznosi 65t na sat, što je dovoljno u odnosu na ukupnu proizvodnju. Izgradnja novih kapaciteta je nepotrebna uzimajući u obzir trendove u selekciji sorti i hibrida ka takvim sortama koje imaju brže otpuštanje vlage.

Evidentna je predimenzionisanost pogonskih mašina po jedinici površine. Na našem terenu se procenjuje da imamo 1,7 kw po hekaru (Standard je 1 kw/ha). Ovako veliki broj pogonskih mašina prati i veliki broj priključnih mašina koje su kao i pogonske mašine zastarele i neadekvatno dimenzionisane. Rešenje ovog problema je prvenstveno ukрупnjavanjem poseda i formiranjem takozvanih mašinskih prstenova za pružanje usluga u poljoprivredi.

S obzirom da u opštini Novi Bečej ne postoje industrijski pogoni koji su zagađivači teškim metalima i ostalim nedozvoljenim supstancama u zemljištu i u vodi, smatramo da imamo uslova za organsku proizvodnju hrane. Ovo se može dokumentovati godišnjim analizama sadržaja teških metala u pšenici.

U daljem tekstu slede tabelarni prikazi pregleda površina poljoprivrednog zemljišta po katastarskim opštinama, pregled površina poljoprivrednog zemljišta po oblicima svojine po katastrskim opštinama, površine poljoprivrednog zemljišta po klasama, pregled površina na kojima je izvršeno odvodnjavanje, navodnjavanje i poboljšanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta i melioracije livada i pašnjaka.

Red br	Katastarska opština	Poljoprivredno zemljište u ha									
		Obradivo poljoprivredno zemljište u ha						pašnjaci	Ribnjaci Trstici i močvare	Ostalo zemljište	ukupno
		Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	ukupno				
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
1.	Novi Bečej	18445		268	136	1139	19988	3511	536		24035
2.	Novo Milošev	11565		86	46	561	12258	3366	211		15836
3	Kumane	5596		5	15	888	6505	2026	501		9032
4	Bočar	3183		24	8		3215	1375	26		4616
	UKUPNO:	38.789		383	235	2588	41966	10278	1274		53519

Tabela 2: Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po katastarskim opštinama¹

¹ Podaci prikazani u tabeli izrađeni su na osnovu zvaničnih podataka Službe za katastar nepokretnosti Novi Bečej

Napomena: U strukturi poljoprivrednog zemljišta njive su zastupljene sa 72,48%. Treba napomenuti da su pašnjaci zastupljeni sa 19,20% odnosno 10.278 ha. Ova napomena je bitna zbog planiranja poljoprivrede posebno u oblasti stočarstva.

Red. br.	Katastarska Opština	Oblik Svojine	Poljoprivredno zemljište u ha									
			Obradivo poljoprivredno zemljište u ha					Pašnjaci	Ribnjaci, trstici i močvare	Ostalo zemljište	ukupno	
			Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade					Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1.	Novi Bečej	Privatna	12217		169	103	117	12606	233	28		12867
		Državna svojina RS	3277		99	33	868	4277	3106	471		7854
		Društvena	2921		0	0	153	3074	172	37		3283
		Zadružna svojina						0				0
		Mešovita						0				0
		Drugi oblici	30		0	0	1	31	0	0		31
				18445	0	268	136	1139	19988	3511	536	

Tabela 3: Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po oblicima svojine

R. br.	Katastarska Opština	Oblik Svojine	Poljoprivredno zemljište u ha									
			Obradivo poljoprivredno zemljište u ha					Pašnjaci	Ribnjaci, trstici i močvare	Ostalo zemljište	ukupno	
			Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade					Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
2.	Novo Miloševo	Privatna	7612		67	45	77	7801	254	28		8083
		Državna svojina RS	3112		6	1	477	3610	3086	183		6865
		Društvena	826		13	0,25	7	833	23	0		869
		Zadružna	0,25					0	3	0		3
		Mešovita	5					5				5
		Drugi oblici	9,5									10
				11555	0	86	46	561	12258	3366	211	0

Tabela 4: Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po oblicima svojine

Red. br.	Katastarska Opština	Oblik Svojine	Poljoprivredno zemljište u ha									
			Obradivo poljoprivredno zemljište u ha					Pašnjaci	Ribnjaci trstici i močvare	Ostalo zemljište	ukupno	
			Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade					Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
3.	Kumane	Privatna	3884		5	11	109	4009	52	10		4071
		Državna svojina RS	42				370	412	1792	406		2610
		Društvena	1415			4	338	1757	55	53		1865
		Zadružna	244				63	307	127	28		462
		Mešovita	1					1				1

		Drugi ovlici	10				9	19		4		23
			5596	0	5	15	889	6505	2026	501	0	9032

Tabela 5: Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po oblicima svojine

Red .br.	Katastarska Opština	Oblik Svojine	Poljoprivredno zemljište u ha									
			Obradivo poljoprivredno zemljište u ha						Pašnjaci	Ribnjaci, trstici i močvar e	Ostalo zemljište	ukupno
			Njive	Vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Ukupno				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
4.	Bočar	Privatna	2098		23	8		2126	86			2215
		Državna svojina RS	935		1	0.2		936	1279	26		2241.2
		Društvena							10			10
		Zadružna										0
		Mešovita	146					146				146
		Drugi ovlici	4					4				4
			3183	0	24	8.2	0	3215.2	1375	26	0	4616.2

Tabela 6: Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po oblicima svojine

kultura	Poljoprivredno zemljište u ha							
	klasa							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Njiva	5937	7220	8182	7786	6692	2457	329	43
Vrt								
Voćnjaci	186	160	26					
Vinogradi	75	100	19	9				
Livade	5	140	1339	1043	62			
Pašnjaci	31	1134	6607	1701	752	0.7		
Trstici-močvare	596	413	124	54				
ukupno	6830	9167	16297	10593	7506	2457	329	43

Tabela 7: Površine poljoprivrednog zemljišta po klasama

Od ukupno 38.789 ha njiva 15,36% čine njive 1.klase, dok su njive 1.,2., i 3.klase zastupljene sa 55,21%, ovaj podatak je relevantan za planiranje ratarske , povrtarske i voćarske proizvodnje. Sa ovako malom površinom 1.klase ne može se planirati ozbiljna intenzivna proizvodnja kultura koje su zahtevne u pogledu boniteta zemljišta.

Kanalska mreža		Cevna drenaža		Ukupno	
Izgrađeno u ha	U funkciji	Izgrađeno u ha	U funkciji	Izgrađeno u ha	U funkciji
800	460	1280	320	2080	780

Tabela 8: Odvodnjavanje

Izgrađena kanalska mreža se veoma malo koristi iz razloga što je održavanje tih kanala nedovoljno i samim tim su izgubili funkciju. Ovaj problem treba rešavati u saradnji sa Javnim preduzećima čija je obaveza održavanje otvorenih kanalskih mreža.

Široko zahvatne mašine u ha	Tifoni u ha	Kap po kap (miniorošavanje) u ha	Kišna krila u ha	Ostalo u ha	Ukupno u ha
2060	410	10	0	0	2480

Tabela 9: Navodnjavanje

Postoji dobra kanalska mreža za odvodnjavanje koja može da ima funkciju akvadukta za snabdevanje vodom za navodnjavanje. Mere navodnjavanja treba sprovoditi uz strogu primenu stručnih saveta da ne bi došlo do degradacije zemljišta.

Fizička melioracija u ha	Hemijska melioracija	Biološke melioracije	Melioracije livada i pašnjaka	Ostalo u ha	Ukupno u ha
6	0	0	0	0	6

Tabela 10: Poboljšanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta i melioracija livada i pašnjaka

6.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI

Trenutno stanje zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta na teritoriji opštine Novi Bečej zahteva preduzimanje zakonom definisanih mera i aktivnosti u skoroj budućnosti i to:

U domenu zaštite poljoprivrednog zemljišta:

- poljoprivredno zemljište koristi samo za poljoprivrednu proizvodnju, a u druge svrhe samo u slučajevima predviđenim zakonom
- onemogućiti i sankcionisati svako ispuštanje i odlaganje opasnih i štetnih materija na poljoprivrednom zemljištu i u kanalima za odvodnjavanje i navodnjavanje s tim da će Opština Novi Bečej preuzeti na sebe aktivnu ulogu u smislu donošenja adekvatnih odluka vezanu za ovu oblast
- planski podizati poljozaštitne pojaseve, višegodišnje zasade i useve, na osnovu Programa zaštite zemljišta od eolske erozije i naselja od vetrova, a koji će se doneti u narednom periodu
- redovno kontrolisati plodnosti obradivog poljoprivrednog zemljišta, najmanje jednom godišnje u nezavisnom institutu
- propisati mere zaštite od poljske štete
- formirati poljočuvarsku službu
- kontrolisati kvalitet vode za zalivanje ako se koristi sistem za zalivanje

U domenu uređenja poljoprivrednog zemljišta :

- sprečiti dalje usitnjavanje obradivog poljoprivrednog zemljišta
- ukрупnjavanje zemljišnog poseda dobrovoljnim grupisanjem zemljišta
- izgradnja i održavanje sistema za odvodnjavanje i navodnjavanje
- uređenje i održavanje mreže poljskih puteva

- rekultivacija poljoprivrednog zemljišta korišćenog za eksploataciju mineralnih sirovina ili za druge namene koje nemaju trajni karakter
- poboljšanje fizičkih, hemijskih i bioloških osobina zemljišta
- plansko i sistematsko podizanje vetrozaštitnih pojaseva i šumskih kompleksa

U domenu korišćenja poljoprivrednog zemljišta:

- vlasnik, odnosno korisnik poljoprivrednog zemljišta dužan je da isto redovno obrađuje i primenjuje mere propisane Zakonom, da postupa kao dobar domaćin i zemljište koristi u skladu sa njegovom namenom

Sve navedeno je u skladu sa Strategijom Prostornog plana opštine Novi Bečej. Međutim, poenta budućeg razvoja poljoprivrede treba da bude usmerena ka farmerskom načinu rada i organizovanja poljoprivrednika. Farmerski način organizovanja poljoprivrednika podrazumeva određene preduslove u smislu infrastrukture (putevi i električna energija), ukрупnjavanja poseda i objedinjavanja poseda. Ovo stoga što je dosadašnji razvoj i ulaganja u registrovana gazdinstva bio nesistematičan te su se gradili objekti za poljoprivredu unutar naseljenog mesta što je u koliziji sa Generalnim urbanističkim planom i Zakonom o zaštiti životne sredine. Dislociranje ekonomskih dvorišta je veoma skup posao i da bi se realizovao potrebne su adekvatne podsticajne mere Vlade RS i nadležnih institucija.

Korišćenje poljoprivrednog zemljišta u svojini Republike Srbije

Polazeći od značaja poljoprivrednog zemljišta koje predstavlja jedan od najznačajnijih privrednih resursa u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu izrađen je Godišnji program zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta opštine Novi Bečej za 2007/2007 kao i Program za 2007/2008 godinu. Razlozi za donošenje programa su očuvanje i zaštita raspoloživog poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, programiranje zaštite, stvaranje preduslova za primenu naučno-tehnoloških dostignuća u oblasti zaštite, uređenje i korišćenje kao i program utvrđivanja radova na zaštiti, uređenju i korišćenju poljoprivrednog zemljišta.

Poljoprivredno zemljište u državnoj svojini obuhvaćeno ovim Programima izdavalo se u zakup pravnim i fizičkim licima na način i u postupku regulisanim Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Od početka primene Zakona o poljoprivrednom zemljištu i odredaba o izdavanju u zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini Opština Novi Bečej je od ukupno 11713ha 81a 99m² izdala je 9553ha 68a 72m², ili 82%.

U toku postupka izdavanja poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini u zakup, nadležna Komisija je imala u vidu odredbu čl.61 i čl.92 Zakona o poljoprivrednom zemljištu i odredbe Zakona o vraćanju imovine crkvama i verskim zajednicama („Sl.glasnik RS“ br,46/06).

6.4. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI RAZVOJA

Osnovna strategija dinamiziranja razvoja agro-kompleksa u Opštini Novi Bečej se sagledava u revitatizaciji primarne poljoprivredne proizvodnje kojom se obezbeđuju razvojne mogućnosti intenzivnog korišćenja zemljišta u cilju stvaranja većeg obima proizvoda, koji omogućuju veću ekonomičnost ove delatnosti, ali i veću proizvodnju zdrave organske hrane.

I STRATEŠKI CILJ: OBEZBEDITI DOVOLJNE KOLIČINE KVLITETNIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA KAKO BI SE OBEZBEDILA PREHRAMBENA SIGURNOST GRAĐANA I SIROVINSKA OSNOVA ZA EFIKASNO KORIŠĆENJE KAPACITETA PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE

1. Obezbediti razvoj poljoprivredne proizvodnje u skladu sa prirodnim potencijalima opštine, uz stalno praćenje tržišta poljoprivrednih proizvoda, radi prilagođavanja proizvodnje
2. Saradnja lokalne samouprave i poljoprivrednih proizvođača, kroz razvoj Opštinskog agrarnog budžeta i realizaciju raznih podsticajnih mera poljoprivrednim proizvođačima koji prihvataju i realizuju unapređene programe poljoprivredna proizvodnje
3. Podizanje nivoa stručnosti poljoprivrednih proizvođača kroz redovno informisanje, edukaciju, uspostavljanje i primenu standarda u poljoprivrednoj proizvodnji
4. Ukрупnjavanjem poseda i specijalizacijom u proizvodnji stvoriti uslove za profitabilnu i tržišno usmerenu proizvodnju.

II STRATEŠKI CILJ: POVEĆANJE POVRŠINA POD POVRTARSKIM KULTURAMA, KAKO BI ONE DOSTIGLE NIVO OD 10% UKUPNE POVRŠINE AKTIVNOG POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

1. Osavremenjavanje baštenskog načina povrtarske proizvodnje u kombinaciji sa proizvodnjom povrća u zaštićenim uslovima
2. Modernizacija postojećih plastenika i staklenika, uz korišćenje postojećih i izgradnju novih zalivnih sistema
3. Obezbediti viši stepen prerade na mestu nastanka sirovine (sušenje, zamrzavanje, pakovanje)

III STRATEŠKI CILJ: INTENZIVNIJI RAZVOJ STOČARSTVA

1. Revitalizacija i tehnološka modernizacija postojećih kapaciteta stočarske proizvodnje
2. Utvrditi strateške kriterijume razvoja stočarstva, uz izradu jedinstvenog odgajivačko-selekcijuskog programa
3. Uspostavljanje zadovoljavajućeg kvaliteta stočnih vrsta, kao i zdravstvenog statusa stoke uz stalni nadzor veterinarske službe
4. U strukturi poljoprivredne proizvodnje zbog pogodnih uslova, najbrži strateški razvoj se očekuje u već postojećoj ratarskoj proizvodnji u kombinaciji sa stočarskom proizvodnjom i proizvodnjom hrane za stoku.

Analizirajući svetske trendove kao i na osnovu SWOT analize Foruma za izradu *Strategije lokalnog održivog razvoja opštine Novi Bečej*, zaključeno je da su šanse opštine Novi Bečej takođe u proizvodnji zdrave hrane.

Strateško-programski razvojni prioriteti u ovom domenu su:

- da se izborom tehnologije proizvodnje ne izaziva negativan uticaj na kvalitet zemljišta, ali i smanjen kvalitet proizvoda
- da oslonac u kreiranju dugoročne strategije ostanu domaći naučno-obrazovni instituti i obrazovne stručne službe

- razvoj semenske proizvodnje: proizvodnja semena veće ekonomske dobiti, krmnog bilja, cveća, aromatičnog bilja
- rekonstrukcija i izgradnja novih zalivnih sistema u okruženju postojećih sistema i uspostavljanju novih
- izgradnja modernih ribnjaka kao i uspostavljanje novih kapaciteta tamo gde ekonomski uslovi budu osnovni kriterijum za uspostavljanje istih
- program „zdrave hrane“ (usvojiti zoning potencijalne proizvodnje „zdrave hrane“ organskog porekla kao i uspostavljanje „brenda“ sa ovim geografskim poreklom)
- razvoj pčelarstva (postoje odlični prostorni – prirodni uslovi za razvoj ove privredne aktivnosti – uslovi flore za ispašu pčela)
- sakupljačka i odgajivačka delatnost (svilene bube, puževi); za ove aktivnosti na ovim prostorima postoje odlični uslovi koje je neophodno aktivirati

Postojanje navedenih prepreka može se prevazići preduzimanjem mera od strane Opštine kao nosica privrednog razvoja u skladu sa svojim nadležnostima. Prioritetni zadatak opštine je, pre svega, da očuva postojeće resurse u smislu zabrane podizanja kapaciteta koji su zagađivači sredine.

PREPREKE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak finansijskih sredstava • Neadekvatna zakonska regulativa • Pojedine oblasti neobuhvaćene zak.regulativom • Usitnjeni posedi • Niska svest građana 	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje prirodnih resursa • Nezagađeno zemljište i voda • Dobar geografski položaj • Bolje korišćenje prirodnih resursa • Objedinjavanje organske proizvodnje i tur.ponude

7. OBLAST: EKONOMSKI RAZVOJ - TURIZAM

7.1. UVOD

Da bismo uspešno uradili Strategiju razvoja turizma u opštini Novi Bečej u narednih 20-30 godina moramo sagledati kakva je situacija u turizmu bila juče, a kakva je danas.

Razvoj turizma je bio uslovljen društveno-ekonomskim odnosima i državnim uređenjem koji je funkcionisao u predhodnom periodu. Aktuleni odnosi su bitno uticali na sam razvoj turizma. Period tranzicije, kroz koji trenutno Srbija prolazi, je takođe bitan faktor. To znači da je bilo puno lutanja u razvoju i funkcionisanju svih učesnika u turističkoj privredi. Hotel, koji je bio okosnica te privrede je proživio dramatične trenutke, one koji se odnose kako na broj gostiju, tako i na modernizaciju i kvalitet ponude. Period sankcija je doprineo da se prekine dolazak stranih turista, što je uticalo na gubitak deviznog priliva u opštini.

Sve ovo je bilo uzrok velikog haosa koji vladao u sektoru turizma. Društvena preduzeća nisu bila spremna na nove izazove, a privatni sektor nije na vreme uočio prostor za ekspanziju u ovoj oblasti. Posledicu ovakvog stanja je predstavljala slabo razvijena turistička ponuda u opštini. Opština kao turistička destinacija je bila nezanimljiva turistima, osim u delu sportskog turizma. Sportisti su, kao deo turističke potražnje, vrlo specifični, jer zbog izrazito velikih obaveza nisu previše zainteresovani za ostalu turističku ponudu (crkve, galerije, zaštićena područja, Slano kopovo itd.), tako da nije postojao dovoljan razlog za razvoj i podizanje kvaliteta te ponude.

7.2. PRIKAZ STANJA

U Novom Bečeju turizam se do sada razvijao veoma jednostrano. U proteklih deset godina, njegovim razvojem se najintenzivnije bavio Lovački savez, čije su aktivnosti bile usmerene na razvoj lovnog turizma. Lovni turizam je najstariji oblik turizma koji je, u analiziranom periodu, donosio najveće prihode opštini. Tome doprinosi bogatstvo lovnom divljači, kao i ribom koja živi u reci Tisi.

Čuvena lovna područja su Biserno ostrvo i Slano kopovo, koje je pod zaštitom države, tako da je lov ograničen. Od stranih lovaca najbrojniji su Italijani, Nemci, Austrijanci, Grci, Španci i lovci iz SAD. Za strance je obezbeđen smeštaj u hotelu "Tiski cvet" ili u Lovačkom domu na Bisernom ostrvu.

Organizovanjem sportskog i rekreativnog turizma bavi se hotel "Tiski cvet". Hotel raspolaže sa četiri apartmana, dvadeset i šest soba, restoranom od 250 mesta, aperitiv barom, konferencijskom salom od 80 mesta, letnjom baštom i parkingom. Hotel pruža usluge prenoćišta, polupansiona, pansiona i dnevnog boravka, uglavnom sportistima.

Turistička organizacija opštine Novi Bečej osnovana je sa ciljem da se turizam intenzivnije promoviše kao profitabilna delatnost, koja pruža šansu za afirmaciju opštine i intenzivnije zapošljavanje njenih stanovnika. Sadašnju situaciju karakteriše uključivanje Turističke organizacije u programiranje i realizaciju sve većeg broja turističkih događaja. Najbolji rezultati se postižu u oblasti manifestacionog turizma, gde se posebno ističe intenzivna saradnja sa Domom kulture. Neke od najznačajnijih manifestacija su u opštini su "Velikogospojinski dani", Dani Josifa Marinkovića – "Obzorja na Tisi" i "Tiska akademija akvarela".

Takođe, Lovačko društvo, zajedno sa Turističkom organizacijom, usmerava svoje aktivnosti na očuvanju Slanog Kopova, koje je 2001. godine stavljeno pod zaštitu države kao Specijalni rezervat

prirode. Što se tiče turizma, turistički programi treba da se usklade sa zahtevima očuvanja vrednosti rezervata i u skladu sa tim, moguće je organizovati sledeće oblike turizma: "bird-watching" (posmatranje ptica), naučni i školsko-obrazovni program.

Evidenciju o prometu turista, odnosno o broju dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista, vodi hotel "Tiski cvet". Hotel je otvoren tokom cele godine, a najviše je usmeren na pružanje usluga sportistima. Upoređujući promet domaćih i stranih turista, uočava se daleko veća zastupljenost domaćih turista. Od stranih turista, najbrojniji su turisti iz bivših jugoslovenskih republika, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Hrvatske, kao i Mađarske. Kao turisti u sklopu lovnih turističkih aranžmana dolaze Nemci, Austrijanci, Grci, Španci i lovci iz SAD. Osim u hotelu "Tiski cvet" oni koriste i smeštaj u Lovačkom domu na Bisernom ostrvu.

GODINA	BR. NOĆENJA DOMAĆIH	BR. NOĆENJA STRANIH	UKUPAN BR. NOĆENJA
1990.	8902	2005	10907
1991.	8758	1337	10095
1992.	10049	782	10831
1993.	6284	406	6690
1994.	10116	456	10572
1995.	10861	494	11355
1996.	9325	1155	10480
1997.	9655	745	10400
1998.	10945	1015	11960
1999.	9697	23	9720
2000.	10135	1369	11504
2001.	9395	1944	11303
2002.	10307	901	11208
2003.			12242
2004.			10789
2005.			10495
2006.			9802
2007.			13801

Tabela 11: Broj noćenja domaćih i stranih turista za period 1990-2002. godine

Analizom broja noćenja se vidi da je ekonomska i politička situacija imala velikog udela u broju noćenja, naročito stranih gostiju. Početak ratova, velika inflacija kao i bombardovanje Srbije se uveliko odrazilo na drastično smanjenje broja noćenja. Broj domaćih turista je uglavnom ostao isti i kretao se oko 10.000 noćenja tokom godine sa izuzetkom 1993. godine kada je zabeležena galopirajuća inflacija. Ova situacija se izuzetno negativno odrazila na sve ekonomske parametre, pa i na ovaj segment.

Pored hotela, u pružanje usluga smeštaja gostiju uključila su se i dva domaćinstva, koja su izvršila potrebne adaptacije svojih prostornih kapaciteta i stavila ih u funkciju smeštaja posetilaca Novog Bečēja.

Pružanjem ugostiteljskih usluga bave se sledeći ugostiteljski objekti u Novom Bečēju i naseljenim mestima: "Bolero", "Trokadero", "Kiže", "Plaža", "11 plavih", "Anki", "Dukat", i "Šeherezada" iz Novog Bečēja, "Galahi", "Varga" i "Ortak" iz Novog Miloševa i "Venera" iz Kumana.

7.3. ANALIZA RESURSA (izgrađeni)

Zahvaljujući viševjekovnom boravku ljudi na ovom prostoru, danas se mogu uočiti ostaci arheoloških nalazišta, tvrđava, crkava i dvoraca koji imaju neprocenjivu vrednost i istovremeno govore o bogatoj istoriji, kulturi i običajima naroda koji su tu živeli i koji tu i danas žive. Da ovi lokaliteti zaista imaju svoju kulturno-istorijsku vrednost, govori i činjenica da je veći deo objekata danas pod zaštitom države kao kulturna dobra od velikog značaja. Na teritoriji opštine postoji čak 14 crkava. Jedan broj crkava je u dosta dobrom stanju i u njima se svakodnevno odvija aktivan crkveni život, dok je nekim crkvama potrebna hitna restauracija.

Ono što bi se posebno moglo istaći među spomenicima duhovne kulture, je Arača. Prema podacima, koji potiču iz prve polovine XIII veka, Arača je bila crkva Benediktanskog samostana. To je trobrodna bazilika bez transepta, zasvedena krstastim svodovima, sa tri polukružne oltarske apside. Arača je stavljena pod zaštitu države 1948. godine, kao kulturno dobro od izuzetnog značaja.

Većina crkava se nalazi pod zaštitom države kao kulturna dobra od velikog značaja, koja imaju status: Kapela "Manastir", podignuta u XVIII, Crkva Sv. Jovana Preteče, izgrađena početkom XIX veka, crkva svetih Arhandela Mihaila i Gavrila, sagrađena 1814. godine u duhu klasicizma, crkva Sv. Arhandela, podignuta 1842. godine, što je zabeleženo u natpisu nad ulaznim portalom.

Značajan deo izgrađenih resursa predstavljaju i dvorci i kašteli bogatih grofovskih porodica iz prošlih vremena. Na području opštine Novi Bečej ima ih pet:

- Dvorac "Rohonjci", izgrađen krajem XIX veka na imanju Gedeona Rohonjcija, kao letnja spahijska rezidencija nekada izuzetno razvijenog i svetski poznatog poljoprivrednog dobra. Preovlađuju stilski elementi iz repertoara klasicizma i baroka. U sklopu celine letnjikovca i dvorca na imanjima u Vojvodini, ovaj spomenik kulture zauzima jedno od istaknutih mesta i predstavlja značajnu kariku u razvoju rezidencijalne arhitekture. Proglašen je za spomenik kulture 1997. godine.
- Dvorac "Ivanović" na Sokolcu je izgradio Lazar Dunderski u poslednjim decenijama XIX veka. Dvorac je dobila u miraz Emilija Ivanović, ćerka Lazara Dunderskog. Danas je dvorac sa parkom u dosta lošem stanju, a jedino je sačuvana soba Lenke Dunderski koja je ovde posećivala sestru. Dvorac je 2001. godine proglašen za spomenik kulture.
- Dvorac "Karačonji" stavljen je pod zaštitu države od 1968. godine. Sagrađio ga je 1857. godine Lajoš Karačonji na svom imanju u Beodri koja je danas spojena sa Novim Miloševom. Građen je kao reprezentativan rezidencijalni objekat, koji svojom prostornom dispozicijom, volumenom i arhitektonskim rešenjem zauzima dominantan položaj u prostranom parku. Arhitektonski je oblikovan u dosledno sprovedenom klasicističkom stilu.
- U Bočaru, delu Novog Bečeja nalaze se još dvorci "Bajić" i "Heterlendi".

U skopu dvoraca, kao izgrađeni resursi su svakako i ekonomski objekti, dok je Žitni magacin bio javni objekat za potrebe otkupa žita i imao je referentno mesto u trgovini žitom na području jugoistočne Evrope.

7.4. ANALIZA RESURSA (prirodni)

Među svim prirodnim resursima koji direktno utiču na formiranje turističke ponude opštine Novi Bečej, naročito mesto zuzimaju reka Tisa i specijalni rezervat prirode Slano kopovo.

Tisa je najveći prirodni hidrografski objekat opštine Novi Bečej. Iako ima relativno mali broj pritoka, ona sadrži oko 1/6 ukupne količine vode koju Dunav odnosi u Crno more. Reka Tisa vrši i pozitivan i negativan uticaj na razvoj ukupne privrede u Novom Bečeju. Evidentan je značaj ove reke za razvoj turizma, bilo da je reč o kupališnom, rekreativnom, izletničkom ili nautičkom. Za razvoj ove grane neophodna je izgradnja odgovarajućih objekata i uređenje priobalnog prostora, kako bi ova privredna grana imala pozitivne razvojne efekte. Svojim dugogodišnjim radom, Tisa je stvarala i druge različite oblike hidrografije, među kojima su karakteristični meandri i mrtvaje. Jedna od njih je Medenjača, koja se nalazi u severozapadnom delu novobečejske subregije. Medenjača predstavlja meandar dug oko 15 km. Od glavnog rečnog toka odvojena je veštačkim putem 1863. godine. Prvobitno prokopani prosek je bio uzan i predstavljao je samo rukavac, a meandrom je proticao glavni tok. Proširivanje proseka i zasipanja početnog i završnog dela meandra izvršeno je 1900. godine, tako da je Medenjača od te godine postala tipična mrtvaja.

Specijalni rezervat prirode "Slano kopovo" se nalazi se na aluvijalnoj ravni između Tise i Galacke, u starom napuštenom meandru. Po postanku pripada grupi fluvijalnih jezera. Rečnom erozijom stvoreno je udubljenje blagih strana i širokog dna u kome je posle promene rečnog korita ostala voda. Vremenom je došlo do zasipanja, izdizanja dna i stvaranja zamočvarene depresije, kakvih u Banatu ima čitav niz i koje se nazivaju kopovi. U okviru SRP "Slano kopovo" nalaze se dve depresije Veliko ili Slano kopovo i Malo kopovo. Malo kopovo je, za razliku od Velikog, slatkovodni ekosistem sa otvorenim vodenim oknima i plivajućim vaskularnim biljkama. Ova dva kopova su razdvojena nešto višom lesnom gredom koja se zove Između kopova, a to rastojanje je od 350 m do 900m.

Budući da se u svetu sve veća pažnja poklanja razvoju održivog turizma zaštićenih područja, "Slano kopovo" ima izvesnu perspektivu u razvoju ovog vida turizma.

Koristeći se dosadašnjim stečenim znanjem iz oblasti turizma, smatramo da bi se na teritoriji opštine Novi Bečej mogli razvijati sledeći oblici turizma:

1. **ekskurzioni turizam** – koji bi se bazirao na đaćkim ekskurzijama, starijim omladincima i odraslim ljudima. Aktivnosti vezane za ovaj oblik turizma bi trebalo planirati u periodu aril-maj i septembar-oktobar, u skladu sa školskim kalendarom, a i kada su klimaske prilike najpovoljnije za takav vid poseta.
2. **sportski turizam** – bi bio namenjen sportskim ekipama koje dolaze na sportske pripreme, jer Novi Bečej raspolaže kvalitetnim sportskim objektima. U sportskoj hali i na otvorenim terenima moguće ga je organizovati.
3. **manifestacioni turizam** – ovaj oblik turizma je u dobroj meri već razvijen u opštini, jer se organizuje niz različitih manifestacija, kao što su štrudlijada u Novom Miloševu i Velikogospojinski dani sa smotrom konja u Novom Bečeju.
4. **seoski (eko-turizam)** – ovo je šansa sela u opštini da svoju kulturu, običaje i tradiciju, svoj život prikažu drugima.
5. **nautički turizam** – reku Tisu treba koristiti na ovaj način, jer je ona pored Dunava najveća vojvođanska reka međunarodnog karaktera, što je takođe bitno za razvoj turizma.
6. **lovni i ribolovni turizam** – lovišta opštine Novi Bečej se mogu pohvaliti vrlo bogatim fondom divljači (zec, fazan, srna...), što je još jedan u nizu povoljnih uslova za razvoj turizma, koji treba na pravi način iskoristiti.
7. **kulturni turizam** – bazira se na kulturno-istorijskom nasleđu jedne zajednice (arheološka nalazišta, crkve, spomenici, spomen-kuće, muzeji, etno-kuće ...). Kada se uzme u obzir da je novobečejska opština jedna multietnička zajednica, koja obiluje raznovrsnošću običaja, jezika, tradicije i folkloru, turistička ponuda se dodatno obogaćuje.

7.5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

Polazeći od opšteprihvaćenog stava da turizam predstavlja veliki potencijal opštine Novi Bečej, koji bi mogao da na najbolji mogući način afirmiše sve vrednosti koncepta održivog razvoja, definisani su strateški i specifični strateški ciljevi za ovu oblast.

I STRATEŠKI CILJ: SNAŽAN I BRZ RAZVOJ TURIZMA

1. Izrada i usvajanje Strategije razvoja turizma opštine Novi Bečej,
2. Osnivanje opštinskog Fonda za podsticaj razvoja turizma u opštini Novi Bečej,
3. Izrada baze podataka o ukupnoj turističkoj ponudi opštine Novi Bečej,
4. Turističku organizaciju staviti u funkciju implementacije Strategije razvoja turizma opštine Novi Bečej

II STRATEŠKI CILJ: PROŠIRENJE I PODIZANJE NIVOVA TURISTIČKE INFRASTRUKTURE OPŠTINE NOVI BEČEJ

1. Turistički atraktivni objekti stavljeni u funkciju turizma
2. Regulisanje vlasništva nad turistički atraktivnim objektima u opštini,
3. Uključivanje lokalnog stanovništva u razvoj turističke infrastrukture kroz:
 - Edukaciju
 - Informisanje
 - Podršku od strane Fonda za podsticaj razvoju turizma,
 - Veću motivaciju za bavljenje turizmom
4. Izvršiti registraciju i kategorizaciju smeštajnih kapaciteta kao deo jedinstvene baze podataka u oblasti turizma.

III STRATEŠKI CILJ: DEFINISANJE TURISTIČKE PONUDE OPŠTINE NOVI BEČEJ

1. Pripremiti sektorske programe za razvoj i promociju pojedinih vidova turizma – sportskog, nautičkog, manifestacionog, ekskurzionog, seoskog (eko-turizma),
2. Izrada i redovno održavanje sajta turističke ponude opštine Novi Bečej
3. Ostvariti saradnju sa turističkim organizacijama susednih opština radi definisanja turističke ponude regiona
4. Ostvariti saradnju sa turističkim organizacijama sa šireg područja i uključivanje u izradu specijalizovanih turističkih programa

Nakon izvršenog sagledavanja stanja u oblasti turizma u opštini Novi Bečej, može se sačiniti jedan pregled prepreka i mogućnosti koje treba obavezno uzeti kao relevantne prilikom planiranja razvoja turizma:

PREPREKE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • loše stanje postojeće turističke infrastrukture • nedovoljni finansijski resursi za ulaganje u turističku infrastrukturu • nedovoljan broj kvalifikovanog stručnog kadra iz oblasti turizma • nepostojanje strategije razvoja turizma • slaba motivisanost čelnih ljudi za promene postojećeg stanja • problem sa organizacijom turističke delatnosti u opštini • slaba komunikacija sa lokalnim stanovništvom po pitanju turizma • slaba komunikacija sa drugim turističkim organizacijama • nepostojanje turističkih programa • slaba promocija, marketing • nedovoljno kvalitetan smeštaj 	<ul style="list-style-type: none"> • povoljan geografski položaj • reka Tisa, kanal DTD, Stara (mrtva) Tisa • Bisedno ostrvo • kvalitetni sportski objekti • multietnička sredina • Specijalni rezervat prirode "Slano kopovo" • prijatni i gostoljubivi ljudi • bogatstvo gastronomskih specijaliteta • mnoštvo salaša u okolini • bogat fond divljači • ruralno područje

8. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA

8.1. UVOD

Retrospektivna analiza zdravstvenih pokazatelja ima za cilj da se za posmatrani period stekne slika o socijalnom i zdravstvenom stanju stanovništva. To omogućuje preispitivanje socio-zdravstvene politike, identifikovanje zdravstvenih i socijalnih problema i realizaciju odgovarajućih mera za očuvanje i unapređenje zdravlja i socijalnog položaja populacije. Takođe nam retrospektivna analiza predstavlja bazu za definisanje strategije razvoja socijalne i zdravstvene zaštite.

Nosioци socijalne i zdravstvene zaštite u opštini Novi Bečej su Dom zdravlja Novi Bečej, Centar za socijalni rad opštine Novi Bečej i Gerontološki Centar Novi Bečej.

Dom zdravlja Novi Bečej

Na teritoriji opštine Novi Bečej zdravstvena zaštita se sprovodi u Domu zdravlja kao državnoj ustanovi i u privatnom sektoru koji obuhvata: dve stomatološke ordinacije sa po jednim stomatologom locirane jedna u Novom Bečeju i jedna u Novom Miloševu, jednu lekarsku ordinaciju u Novom Bečeju i tri apoteke (Novi Bečej, Novo Miloševo i Kumane).

Dom zdravlja Novi Bečej osnovan je 1953. godine u skladu sa Planom mreže zdravstvenih ustanova na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Sada je to zdravstvena ustanova koja pruža usluge na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Svojom delatnošću pokriva ukupnu teritoriju opštine Novi Bečej i sastoji se iz:

1. Doma zdravlja u Novom Bečeju
2. Zdravstvene stanice u Novom Miloševu
3. Zdravstvene stanice u Kumanu i
4. Ambulante u Bočaru

Gerontološki Centar Novi Bečej

Prvi pisani podaci o ustanovi potiču iz 1948. godine kada se spominje kao "Dom staraca". Mesečni izveštaj iz 1950. godine pokazuje da je bilo šest zaposlenih radnika i oko 50 korisnika, većinom lica starijih od 40 godina. Tokom razvoja ustanova je često menjala naziv u zavisnosti od kategorije korisnika i vrste delatnosti. Do 1992. godine naziv ustanove bio je: "Dom za stare i penzionere", a tada je nazivu dodato: "sa odelenjem za duševno obolela lica". Do promena imena ustanove dolazi zbog registrovanja nove delatnosti pod nazivom: "Socijalna zaštita fizički i psihički defektnih odraslih lica koja nisu za povratak u porodicu". Otvaranjem Kluba za penzionere tj. uvođenjem nove delatnosti, vaninstitucionalne zaštite 1997. godine ustanova menja ime u Gerontološki centar, a 2002. godine se ovom nazivu dodaje: "sa odelenjem za duševno obolela lica".

Centar za socijalni rad opštine Novi Bečej

Centar za socijalni rad opštine Novi Bečej osnovan je odlukom SO Novi Bečej 31. decembra 1991. godine i danas je vodeća ustanova koja sprovodi politiku socijalne zaštite na nivou opštine.

8.2. PRIKAZ STANJA

Zdravstvena zaštita

Intenzivne promene u oblasti zdravstva koje se implementiraju nakon usvajanja novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti dovele su do potrebe reorganizovanja i definisanja jasne Strategije i Plana razvoja Doma zdravlja Novi Bečej.

Dom zdravlja Novi Bečej svoju Strategiju i Plan razvoja je utemeljio na principima razvoja primarne zdravstvene zaštite i obezbeđivanja pristupačnih i integrisanih zdravstvenih usluga koje se pružaju od strane zdravstvenih radnika i saradnika. Osnovno opredeljenje zdravstvene politike Doma zdravlja Novi Bečej orijentisano je na tretiranje zdravstvenih potreba stanovništva kroz razvijanje partnerskih odnosa sa pacijentima i kroz praksu zasnovanu u kontekstu porodice i lokalne zajednice.

Misija i vizija razvoja Doma zdravlja Novi Bečej zasniva se na organizovanim naporima svih zaposlenih u razvijanju promocije zdravlja, prevencije bolesti i jačanja socijalne jednakosti u pristupu zdravstvenim uslugama, s obzirom da zdravlje populacije čini bitan segment održivog razvoja.

Strategija i Plan razvoja polazi od principa formulisanih u nacionalnim dokumentima: Zdravstvena politika Srbije (februar, 2002), Strategija i akcioni plan reforme sistema zdravstvene zaštite (mart, 2003), Zakon o zdravstvenoj zaštiti (decembar, 2005), Uredba o planu mreže zdravstvenih ustanova (maj, 2006.), Pravilnik o uslovima i načinu unutrašnje organizacije zdravstvenih ustanova (maj, 2006), i Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe (maj,2006).

Bazične odrednice pristupa primarne zdravstvene zaštite fokusiraju se na njenim sledećim karakteristikama :

- obezbeđivanje rešenja zdravstvenih problema u populaciji
- primarna zdravstvena zaštita predstavlja prvi kontakt pacijenta sa zdravstvenom delatnošću
- blisko locirana, orjentisana ka pojedincu, porodici i zajednici, sa efektivnom komunikacijom
- kontinuitet zdravstvene zaštite je određen potrebama stanovništva
- rešavanje akutnih i hroničnih poremećaja zdravlja
- akcenat na promociji zdravlja

U Strategiju i Plan razvoja Doma zdravlja Novi Bečej ugrađene su osnovne smernice tekuće reforme sistema zdravstvene zaštite koja je proizašla iz usvojene Zdravstvene politike Srbije.

Socijalna zaštita

Centar za socijalni rad u Novom Bečeju prema odredbama propisa koji regulišu delatnost Centra obavlja sledeće aktivnosti:

- Otkriva i prati socijalne probleme u oblasti socijalne zaštite;
- Predlaže i preduzima mere za rešavanje potreba građana i prati njihovo izvršavanje;

- Razvija i unapređuje preventivne aktivnosti koje doprinose suzbijanju socijalnih problema;
- Pruža dijagnostičke usluge, sprovodi odgovarajući tretman i stručnu pomoć korisnicima;
- Vodi evidenciju o pruženim uslugama i preduzetim merama;
- Vodi evidenciju o deci za usvojenje i potencijalnim usvojiocima;

Najvažnija prava i usluge u delu porodično pravne zaštite, za koje je Centar nadležan su: materijalno obezbeđenje porodice, jednokratne novčane pomoći, pomoć za osposobljavanje za rad, smeštaj u ustanovu, hraniteljsku ili drugu porodicu, usvojenje, starateljstvo, zaštita dece sa poremećenim porodičnim odnosima, dece i omladine sa poremećajima u ponašanju, dece i omladine sa invaliditetom.

Sve navedene poslove Centar za socijalni rad realizuje u saradnji sa lokalnom samoupravom, školama, policijskom upravom, zdravstvenim ustanovama i sudovima.

Ustanova socijalne zaštite odraslih i starih lica, Gerontološki centar sa odeljenjem za duševno obolela lica Novi Bečej, prema Zakonu o socijalnoj zaštiti i obezbeđenju socijalne sigurnosti građana, obezbeđuje stanovanje, ishranu, negu, zdravstvenu zaštitu, rekreativne, okupacione, kulturno-zabavne i druge aktivnosti, usluge socijalnog rada i druge, zavisno od potreba, sposobnosti i interesovanja korisnika. U proteklih desetak godina povećani su kapaciteti tako da je broj korisnika povećan je sa 360 koliko je bilo 1997.godine na 417 koliko je bilo 31.12.2007.godine. Takođe, u istom periodu broj zaposlenih u Gerontološkom centru je povećan sa 85 na 146 zaposlenih lica.

8.2.1. Pregled situacije u prethodnom periodu

Prirodno kretanje stanovništva

Prirodno kretanje stanovništva odlikuje biološka regresija - nizak natalitet, porast opšteg mortaliteta i biološka regresija stanovništva. Opština Novi Bečej je u 2000-oj godini imala najnižu stopu rađanja u Srednjobanatskom okrugu koja je iznosila 7,7 promila. Starosnu strukturu stanovništva, prateći po popisima, karakteriše starenje stanovništva, odnosno prisutno je smanjenje stanovništva deobne grupe 0-19 godina i povećanje učešća grupe starosti od 65 godina i više.

prema popisu			po metodologiji popisa 2002.		procena	očekivano trajanje života (2001-2003)		
1981	1991	2002	1991	2002	2006	ukupno	muško	žensko
30312	28788	27450	28420	26924	25601	71,01	68,22	73,77

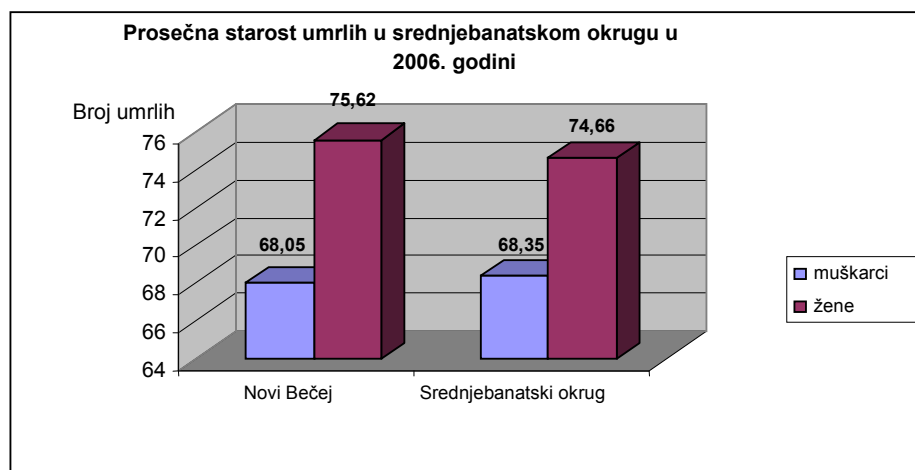
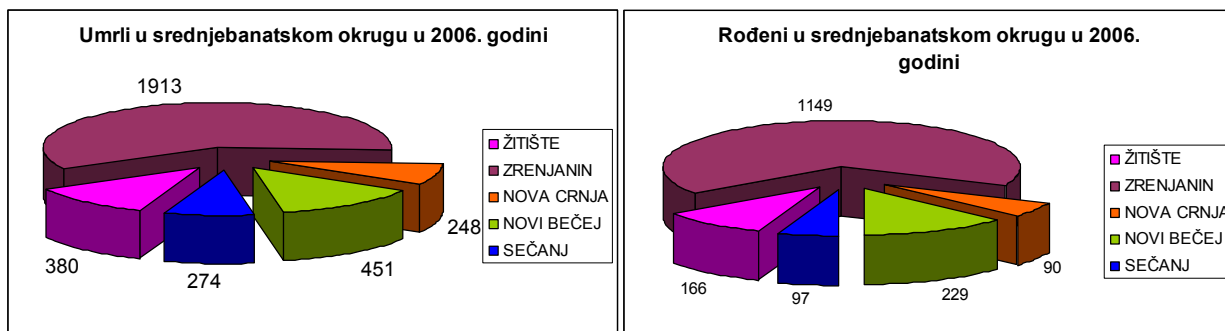
Tabela 12: Osnovni podaci prirodnog kretanja stanovništva

U Novom Bečeju u 2006. godini rođeno je 229 dece a umrlo je 451 stanovnika što govori da je prirodni priraštaj u ovoj opštini negativan od -222 stanovnika.

Prema popisu stanovništva iz 2002. godine u opštini Novi Bečej živi 26.924 stanovnika, a procenjuje se da je usled svih ovih trendova godine taj broj 2006. godine pao ispod 26000.

Ovaj trend negativnog prirodnog priraštaja je karakterističan za ceo Srednjobanatski okrug, a tu podudarnost dobro ilustruju naredni grafikoni koji slede:

Grafikon 2: Prirodno kretanje stanovništva Srednjebanatskog okruga u 2006. godini

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita na teritoriji opštine Novi Bečej u proteklom periodu bila je definisana prema stručnoj doktrini i tadašnjim potrebama i uslovima, a u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima.

Pojavom privatne prakse, dozvoljene Zakonom o zdravstvenoj zaštiti zdravstvena zaštita je približena korisnicima, te tako postoji i taj segment u zdravstvenom sistemu, na koji se mora ozbiljno računati.

U periodu nakon 2004. godine poseban akcenat se stavlja na aktivnosti vezane uvođenjem nove prakse koja se odnosi na praksu izabranog lekara. Naime, primarnu zdravstvenu zaštitu građani ostvaruju preko izabranog lekara, koji je : doktor medicine ili doktor specijalista za oblast opšte medicine, odnosno specijalista medicine rada; doktor medicine specijalista pedijatrije; doktor medicine specijalista ginekologije i doktor stomatologije.

Oboljevanje stanovništva (morbiditet)

Kada se pristupi analizi pokazatelja kojim se prati oboljevanje stanovništva, može se zaključiti

godina	broj	Stopa (na 1000)	godina	broj	Stopa (na 1000)
1995.	88123	3127	2001.	76189	2794
1996.	70641	2521	2002.	78666	2922
1997.	76960	2761	2003.	68734	2569
1998.	78282	2824	2004.	71324	2713
1999.	70587	2560	2005.	65000	2517
2000.	88433	3226	2006.	66279	2589

Tabela 13: Ukupan broj utvrđenih oboljenja u službi opšte medicine, medicine rada, dispanzera za žene, decu i stomatološkoj službi od 1995. do 2006. godine.

Registrovane dijagnoze (morbiditet) pokazuju da je u 2006. godini zabeleženo 66279 dijagnoza kroz učinjene posete celokupnog stanovništva Novog Bečaja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Epidemiološka situacija zaraznih bolesti

Kada se prati kretanje broja prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti u opštini Novi Bečej od 1995. do 2004. godine, može se konstatovati da je zabeleženo 3688 slučajeva obolelih od zaraznih bolesti. Najveći broj obolelih zabeležen je 2004. godine 718 slučajeva, a najmanji 1998. godine 159. Nakon 2004. godine stanje se znatno izmenilo, tako da je tokom 2006. godine registrovano smo jedno epidemijsko javljanje bolesti u opštini Novi Bečej. Grafikon koji sledi ilustruje podatke koji se odnose na broj prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti u Novom Bečeju.

Grafikon 3: Kretanje broja prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti

Analizirajući isti parameter u širim, republičkim razmerama, a prema dostupnim podacima i praćeno stopom incidencije, može se videti da je stopa incidencije u 2005-oj i 2006-oj godini na teritoriji opštine Novi Bečej ispod stope incidencije na nivou Srednjobanatskog okruga, a približne vrednosti stopi incidencije u Republici Srbiji.

God.		Rep. Srbija	Okrug	Zrenjanin	Novi Bečej	Žitište	Sečanj	Nova Crnja
2005.	br.obol.		2671	1334	566	264	377	130
	Inc/100000		1281,32	1010,22	2102,21	1294,18	2302,01	1023,22
2006.	br.obol.	194.138	5890	3022	723	438	1120	589
	Inc/100000	2609,10	2825,54	2288,51	2685,34	2147,16	6838,86	4635,97

Tabela 14: Kretanje boja prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti i stopa incidencije (Inc/100 000) u Srednjobanatskom okrugu i u Republici Srbiji u periodu 2005-2006.

Posmatrajući zarazne bolesti prema strukturi vodeću grupu čine oboljenja iz grupe respiratornih zaraznih bolesti. Na drugom mestu po učestalosti su crevne zarazne bolesti, a zatim slede parazitarna oboljenja.

Sprovođenje programa obaveznih imunizacija u periodu 1995-2004. godina obavljano je uspešno sa visokim obuhvatom obveznika na nivou opštine Novi Bečej.

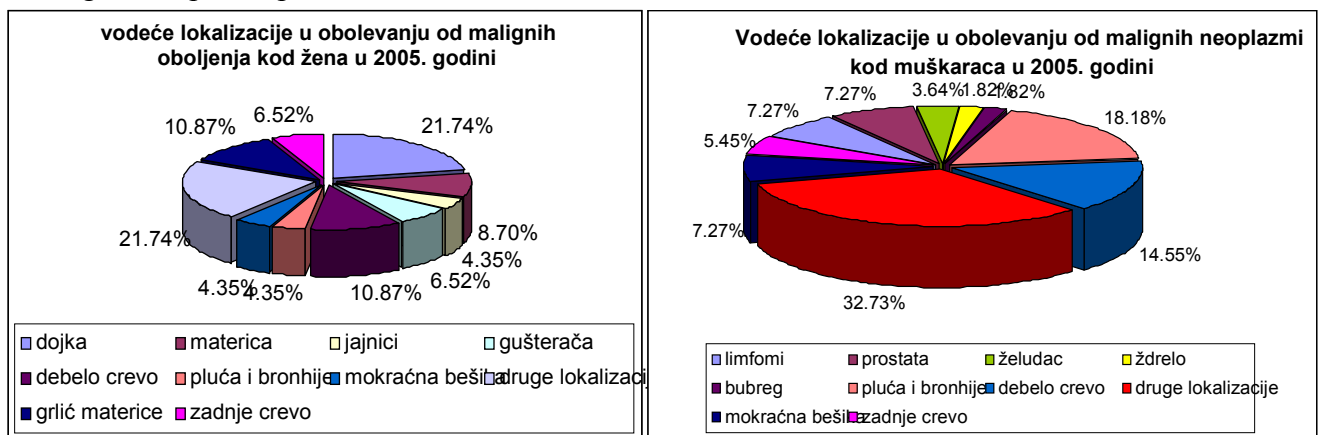
Hronične nezarazne bolesti

Na osnovu raspoloživih podataka može se reći da hronične nezarazne bolesti dominiraju u patologiji stanovništva opštine Novi Bečej, među kojima posebno mesto zauzimaju bolesti srca, maligni tumori i šećerna bolest.

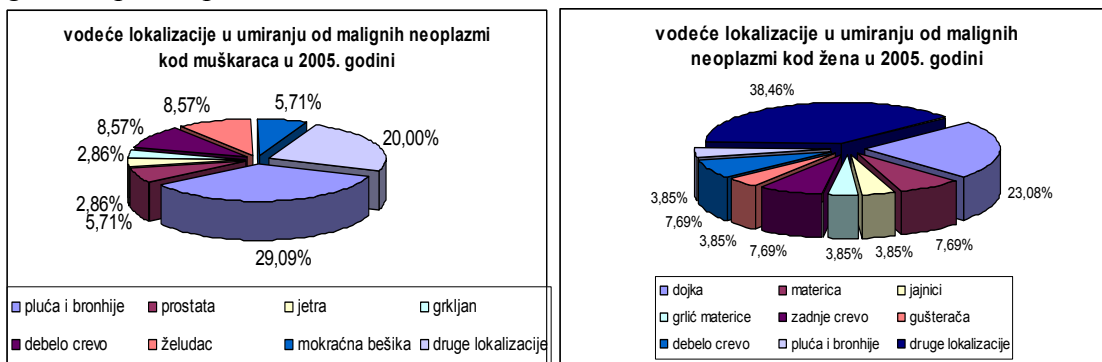
Broj obolelih od malignih neoplazmi u 2003. godini bio je 63 osobe dok je taj broj u 2004. godini porastao na 98 osoba, a tokom 2005. godine ukupno je registrovano 101 slučaj novoobolelih od malignih neoplazmi (kod muškaraca 55, a kod žena 46). Broj umrlih od malignih neoplazmi u 2005. godini bio je 61 (35 muškarca i 26 žena).

Koje su vodeće lokalizacije u oboljevanju i umiranju od malignih oboljenja u odnosu na pol, najbolje ilustruju sledeći grafikoni:

Grafikon 3: Vodeće lokalizacije u oboljevanju od malignih neoplazmi u opštini Novi Bečej u 2005. godini - prema polu :

Grafikon 4: Vodeće lokalizacije u umiranju od od malignih neoplazmi u opštini Novi Bečej u 2005. godini - prema polu :

Iz prezentovanih grafikona može se videti da su vodeće lokalizacije u oboljevanju i umiranju kod muškaraca pluća i bronhije, dok je kod žena dojka najčešća lokalizacija oboljevanja i umiranja.

Pored ovih, na području opštine Novi Bečej učestalo je oboljevanje stanovništva od šećerne bolesti, starosne dobi od 40 godina pa nadalje (i muškog i ženskog pola). U periodu od 2005. do 2006. godine zabeležen je porast za oko 30 % novoobolelih pacijenata, životne dobi preko četrdeset godina, kod kojih je registrovan dijabet tipa II.

U periodu od 1995. do 2005. godine kod pacijenata registrovan je i veliki broj akutnog koronarnog sindroma sa приметnom tendencijom rasta iz godine u godinu, dok je samo u periodu od 2006. do 2007. godine zabeleženo 172 slučaja akutnog koronarnog sindroma, što predstavlja znatno povećanje u odnosu na prethodni period. Primetno je povećanje broja obolelih starosti do četrdeset godina kao i daleko veći procenat registrovanog akutnog koronarnog sindroma kod osoba ženskog pola.

Korisnici usluga socijalnog staranja

Prema podacima koji pokazuju kretanje broja korisnika usluga Centra za socijalni rad u proteklih pet godina, može se zaključiti da se socijalna situacija u opštini znatno usložava. Naime, i pored smanjenja broja stanovnika opštine Novi Bečej u periodu od 2002-2006 godine, evidentan je porast broja korisnika usluga Centra za socijalni rad, za oko 70 %, što ukazuje na potrebu daljeg razvoja usluga socijalne zaštite.

Broj korisnika/ca CSR 2002-2006. godina		
Godina	Broj korisnika/ca	Indeks
2002	1736	-
2003	1819	1.05
2004	1971	1.13
2005	2715	1.56
2006	2940	1.69

Tabela 15: Broj korisnika/ca CSR 2002-2006. godine

Ukoliko se izvrši analiza korisnika prema starosnoj strukturi, iz navedenih podataka se vidi da je najveći broj korisnika u kategoriji odraslih lica, ali da je najveći porast korisnika zabeležen među ostarelim licima.

Broj korisnika/ca prema starosnoj grupi					
Starosna grupa	2005		2006		Index 2006/2005
	Broj	%	Broj	%	
Deca i omladina	1255	46.2	1307	44.5	104.1
Odrasla lica	1299	47.8	1432	48.7	110.2
Ostarela lica	161	5.9	201	6.8	124.8
UKUPNO	2715	100	2940	100	108.3

Tabela 16: Broj korisnika/ca prema starosnoj grupi

S obzirom na to da gotovo $\frac{1}{4}$ stanovništva čini starosna grupa iznad 60 godina, ovi podaci ne iznenađuju i ukazuju na potrebu organizovanja raznih oblika vaninstitucionalne zaštite navedene kategorije stanovništva.

Broj korisnika osnovnih oblika socijalne i porodično-pravne zaštite					
Oblik zaštite	Broj korisnika po godinama				
	2002	2003	2004	2005	2006
Usvojenje	0	0	1	0	0
Hraniteljstvo	11	11	14	17	31
Starateljstvo	27	29	31	35	43
Privremeno starateljstvo	22	16	18	24	39
Smeštaj u ustanovu SZ	90	73	69	82	89
Smeštaj odraslih i starih u drugu porodicu	0	0	0	0	0
Dodatak za pomoć i negu	56	57	67	78	79
Uvećani dodatak za pomoć i negu	0	0	0	0	39
Materijalno obezbeđenje	438	491	581	700	816
Pomoć za osposobljavanje	1	1	0	0	0

Tabela 17: Broj korisnika osnovnih oblika socijalne i porodično-pravne zaštite

Kada se analiziraju podaci o broju korisnika pojedinih oblika socijalne i porodično-pravne zaštite, iz tabele 20 se vidi da je najveći porast korisnika zabeležen kod materijalnog obezbeđenja porodice (86%), jer je u proteklom periodu veliki broj građana ostao bez posla i tako se našao ispod minimuma socijalne sigurnosti. Primetan je i porast broja dece smeštene u hraniteljsku porodicu, a za očekivati je da će se takav trend nastaviti. Interesantno je primetiti da u posmatranom periodu nije zabeležen ni jedan slučaj smeštaja starih lica u drugu porodicu i to je usluga za čiju primenu treba stvoriti uslove u narednom periodu.

Korisnici usluga Gerontološkog centra

U tri savremeno opremljena i fizički odvojena objekta smešteno je trenutno 417 korisnika, penzionera, starih i drugih lica, obolelih i trajno nesposobnih za rad. Pored brige o njihovom smeštaju i ishrani ova ustanova im pruža zdravstvenu zaštitu i negu, kulturno-zabavni život i rekreaciju. U Gerontološkom centru zaposleno je 146 radnika (133 na neodređeno vreme i 13 na određeno), što je za 25 manje od projektovanog broja. Sa visokom stručnom spremom ima 6 zaposlenih (3 lekara, psiholog, pedagog, pravnik), 10 zaposlenih je sa višom stručnom spremom (3 socijalna radnika, 6 terapeuta i jedan dijetetičar), a 49 sa srednjom itd.

Struktura korisnika/ca u Gerontološkom centru Novi Bečej – stanje na dan 30. 06. 2007.	
Tip korisnika/ca	Broj
Nezavisni korisnici	4
Poluzavisni	15
Zavisni	398
UKUPNO	417

Tabela 18: Struktura korisnika/ca u Gerontološkom centru Novi Bečej – stanje na dan 30.06.2007.

Podaci iz godišnjeg izveštaja o radu Gerontološkog centra Novi Bečej za 2007. godinu pokazuju da je sve manji broj zdravih, psihički očuvanih starijih ljudi, zbog kojih je dom prvenstveno i osnovan, već da sve više dominiraju duševno obolele osobe (od 398 zavisnih 258 spadaju u kategoriju duševno obolelih lica), što ukazuje na nužnu transformaciju Gerontološkog centra u narednom periodu.

Dom zdravlja Novi Bečej

Situacionom analizom eksternih i internih faktora primenom SWOT analize procenjena je strateška pozicija Doma zdravlja Novi Bečej, kao institucionalnog nosioca primarne zdravstvene zaštite u opštini Novi Bečej i ustanovljeno sledeće:

Aktuelno spoljašnje okruženje pogoduje razvoju primarne zdravstvene zaštite, imajući u vidu osnovne principe na kojima je zasnovana reforma sistema zdravstvene zaštite Srbije kao i projekte međunarodnih organizacija finansiranih od strane Evropske unije, Evropske investicione banke i Svetske banke od kojih su mnogi usmereni ka razvoju ovog nivoa zdravstvene zaštite. Limitirajući faktori identifikovani su na području raspoloživih finansijskih sredstava koja se obezbeđuju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja.

U unutrašnjem okruženju snage preovladavaju slabosti. Stručan i kvalitetan kadar identifikovan je kao osnovna snaga koja može doprineti implementaciji strategije usmerene na rast i razvoj ove ustanove. Želeći da i u budućnosti zadrži leadersku poziciju u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, doneta je Strategija i plan razvoja Doma zdravlja u okviru koje su formulisane vizija i misija koju treba ostvariti u budućnosti.

Vizija: Razvoj i zauzimanje leaderske pozicije u očuvanju zdravlja zajednice, prevenciju i rešavanje zdravstvenih problema putem kontinuiranog unapređenja kvaliteta i efikasnosti zdravstvene zaštite svih kategorija stanovništva promocijom zdravlja i pružanjem zdravstvenih usluga sa primarnog nivoa.

Misija: Pružanje zdravstvene zaštite visokog kvaliteta u domenu primarne zdravstvene zaštite koja obezbeđuje najbolji mogući ishod po zdravlje pojedinca, porodice i zajednice na teritoriji opštine Novi Bečej.

Organizaciona struktura:

Dom zdravlja raspolaže sa dobro uređenim i funkcionalno organizovanim prostorom koji zadovoljava potrebe kvalitetne i efikasne zdravstvene zaštite. Taj prostor je podeljen na sledeće organizacione celine:

1. Služba za zdravstvenu zaštitu dece i žena sa polivalentnom patronažom;

2. Služba opšte medicine sa zdravstvenom zaštitom radnika, kućnim lečenjem, hitnom medicinskom pomoći i sanitetskim prevozom;
3. Služba za stomatološku zdravstvenu zaštitu;
4. Specijalističko-konsultativna i dijagnostička služba;
5. Služba za farmaceutske delatnosti;
6. Služba za pravne, ekonomsko-financijske, tehničke i druge slične poslove.

Još uvek nije postignut optimalan nivo opremljenosti medicinskom opremom koji ispunjava zahteve za pružanje kvalitetne zdravstvene zaštite na primarnom nivou. Neophodno je izvršiti završavanje dotrajale medicinske opreme kao i nabavku određenih savremenijih medicinskih aparata (naročito dijagnostičkih - laboratorijski, rendgen aparat, mamograf i sl.). Vozni park je nepouzdan i postoji potreba da se obnovi i dopuni. Postojeći informacijski sistem je nedovoljno razvijen u odnosu na potrebe i savremene standarde u ovoj oblasti.

Kadrovska struktura:

U strukturi zaposlenih zdravstvenih radnika u periodu od 1995 do 2000. godine došlo je do smanjenja broja lekara za 2 (8%), broja stomatologa za 2 (22,22%), broj farmaceuta za 2 (33,33%) dok se broj radnika sa srednjom i višom stručnom spremom povećao za 4 (5,97%). Ovaj nepovoljan trend zapošljavanja je u periodu od 2001 do 2004. godine zaustavljen i došlo je do povećanja broja lekara za 1 (4,17%), broja stomatologa za 2 (33,33%), a broj farmaceuta ostao je isti. Broj radnika sa srednjom i višom stručnom spremom smanjen je za 1 (1,37%).

Kada se posmatra odnos ukupnog broja zdravstvenih radnika i nezdravstvenih radnika može se uočiti pozitivan trend povećanja broja zdravstvenih radnika u odnosu na broj nezdravstvenih radnika, što se vidi u narednoj tabeli.

godina	ukupno	zdravstveni radnici		nemedicinski radnici	
		broj	procenat	broj	procenat
1995.	144	113	78,47	31	21,53
1996.	144	113	78,47	31	21,53
1997.	147	115	78,23	32	21,77
1998.	138	109	78,99	29	21,01
1999.	139	110	79,14	29	20,86
2000.	140	110	78,57	30	21,43
2001.	144	112	77,78	32	22,22
2002.	145	110	75,86	35	24,14
2003.	143	109	76,22	34	23,78
2004.	143	109	76,22	34	23,78
2005.	148	113	76,35	35	23,64
2006.	141	108	76,59	33	23,41
2007.	143	111	77,62	32	22,38

Tabela 19: Broj zaposlenih radnika u periodu od 1995. do 2007. godine.

Postoji realna potreba za povećanjem broja zaposlenih radnika, naročito srednjeg medicinskog osoblja, kako bi se zdravstvena zaštita podigla na viši nivo. Potreba za dodatnim zapošljavanjem medicinskog osoblja se posebno aktuelizuje razvojem postojećih službi i uvođenjem novih službi i odeljenja.

Specijalističko konsultativna služba je pokrivena sa svim specijalnostima sa nivoa primarne zdravstvene zaštite (specijalisti u redovnom radnom odnosu i specijalisti angažovani po ugovoru). Ukupan broj specijalista u stalnom radnom odnosu je 13, dva lekara se trenutno nalaze na specijalizaciji (interna medicina i pneumofiziologija), a odobrene su još dve specijalizacije (urgentna medicina i pedijatrija).

pedijatrija	1	psihijatrija	1
ginekologija	2	medicina rada	1
interna medicina	1	opšta medicina	5
oftamologija	1	preventivna stomatologija	1

Tabela 20: Struktura doktora medicine prema oblasti specijalnosti

O efikasnosti rada pojedinih službi u okviru Doma zdravlja govore i podaci iz sledeće tabele, a naročito kada se oni uporede sa podacima na republičkom nivou.

God	prosečan broj poseta u službama za zdravstvenu zaštitu po lekaru i stomatologu									
	Godišnje					na sat (uzeto da godina ima 2192 radna časa)				
	predš. i škol.deca	žene	Opšta med.	med. rada	stom.	predš. i škol.deca	Žene	Opšta med.	med. rada	stom.
2005.	5325	3073	7518	3061	3540	2,42	1,40	3,42	1,39	1,61
2006.	5347	2637	7422		2651	2,44	1,20	3,39		1,21

Tabela 21: Prosečan broj poseta u službama za zdravstvenu zaštitu po lekaru i stomatologu u 2005. i 2006. godini

Na nivou Republike Srbije u 2006. godini prosečan broj poseta po lekaru opšte medicine iznosio je 6103, prosečan broj poseta po lekaru u službi za zdravstvenu zaštitu žena iznosio je 4158, prosečan broj poseta po lekaru u službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece iznosio je 6616, a školske dece 1570.

Organizacija rada

I pored toga što je stanovništvo pokriveno sa dvadesetčetvoročasovnom medicinskom pomoći, može se konstatovati da još uvek nije ostvarena dovoljna efikasnost u ovom segmentu. Naime, permanentna zdravstvena zaštita se sprovodi preraspodelom radnog vremena četiri tima (jedan tim čine: doktor, medicinski tehničar i vozač). Ovakvom organizacijom rada opšta praksa je opterećena, jer je određeni broj zaposlenih preraspodeljen u hitnu, a istovremeno i obavlja poslove opšte prakse, što je dovelo do preplitanja opšte prakse i hitne medicinske pomoći. U okolnim naseljenim mestima, koja su u okviru Doma zdravlja Novi Bečej, permanentna zdravstvena zaštita je obezbeđena putem pripravnosti zdravstvenih radnika. Ovakva organizacija ne zadovoljava zahteve pravovremene i adekvatne medicinske reakcije u slučaju hitnih stanja kod pacijenata. Trenutno još uvek ne postoji dobro organizovana služba koja bi odgovarala na pozive građana sa organizovanim prostorom za te namene i rešenim adekvatnim transportom s obzirom da se transport pacijenata odvija bez pratnje i monitoringa od strane zdravstvenih radnika.

U toku je inicijativa da se otpočne sa rešavanjem gore izloženog problema kroz razdvajanje poslova iz domena pružanja hitne medicinske pomoći od poslova opšte medicine, izdvajanjem odeljenja hitne medicinske pomoći u okviru službe opšte medicine sa zdravstvenom zaštitom radnika, kućnim lečenjem, hitnom medicinskom pomoći i sanitetskim prevozom.

Analizom proteklog perioda može se konstatovati sledeće :

- Permanentna zdravstvena zaštita obezbeđivana je putem dežurstava i pripravnosti u naseljenim mestima;
- Zdravstvena zaštita je više usmerena na negu i kurativu, dok se preventivna zdravstvena zaštita zasnivala samo na prevenciji kod dece i prevenciji zaraznih bolesti;
- Vršene su samo osnovne laboratorijske analize;
- Polivalentnom patronažom obuhvaćene su samo trudnice, odojčad i mala deca bez obezbeđenog adekvatnog prevoza za tu namenu;
- Zdravstvena zaštita žena pokrivena je samo sa jednim doktorom medicine specijalistom ginekologije;
- Zdravstvena zaštita školske i predškolske dece bila je dobro organizovana;
- Specijalističko konsultativna služba se postepeno razvijala, što je rezultiralo pokrivenošću svim potrebnim specijalnostima sa primarnog nivoa;
- Apoteka je bila dobro organizovana i sa širokim asortimanom lekova sa pozitivne liste kao i lekova van liste;
- Stomatologija je usklađivana sa potrebama stanovništva u pogledu raspoloživih kadrova i raznovrsnosti stomatoloških usluga.

Centar za socijalni rad, Novi Bečej

U Centru za socijalni rad je zaposleno 9 radnika od toga 3 socijalna radnika, pravnik koji je ujedno i direktor, pedagog, psiholog, dva administrativno-finansijska radnika i kurir. Iz budžeta Republike Srbije finansira se 8 radnika, a iz budžeta opštine 1 zaposleni. U okviru Centra su formirani sledeći stručni timovi:

- **Stručni tim za zaštitu dece i omladine bez roditeljskog staranja i dece i omladine sa poremećajima u ponašanju.** U sastavu ovog tima su pravnik (rukovodilac tima kada je u pitanju starateljstvo i usvojenje), pedagog (rukovodilac tima kada su u pitanju ostali poslovi), socijalni radnik i psiholog;
- **Stručni tim za zaštitu dece i omladine iz porodica sa poremećenim odnosima i dece i omladine ometene u psihofizičkom razvoju.** U sastavu ovog tima su psiholog (rukovodilac tima), socijalni radnik, pedagog i pravnik.
- **Stručni tim za zaštitu odraslih i starih.** Ovaj tim radi u sastavu: pravnik (rukovodilac tima) i socijalni radnik po terenskoj nadležnosti kada je u pitanju MO, a kada se radi o starateljstvu član tima je i psiholog. U poslovima smeštaja timom rukovodi socijalni radnik, uz koga su još i psiholog i pravnik.

Gerontološki centar Novi Bečej

Trenutno je rad ustanove organizovan na četiri lokacije u opštini:

- Odeljenje broj 1 u ulici u ulici Maršala Tita br. 77, kapaciteta 136 korisnika, sa ukupnom površinom od 7020 m², od čega 1555 m² u objektima.
- Odeljenje broj 2 u ulici Milošev put br. 8 kapaciteta 224 korisnika, sa ukupnom površinom od 7360 m², od čega je 3000 m² u objektima,
- Odeljenje broj 3 u ulici Maršala Tita br. 60, kapaciteta 65 korisnika, sa 1972 m² od čega je 1146 m² u objektima i
- Klub za dnevni boravak, u ulici Maršala Tita br. 62, ukupne površine oko 400 m² u objektima. U sklopu kluba pružaju se penzionerima i drugim starim licima iz građanstva socijalno – zaštitne, preventivno - zdravstvene, servisne usluge tj. sprovodi se

vaninstitucionalna zaštita, u sklopu strategije reforme socijalne zaštite. Trenutno je u Klub učlanjeno 621 lice dok usluge kluba aktivno koristi 221 član.

Proteklih godina, zahvaljujući građevinsko tehničkim radovima koji su izvršeni na drugom i trećem odeljenju znatno je podignut nivo usluga, jer su namenski uređene prostorije za dnevni boravak, za radnu terapiju, za ishranu, što do tada nije bio slučaj, već se u jednoj prostoriji obavljalo više aktivnosti. Međutim, na odeljenju 1 još uvek ne postoje prostorije za dnevne aktivnosti korisnika, usled čega korisnici Centra veći deo vremena u toku dana provode u svojim sobama. U ustanovi ne postoje kapaciteti visokog standarda, ali na odeljenju 2, gde su smeštena duševno obolela lica, kvalitet smeštaja je vidljivo podignut i prelazi postojeće standarde.

8.3. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKOROJ BUDUĆNOSTI

Demografski procesi u opštini Novi Bečej karakterišu se opadanjem broja stanovnika, niskom stopom nataliteta, visokom stopom opšteg mortaliteta i negativnim prirodnim priraštajem. Zdravstvena situacija odraslog stanovništva ogleda se u dominaciji bolesti iz grupe masovnih nezaraznih bolesti. U strukturi oboljevanja kod dece dominiraju bolesti disajnih organa, infektivne i parazitarne bolesti.

Obezbeđenost stanovnika brojem lekara je u granicama normativa koji propisuje Pravilnik o uslovima za obavljanje uže zdravstvene delatnosti.

Još uvek je prisutno nedovoljno angažovanje zdravstvenih radnika na promociji zdravlja i prevenciji bolesti, kao i mala odgovornost građana za sopstveno zdravlje, sa velikim korišćenjem usluga u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i medikalizacijom.

Kada imamo u vidu da stanovništvo stari, odnosno da se povećava učešće starih u ukupnoj populaciji, bez svake sumnje neizostavna je potreba organizovanja zdravstva na osnovama koje će obezbediti sadržajni i kvalitetniji život u doba starosti. S obzirom da zdravstvena zaštita, pored socijalne zaštite, ima ključnu ulogu i najveću odgovornost za humanizaciju društvenih odnosa, starenje i život u starosti, neophodno je jačanje saradnje sa svim institucijama socijalne zaštite na lokalnom nivou kroz razvijanje teritorijalno i funkcionalno dostupnih usluga za unapređenje života starijih ljudi.

Partnerstvo sa zajednicom je nedovoljno izraženo. Početni korak za sve činioce zajednice bi mogao biti prepoznavanje značaja promocije zdravlja, jer je zaštita i unapređenje zdravlja stanovništva zajednički interes na lokalnom i globalnom nivou. Kontinuiranim timskim radom, kroz multidisciplinarni i multisektorski pristup realizaciji programa i ciljeva primarne zdravstvene zaštite, ostvarilo bi se zajedničko pokretanje akcija za unapređenje kvaliteta života na lokalnom i regionalnom nivou.

Na osnovu analize sadašnjeg stanja u ovoj oblasti, kao i analize trendova, moguće je na sledeći način definisati pravce razvoja kroz:

- implementaciju promena definisanih nacionalnom zdravstvenom politikom i relevantnim zakonodavstvom, uz unapređenje izvršenja i primenom metoda kojima se postiže održivost uvedenih programa
- unapređenje primarne zdravstvene zaštite u skladu sa potrebama stanovništva uz podizanje nivoa satisfakcije korisnika u svim službama

- kontinuirani razvoj sistema pružanja primarne zdravstvene zaštite visokog kvaliteta zasnovanoga na vodičima dobre prakse kao i na pristupu TMQ (menadžment totalnim kvalitetom) u pojedinačnim radnim procesima
- uspešno obnavljanje i uvođenje novih zdravstvenih tehnologija za koje postoje dokazi o primenljivosti, kvalitetu i efikasnosti
- razvoj kadrova putem kontinuirane edukacije
- unapređenje uslova rada i zadovoljstva svih zaposlenih
- povećanje stepena upotrebljivosti opreme
- razvoj informacionog sistema
- ostvarivanje partnerstva sa zajednicom, nevladinim i vladinim institucijama i sinergetsko dejstvo na unapređenje kvaliteta zdravlja populacije

8.4. PRAVCI RAZVOJA:

Na osnovu sagledanog stanja u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, kao i sveukupnih trendova razvoja koji su, za pojedine od ovih oblasti proklamovane praktičnim politikama razvoja, nameće se potreba da se rešavanjem pojedinih problema spreče negativni trendovi izraženi u demografskom razvoju, smanji broj korisnika zdravstvene i socijalne zaštite, izmeni struktura usluga, ali i unapredi kvalitet pojedinih usluga zdravstvene i socijalne zaštite.

To podrazumeva da se u oblasti zdravstvene zaštite izdvajanjem hitne medicinske pomoći, razvijanjem preventivnog odseka, kućne nege i lečenja, polivalentne patronaže i osnivanjem odseka za dijalizu unapredi prevashodno kvalitet zdravstvene zaštite. Nabavkom preciznije dijagnostičke opreme i razvijanjem informacionog sistema, obezbedilo bi se dalje osavremenjavanje u ovoj oblasti, što bi uticalo na povećanje efikasnosti rada zaposlenih u zdravstvu.

Radi kavalitetnijeg i sveobuhvatnijeg rada na razvoju usluga socijalne zaštite neophodno je podsticanje saradnje svih pružalaca usluga socijalne zaštite (lokalna samouprava, Centar za socijalni rad, Gerontološki centar, Dom zdravlja, škole, policija...) i razvijanje mehanizama i procedura za efikasnije delovanje. Protokol o saradnji između ovih institucija, sa precizno određenim zadacima i obavezama, trebao bi da bude potpisan u prvoj polovini 2008.g.

Sve je izraženija potreba za zbrinjavanjem starijih, socijalno ugroženih ljudi koji se nađu u stanju hitne socijalne potrebe i neophodno ih je zbrinuti u vrlo kratkom roku. Neophodno je da se takve osobe, koja se trenutno nalaze u situaciji da su vitalno ugrožena zbog teškog zdravstvenog stanja, loše materijalne situacije, nerešenog stambenog problema, alkoholizma, društveno negativnog ponašanja (skitnje, prosjačenja i sl.), prihvate i privremeno, ali sveobuhvatno, zbrinu. Tokom tog privremenog smeštaja određuje se njihov psihofizički status i nalazi trajno rešenje za njihovo zbrinjavanje. U narednom periodu bi trebalo sagledati sve normativne, finansijske i druge neophodne aspekte izgradnje prihvatilišta, kako bi se što pre krenulo u efikasnije rešavanje ovog socijalnog problema.

Uzimajući u obzir to da je opšta tendencija razvoja socijalne zaštite – organizovanje i afirmacija vaninstitucionalnih oblika zaštite starih lica (kućna nega i pomoć, smeštaj u hraniteljske porodice) te zbog toga i smanjeno interesovanje za domski smeštaj, osnovano se postavlja pitanje daljeg pravca promene Gerontološkog centra u Novom Bečeju. Analizirajući situaciju i trendove u razvoju ovog seta usluga, nameće se zaključak da je neophodno izvršiti transformaciju pojedinih organizacionih delova Gerontološkog centra, tako što bi se osnovao poseban organizacioni deo,

rehabilitaciono-terapeutski centar u kome bi bile smeštene psihički obolele osobe oba pola u dobroj remisiji, kako sa ostalih odeljenja Gerontološkog centra tako i iz drugih ustanova u regionu. Na taj način bi se Gerontološki centar u Novom Bečeju transformisao u „ZAVOD ZA ZBRINJAVANJE ODRASLIH SA DUŠEVNIM POREMEĆAJIMA“.Ovo bi dovelo do otvaranja i više novih radnih mesta.

8.5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

Uvažavajući navedene trendove i pravce razvoja u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite izdvojili su se Strateški ciljevi razvoja, kao i specifični strateški ciljevi, čija će neposredna realizacija doprineti uspešnom ostvarivanju samog strateškog cilja.

Zdravstvena zaštita

I STRATEŠKI CILJ: UNAPREĐENJE KVALITETA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE KONSTITUISANJEM SLUŽBE HITNE MEDICINSKE POMOĆI

1. Obezbediti prostor adaptiranjem dela zgrade Doma zdravlja
2. Opremanje službe hitne medicinske pomoći nabavkom sanitetskog vozila i dodatne medicinske opreme za pružanje hitne medicinske pomoći
3. Obezbediti kadrovsku popunjenost zapošljavanjem nedostajućeg medicinskog i nemedicinskog osoblja (vozači)

II STRATEŠKI CILJ: POVEĆANJE ODGOVORNOSTI STANOVNIŠTVA ZA SOPSTVENO ZDRAVLJE, KROZ POVEĆANI OBIM PREVENTIVNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE (PZZ)

1. Formirati Preventivni odsek kao koordinaciono telo za sveukupne preventivne aktivnosti na nivou Doma zdravlja
2. Sačiniti program rada Preventivnog odseka koji uključuje formiranje i opremanje savetodavnih punktova
3. Promovisanje zdravih stilova života i preventivne zdravstvene zaštite kroz povećanu angažovanost zdravstvenih radnika na edukaciji i informisanju stanovništva
4. Povećavanje nivoa svesti kod stanovništva, sa posebnim naglaskom na učenike osnovnih škola, o štetnosti bolesti zavisnosti i pozitivnim efektima zdravih stilova života
5. Unapređenje rada polivalentne patronaže

III STRATEŠKI CILJ: POVEĆANJE BRIGA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI MLADIH (ADOLESCENATA)

1. Formirati stručni tim koji se bavi problemima adolescenata na nivou opštine
2. Saradnja stručnog tima sa ustanovama socijalne zaštite, školama i ostalim institucijama koje se bave mladima na nivou opštine (kulturne i sportske institucije)
3. Promocija zdravih stilova života, povećanje nivoa svesti o štetnosti bolesti zavisnosti, edukacija o bezbednom i sigurnom seksualnom životu i pomoć u prevazilaženju problema emotivnog sazrevanja adolescenata

IV STRATEŠKI CILJ: DOSTIZANJE BOLJE ZDRAVSTVENE ZBRINUTOSTI STANOVNIKA STARIJEG ŽIVOTNOG DOBA

1. Organizovati pružanje zdravstvene nege i pomoći starim i nepokretnim licima u okviru unapređenja i proširenja usluga kućnog lečenja

2. Promocija i realizacija preventivnih programa usmerenih na proces aktivnog, odnosno zdravog starenja kroz razvijanje veština i sticanje znanja zdravih navika, fizičke aktivnosti, zdravih stilova života i pomoć u prevazilaženju emotivnih problema starih lica
3. Razvijanje saradnje sa ustanovama socijalne zaštite

V STRATEŠKI CILJ: OSNIVANJE ODSEKA ZA HEMODIJALIZU U OKVIRU DOMA ZDRAVLJA NOVI BEČEJ U SARADNJI SA ODSEKOM ZA HEMODIJALIZU U BOLNICI ZRENJANIN

1. Uspostavljanje saradnje, radi stručne podrške i monitoringa, sa odsekom za hemodijalizu u bolnici Zrenjanin
2. Izvršiti edukaciju postojećeg kadra u Domu zdravlja
3. Obezbediti prostor adaptiranjem postojećeg prostora u okviru zgrade Doma zdravlja
4. Obezbediti nedostajuću medicinsku opremu za hemodijalizu

Socijalna zaštita

I STRATEŠKI CILJ: UMREŽAVANJE LOKALNIH INSTITUCIJA OD ZNAČAJA ZA SOCIJALNU ZAŠTITU RADI USPOSTAVLJANJA EFIKASNIJEG SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE PRILAGOĐENE POTREBAMA KORISNIKA

1. Podsticanje saradnje svih pružalaca usluga kroz potpisivanje protokola o saradnji između institucija od značaja za socijalnu zaštitu (lokalna samouprava, centar za socijalni rad, Gerontološki centar, Dom zdravlja, organizacije Crvenog krsta, Udruženja penzionera, škole, policija...)
2. Razvijanje mehanizama i procedura za efikasnije delovanje institucija
3. Razvijanje i realizacija programa prevencije i otklanjanja smetnji i poremećaja u ponašanju kod dece i omladine

II STRATEŠKI CILJ: RAZVOJ OTVORENIH OBLIKA SOCIJALNE ZAŠTITE

1. Dalji rad na održivosti projekta „Kućna nega i pomoć – da ne budete bespomoćni“
2. Proširivanje kućne nege i pomoći u svim naseljenim mestima opštine Novi Bečej
3. Ostvarivanje pune saradnje između polivalentne patronaže Doma zdravlja i novoformirane službe Kućne nege

III STRATEŠKI CILJ: OSNIVANJE PRIHVATILIŠTA U OKVIRU GERONTOLOŠKOG CENTRA

1. Zbrinjavanje odraslih i starijih, socijalno ugroženih ljudi koji se nađu u stanju akutne socijalne potrebe
2. Priprema za trajno rešavanje i zbrinjavanje socijalno ugroženih lica u skladu sa utvrđenim psihofizičkim statusom

IV STRATEŠKI CILJ: TRANSFORMACIJA GERONTOLOŠKOG CENTRA U NOVOM BEČEJU

1. Osnivanje rehabilitaciono-terapeutskog centra u koji bi bile smeštene psihički obolele osobe oba pola u dobroj remisiji, i osnivanje „Zavoda za zbrinjavanje odraslih sa duševnim poremećajima“
2. Proširivanje kapaciteta smeštaja Gerontološkog centra,
3. Povezivanje sa drugim ustanovama u regionu, radi prihvatanja korisnika novog Zavoda sa šireg područja

V STRATEŠKI CILJ: RAZVOJ MREŽE KLUBOVA ZA DNEVNI BORAVAK STARIH LICA

1. Dalje teritorijalno približavanje usluga korisnicima prema njihovom mestu boravka, koje bi se realizovalo osnivanjem tri kluba u samom naselju Novi Bečej, kao i klubova u Novom Miloševu, Bočaru i Kumanu
2. Ostvarivanje najtešnje saradnje sa udruženjima penzionera i mesnim organizacijama Crvenog krsta

VI STRATEŠKI CILJ: POBOLJŠANJE KVALITETA ŽIVOTA MLADIH I NJIHOVO UKLJUČIVANJE U ZAJEDNICU, KROZ PRUŽANJE PSIHO-SOCIOLOŠKE PODRŠKE

1. Formirati Savetovalište za bolesti zavisnosti
2. Obezbediti prostor za „Kuću na pola puta“
3. Adaptirati prostor za osobe bez porodičnog staranja koji izlaze iz ustanove socijalne zaštite ili hraniteljske porodice
4. Organozovati dnevni boravak u svim školama
5. Razviti sistematsku kontinuiranu prevenciju narkomanije kod mladih
6. Organizovati dnevni centar za decu
7. Do kraja planskog perioda raditi na obezbeđivanju kvalitetnijeg sadržaja rada u kulturno-umetničkim društvima i sportskim organizacijama

VII STRATEŠKI CILJ: POVEĆANJE KVALITETA ŽIVOTA ROMA I AKTIVNOG UKLJUČIVANJA U SVE TOKOVE ŽIVOTA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

1. Povećanje obrazovnog nivoa i zaposlenosti
2. Osposobljavanje za samozapošljavanje
3. Izvršiti obuku animatora za rad na motivisanom podsticanju romskih porodica za obrazovanje

Pri definisanju pravaca razvoja, strateških ciljeva, planskih zadataka, mera i aktivnosti, svakako treba imati u vidu navedene mogućnosti i prepreke, prepoznate od strane lokalne zajednice, koje bi mogle pomoći ili dodatno otežati sprovođenje željenih ciljeva.

MOGUĆNOSTI	PREPREKE
<ul style="list-style-type: none"> • Reforma sistema zdravstvene zaštite usmerena na razvoj primarne zdravstvene zaštite • Dobra saradnja i razmena iskustava sa ustanovama primarne zdravstvene zaštite u regionu (horizontalni nivo saradnje) • Razvijena saradnja sa institucijama sa sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite • Dobra saradnja i komunikacija sa institucijama na republičkom i pokrajinskom nivou iz oblasti zdravstva (ministarstvo, sekretarijat i RZZO) • Nepostojanje izražene konkurencije u oblasti zdravstva • Raspoloživi adekvatni kadrovski resursi • Veliki broj i raznovrsnost stručnih programa za kontinuiranu edukaciju svih zaposlenih • Razvijeni programi stručnog usavršavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Moguće promene zakonske regulative u oblasti zdravstva • Limitirajuća finansijska sredstva koja se obezbeđuju iz obaveznog zdravstvenog osiguranja • Nedovoljna upućenost lokalne samouprave za probleme u zdravstvu • Nezadovoljavajući stepen saradnje sa ostalim institucijama socijalne zaštite • Ograničena finansijska sredstva za obezbeđivanje kontinuirane edukacije postojećeg kadra kao i za zapošljavanje novih zdravstvenih radnika • Povećanje broja hroničnih nezaraznih bolesti • Nepovoljna starosna struktura stanovništva u opštini (fenomen starenja populacije) • Ekonomska nerazvijenost opštine i rast siromaštva kod stanovništva što rezultira povećanjem zdravstvenih problema kod stanovništva

9. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - KULTURA

9.1. UVOD

Jedan od bitnih, a verovatno i najstariji segment društvenog života, ono po čemu smo isti, a toliko različiti od drugih, ono po čemu smo prepoznatljivi i po čemu prepoznajemo druge, ono što je glavno obeležje jednog naroda, jednog prostora, uslova života je svakako kultura. Vekovima stvarana sa ciljem obogaćenja društvenog života, edukativnog razvoja svesti, zadovoljenja potreba čoveka, bez obzira na nacionalnu, versku, polnu i starosnu pripadnost. Kao produkt kreativnog rada, kultura se vekovima razvijala, ostavljajući za sobom neizbrisivi trag, zauzimajući zavidno mesto u društvenom životu čoveka.

Sa ciljem da se vekovna kulturna aktivnost građana novobečejske opštine sakupi i sačuva od zaborava, pri Narodnoj biblioteci je formirana „Zavičajna zbirka“ u kojoj se godinama prikupljaju eksponati od kulturno - istorijskog značaja za našu opštinu. To je uglavnom pisana baština novobečejaca ma gde oni bili ili pisani materijali o novobečejcima i Novom Bečeju.

Da bi se pružili uslovi za njen dalji razvoj i angažovanje što većeg broja građana u ovoj oblasti društvenog života ispoljavanjem individualne i kolektivne kreativnosti, u Novom Bečeju je 1976. godine osnovan Dom kulture opštine Novi Bečej, sa prvobitnim nazivom Radnički dom "Jovan Veselinov Žarko". Ustanova se u 30 godina dugoj istoriji svojim radom, aktivnošću i programskim sadržajima izborila za zavidno mesto u kulturi, ne samo lokalne zajednice, nego i AP Vojvodine i Republike Srbije. Ovo je I krunisano prestižnom nagradom «ISKRE KULTURE» za 2006.godinu za unapređenje kulturnog života, koju dodeljuje Zavod za kulturu Vojvodine.

Pored ovih treba pomenuti i druge značajne kulturne stvaraoce naše sredine: KUD „Aćimac“ Kumane, Amatersko pozorište Novi Bečej, MKUD „Jokai Mor“, Grupa PAAD, KUD „Banat“, slikare naivce okupljene oko Grupe Selo, pojedince kao što su Bogdan Čiplić, glumačka familija pop Luke Popovića, Draginja Ružić, rođena Popović, Josif Marinković, Jovan Knežević Caca, a i predstavnike novijih generacija: Nikola i Slavko Simić, Janoš Mesaroš, Dragiša Bunjevački....

Objekti kulture

- Dom kulture opštine Novi Bečej
- Narodna biblioteka Novi Bečej
- Centar za kulturu i umetnost mladih CAKUM „KućaKuća2“
- Dom mladih "Bratstvo i jedinstvo" Šušanj
- Omladinski dom Bočar
- Zadržni dom Kumane
- Dom kulture „Marija Pajić“ u Novom Miloševu nije u funkciji, te se za kulturna dešavanja koristi OŠ „Đorđe Joanović“ i
- Banatski Kulturni Centar „BKC“ - Radovana Vlahovića.

Kulturno-istorijski spomenici

- Tvrđava na Tisi iz 11. veka
- Arača iz 13. veka
- Letnjikovac «Sokolac»
- Pravoslavna crkva Novi Bečej
- Pravoslavna crkva Vranjevo
- Rimokatolička crkva Novi Bečej

- Rimokatolička crkva Vranjevo
- Sinagoga Novi Bečej, odnosno mesto gde je nekada bila sinagoga
- Pravoslavna crkva Dragutinovo
- Pravoslavna crkva Karlovo
- Rimokatolička crkva Dragutinovo
- Pravoslavna crkva Kumane
- Pravoslavna crkva Bočar
- Dvorac porodice Karačonji u Novom Miloševu
- Iskopine praistorijskog nalazišta Medenjače i Borđoš

9.2. PRIKAZ STANJA

Iako Novi Bečej ima dugu i bogatu kulturnu tradiciju, u današnje vreme, vreme tranzicije i socijalne nestabilnosti, u vreme kada čovek razmišlja uglavnom o egzistencijalnim problemima, kultura se našla u drugom planu društvenog života. Tako je vraćanje publike u pozorišne fotelje, galerije, na koncerte umetničke muzike, dugotrajan i težak proces, samim tim što se kulturna ponuda uglavnom zasnima na principima tržišne ekonomije tj. ekonomske isplativosti kulturne ponude. Kultura je isključivo korisnik budžetskih sredstava namenjenih za programe, održavanje objekta, te za plate zaposlenih (65% od potrebnih sredstava za plate zaposlenih). Ostatak za plate zaposlenih Dom kulture opštine Novi Bečej ostvaruje od zakupa poslovnog prostora (1.200.000,00 dinara godišnje). U prilog tome stoji i činjenica da su svi domovi kulture, kulturni centri itd., u Srbiji, što se tiče sredstava za plate zaposlenih (kojih je isti broj ili više), 100% na budžetu opštine. Samim tim dolazimo i do problema kulturne ponude, koja bi bila neuporedivo veća i kvalitetnija kada bi se od zakupa poslovnog prostora finansirali programi (profesionalna predstava – ansambl po ceni od 50.000,00 dinara). U 2007. godini, usled nedostatka finansijskih sredstava nije održan tradicionalni Festival komedije «Jovan Knežević Caca», čiji je organizator Amatersko pozorište Novi Bečej. Usled finansijske neisplativosti od 4 bioskopa novobečejske opštine, radi samo 1 i to periodično u Kumanu. Osim neisplativosti bioskop u Novom Bečejju ne funkcioniše iz bezbednosnih razloga, jer je objekat u katastrofalnom stanju. Dodatni problem je sama motivacija mladih da se kulturno edukuju i kulturno angažuju. Evidentan je nedostatak motivacije mladih da ispolje svoju kreativnost kroz neki od vidova umetnosti u vremenu ubrzanog informatičkog razvoja, u vreme interneta, a putem njega do lakog i brzog izvora multimedijalnih sadržaja (u prilog tome stoji i činjenica da se godinama institucionalno nije radilo sa mladima, te im je u nekoj meri opalo interesovanje za kulturu). Jedan od velikih problema je između ostalog i neadekvatno informisanje građana o programima Doma kulture opštine Novi Bečej, Narodne biblioteke, ali i ostalih činilaca kulturne scene naše opštine.

Tehnička podrška u Domu kulture opštine Novi Bečej je dotrajala, zastarela i nefunkcionalna, te je tako postala pretnja a ne šansa za kulturne stvaraoce naše sredine. Takođe, stanje samog objekta i neadekvatna elektroinstalacija (pod ovim se podrazumeva neadekvatna rasveta, neadekvatna i stara audio oprema, nefunkcionalno rešenje krova iz 1976. godine), su bitni, otežavajući a komotno se može reći i zabrinjavajući problemi.

Problem je i slaba komunikacija Doma kulture opštine Novi Bečej sa kulturno-umetničkim društvima, pozorišnim grupama, slikarima amaterima itd., kao i komunikacija na relaciji stvaraoci u oblasti kulture i umetnosti i lokalna samouprava. U opštini ne postoje jasni oblici participacije lokalne samouprave i pregaoca u oblasti kulture, pa se odnosi grade individualno i na osnovu poznanstava. Ne postoji transparentni i jasno definisani oblik FINANSIRANJA, a ni donatorstva lokalne samouprave prema projektima iz oblasti kulture. Ovde se prvenstveno misli na nedostatak jasno izgrađenih kriterijuma dodele sredstava na osnovu konkursa, i da pri tom konkursna komisija

bude nezavisna i da nije u sukobu interesa, da se sprovede proces grantiranja i tako otpočnu finansirati a ne donitari projekti. Godinama izostaju podsticajne mere razvoja kulture u našoj opštini, pa tako, za razliku od uspešnih sportista, uspesi u kulturi nisu podsticajno, makar i simbolički nagrađivani, nekom od godišnjih plaketa, manjom novčanom nagradom, prijemom kod predsednika opštine ili Skupštine opštine.... Ovo su sve parametri demotivacije.

Problemom se svakako može i mora smatrati nerešeno institucionalno stanje u kulturi i među kulturnim radnicima naše opštine. Kada ovo kažemo mislimo da načelno sve trupe i svi KUD-ovi moraju imati prostor za rad, ali bez jače institucionalne podrške nema ni rezultata. Ne postoji osoba (iako je godinama postojala), koja bi bila zadužena za rešavanje problema amaterizma. Dakako, treba istaći i nedostatak programa i sadržaja za 30% naše populacije – mislimo prvenstveno na mlade, kojima je kao alternativa ponuđen neuslovni disk u donjem foajeu Doma kulture optine Novi Bečej, bez osnovnih higijenskih uslova, ili kafići u kojima se ne vodi računa o primeni zakona o zabrani točenja alkoholnih pića maloletnim licima. Mladi, osim što nemaju institucionalno određen SVOJ prostor, nemaju ni osobe koje se bave njima i njihovim kulturnim i umetničkim potrebama kao i potrebom kvalitetnog trošenja slobodnog vremena.

Velikim problemom, šire gledano u našoj opštini, samim tim i u kulturi jeste nedostatak „Istih šansi“, tj. nepostojanja prilaznih rampi za osobe sa invaliditetom niti programi u kulturi za osobe sa posebnim potrebama.

9.3. PREGLED SITUACIJE U PRETHODNOM PERIODU

9.3.1. Kulturno-umetnička društva

Od samog osnivanja, ustanova je bila mesto gde su se okupljali stvaraoci na srpskom, mađarskom i romskom jeziku, kroz različite oblike i aktivnosti delovanja. Posebno dobri rezultati zabeleženi su u oblasti muzike, naročito horskog pevanja. Tako je osamdesetih godina prošlog veka sa velikim uspehom radio Gradski hor “Josif Marinković”, a danas Dečji gradski hor. Pri Pravoslavnoj crkvenoj opštini Dragutinova-Novo Miloševo, radi Narodni muški crkveni hor, koji neguje tradiciju Srpskog crkvenog pevačkog društva osnovanog 1889. godine. U okviru Doma kulture radi odeljenje muzičke škole u saradnji sa Osnovnom muzičkom školom “Slobodan Malbaški” iz Kikinde, sa 20-tak polaznika.

U Objektima kulture opštine Novi Bečej, prostor za rad je našlo više folklornih sekcija i društava:

KUD “Banat” Novi Bečej

Pri Domu mladih "Svetozar Krompić" Novi Bečej, 1990.godine, između ostalog, počela je da radi i folklorna sekcija, da bi od 2006.godine do danas, pod imenom KUD "Banat", krunisao petnaestogodišnji rad osvojivši: srebrnu plaketu na festivalu dece Vojvodine, nagradu za scenski prikaz na festivalu "Susreti običaja naroda i narodnosti" u Kucuri, bronzanu medalju na festivalu "Zlatni opanak" - Valjevo. KUD "Banat" je veoma aktivan i na polju međunarodne saradnje o čemu svedoči i plaketa za solistički deo koreografije na Međunarodnom festivalu u Nesebaru (Bugarska), učešće na dečjem festivalu Primorsko (Bugarska-2006. i 2007.godina), mnogobrojna gostovanja. (Poljska, Mađarska, Rumunija, Grčka, Austrija...)

KUD "Banat" danas okuplja oko 70 članova raspoređenih u 2 ansambla: prvi ansambl (20 članova) i pripremni ansambl (50 članova).

Udruženje gradskog folkloru "Bećarac" Novi Bećej

Ovo udruženje, kao prostorije za rad koristi prostorije Doma kulture opštine Novi Bećej, a okuplja 50 članova školskog uzrasta, koji su organizovani u dva ansambla. Svoj rad prezentuju na raznim manifestacijama širom Vojvodine.

KUD "Đeram" Novi Bećej

Samo osnivanje i početak rada folklorne sekcije, se vezuje za Udruženje penzionera opštine Novi Bećej, da bi 2007. godine došlo do formiranja samostalnog KUD-a, na inicijativu naših starijih sugrađana, zaljubljenika u folklor, pesmu i narodne običaje Banata. KUD "Đeram" danas okuplja dvadesetak članova, a svoje kulturne aktivnosti, zbog nedostatka sredstava, prezentuje isključivo građanima opštine Novi Bećej.

Društvo za negovanje romskog folkloru "Romano Ilo" Novi Bećej

Posebno uspešna bila je sekcija romskog folkloru koja je osamdesetih godina prošlog veka, bila predstavnik Vojvodine na Balkanskom festivalu folkloru u Zagrebu. Ova sekcija i danas postoji, ali je njen rad u potpunosti pasiviziran, usled nedostatka finansijskih sredstava i entuzijazma samih članova.

MKUD "Jokai Mor"

Pri Domu mladih "Bratstvo i Jedinstvo" Šušanj, funkcioniše MKUD "Jokai Mor", koji neguje tradiciju narodnog stvaralaštva Mađara, a objedinjuje: narodni orkestar, grupu za ručne radove „Bokreta“, pevačku grupu „Klariš“, folklornu grupu predškolskog i nižih razreda, folklornu grupu viših razreda „Čibes“ i folklornu grupu omladinskog uzrasta „Čalogato“. MKUD "Jokai Mor", danas okuplja oko 100 članova različitog uzrasta.

Pored pomenute grupe za ručne radove „Bokreta“ u Novom Bećeju radi i grupa «Suncokret», koja je svoje utočište našla u prostorijama Kluba za dnevni boravak penzionera Novi Bećej.

Sem navedenih folklornih društava i sekcija, koje rade u Domu kulture opštine Novi Bećej, u naseljenim mestima opštine Novi Bećej funkcionišu i:

KUD "Jovan Aćimac" Kumane

Pri Zadružnom domu u Kumanu decenijama sa velikim uspehom radi ovo KUD, koje okuplja preko 100 dece i odraslih. Članovi ovog KUD-a su podeljeni u izvođački ansambl, te pripremni koji okuplja školsku decu. Obzirom na kvalitet rada sa mladima, za očekivati je da će veoma brzo KUD «Jovan Aćimac» zauzeti zasluženno mesto na folklornoj sceni Srbije.

KUD "Teodor Pavlović" Novo Miloševo

KUD je osnovan 2006.godine pri Pravoslavnoj crkvenoj opštini Dragutinovo u Novom Miloševu, sa ciljem da se tradicija i običaji srpskog naroda otrgnu od zaborava. Ovo je na najbolji način predstavljeno na Velikogospojinskim danima 2007.godine u Novom Bećeju. Trenutno, društvo okuplja oko 40 članova, a svojim kulturno-umetničkim radom se bavi u prostorijama Pravoslavne crkvene opštine Dragutinovo.

KUD "Riznica" Novo Miloševo

Funkcionisalo je do sredine 2007. godine.

KUD "Bratstvo" Bočar

Posle 6 godina nefunkcionisanja ovo KUD se reorganizovano i nastavilo sa radom i trenutno okuplja oko 130 građana Bočara, od školskog uzrasta do penzionera.

Nezavisno od KUD-ova, u novobečejskoj opštini funkcionišu i dva tamburaška orkestra: "Tiski cvet" i "Durka i sin".

Pop rok scena novobečejske opštine se godinama menjala, počev od bendova sa početka 90-tih «Sveti gral», «Zabranjeno u levo»..., do današnjeg dana kada se ovom vrstom muzike bavi oko 15 bendova, kao što su «Laki keš», «Teodor», «Dan 6.», «Mehanizam», itd, te pojedinci poput Vladimira Todorovića (akustična gitara). Neki od ovih bendova kao prostor za probe, koriste baš Dom kulture opštine Novi Bečej.

U realizaciji kvalitetnih muzičkih programa, Dom kulture ima saradnju sa Muzičkom omladinom Novog Sada, Akademijom umetnosti iz Novog Sada, Fakultetom muzičke umetnosti iz Beograda, Jugokonzertom iz Beograda, a od pre nekoliko godina i sa Akademijom umetnosti iz Banja Luke. U saradnji sa ovim ustanovama, u Novom Bečeju i ostalim mestima naše opštine, organizovan je veliki broj kulturnih sadržaja u kojima su učešće imali priznati umetnici iz zemlje i inostranstva. Dom kulture je bio organizator muzičkih radionica – Vojvođanske filharmonije mladih i majstorske radionice violinista profesora Dejana Mihajlovića, pod nazivom LEMEK.

U oblasti međunarodne saradnje, važno je napomenuti međunarodnu razmenu programa sa Čongradom, Mezeturom i Segvarom iz Mađarske i Šturovom iz Slovačke, kao i sa više ustanova i domova kulture u našoj zemlji – Knjaževac, Gadžin Han, Srbobran i dr., te sa Muzejom hleba – Pećinci.

U zgradi Doma kulture svoje aktivnosti realizuje Amatersko pozorište Novi Bečej, koje nastavlja bogatu tradiciju pozorišne delatnosti. Početak Amaterskog pozorišta datira još iz 1830. godine, od kada je u Novom Bečeju delovalo diletantsko putujuće pozorište Jovana Kneževića.

Svake godine početkom juna, u saradnji sa Skupštinom opštine i Šah klubom "Jedinstvo", Dom kulture je organizator Međunarodnog otvorenog šahovskog turnira "OPEN NOVI BEČEJ", na kom učestvuje stotinu poklonika drevne igre.

9.3.2. Manifestacije Doma kulture opštine Novi Bečej

Stalna manifestacija ustanove "Obzorja na Tisi" - Dani Josifa Marinkovića, osnovana je 1993. godine i posvećena je rođenom Novobečejcu, rodonačelniku srpske solo pesme, kompozitoru Josifu Marinkoviću (1851–1931). Cilj manifestacije je afirmacija srpske solo pesme, i koncipirana je kao bijenalna naizmenična smena otvorenog takmičenja za mlade solo pevače i pozivnog kompozitorskog konkursa za novu solo pesmu.

U Umetničkom odboru ove manifestacije su primadone Biserka Cvejić i Radmila Bakočević, kompozitor Konstantin Babić, kompozitor i prof. Miroslav Štatkić i muzikolog prof. dr. Dimitrije Golemović.

Zaključno sa 2007. godinom, održano je 15 “Obzorja”, na kojima je u takmičarskom delu do sada učestvovalo 94 solo pevača, a među pobednicima su danas afirmisana imena: Željko Lučić, Tanja Obrenović, Violeta Srečković, Jelena Bodražić, Vladimir Andrić, Saša Štulić, Vasa Stajkić i mnogi drugi.

Pozivni kompozitorski konkurs ima za cilj da motiviše domaće kompozitore, da se vrate solo pesmi kao žanru, koji je uz horsku kompoziciju nekada bio jedan od najpopularnijih. Ona se iskazuje u stilski potpuno različitim oblicima, a na dosadašnjih pet konkursa nastalo je 66 kompozicija iz pera 31 autora, među kojima su Dušan Radić, Stanojlo Rajačić, Nikola Petin, Zoran Mulić, Miroslav Štatkić, Dejan Despić, Stanko Šepić, Konstantin Babić, Svetozar Saša Kovačević, Aleksandra Stepanović, Vojin Komadina i dr.

Notno izdanje Doma kulture opštine Novi Bečej “Solo pesme sa pozivnog kompozitorskog konkursa Obzorja”, koje sadrži 35 pesama (25 kompozitora), izabranih sa prva četiri konkursa, je svojevrsna antologija savremene solo pesme i dragocena publikacija, koja doprinosi negovanju ovog muzičkog žanra.

U okviru manifestacije održavaju se razni teoretski sadržaji i tribine, a rezultati tih aktivnosti svrstani su u knjizi “Zbornik radova sa muzikološkog skupa – Muzika na raskršću dva veka”, koji je održan u Matici srpskoj u Novom Sadu, povodom 150. godišnjice rođenja Josifa Marinkovića.

U okviru redovne izdavačke delatnosti, ustanova je izdavač knjige profesora dr. Roksande Pejović “Život i delo Josifa Marinkovića”, kao i CD-a “Obzorja na Tisi” – Pobednici pevačkog konkursa.

Povodom obeležavanja 15 godina postojanja manifestacije “Obzorja na Tisi” - Dani Josifa Marinkovića, na osnovu pozivnog konkursa za kompozitore, rođena je opera za decu i odrasle "Dečak koji se ničega nije bojao", Dimitrija O. Golemovića, po narodnoj priči.

Kao rezultat petnaestogodišnjeg edukativnog rada Obzorja, evidentna je činjenica da je određen broj mladih Novobečejaca, kao što su Filip Slavković, Sanja Milenković, i drugi, upisalo i bavi se solo pevanjem, čime je cilj Obzorja, na najbolji način i u potpunosti ispunjen.

U okviru poznate muzičke manifestacije “36. Mokranjčevi dani”, u Negotinu je 2001. godine, održano Veče srpske solo pesme sa festivala “Obzorja na Tisi”.

To je muzički festival dece Vojvodine, smotra horskog, orkestarskog i folklornog stvaralaštva dece svih naroda i narodnosti koja žive u Vojvodini. Manifestacija se bijenalno održava u Novom Bečeju i Somboru, već 45 godina. Traje dva dana i okuplja oko 3000 učesnika, koji prezentuju dostignuća na takmičenju horova, orkestara i folklornih ansambala. Festival zajednički organizuju Zavod za kulturu Vojvodine i Dom kulture opštine Novi Bečej.

U saradnji sa KUD “Jokai Mor”, ustanova je 2002. godine organizovala 24. Festival “Durindó” i 39. Festival mađarskog folklora “Gyöngyösbokréta”.

9.3.3. Pozorišna delatnost

U Novom Bečeju pozorište ima dugu i bogatu tradiciju. U Domu kulture održavaju se tri pozorišne manifestacije: u saradnji sa Amaterskim pozorištem, Zonsku smotru Amaterskih pozorišnih društava Vojvodine za Srednje i Severnobačanski okrug i Severnu Bačku i Festival komedije “Jovan Knežević Caca”, a sa Grupom PAAD, Festival pobednik FEST PO “Joca Savić”, koji je prerastao u Mađunarodni festival ambijentalnih i uličnih scenskih, muzičkih i scensko – muzičkih ostvarenja. Festival nosi ime Joce Savića (1847 – 1915), velikana pozorišta rođenog u Novom Bečeju, koji je kasnije pozorišnu slavu ostvario u Vajmarskom dvorskom pozorištu, dok je u Minhenu osnovao novu Šekspirovu pozornicu.

Na velikoj i maloj sceni Doma kulture, Amatersko pozorište (funkcionište po sistemu razmene) i Grupa PAAD svake godine predstave se ljubiteljima pozorišta novom predstavom. Ove dve pozorišne grupe okupljaju 40-tak članova raznih uzrasta, a dugogodišnji rad je krunisan mnogim nagradama, zahvalnicama i plaketama na pokrajinskim smotrama. Sem toga Grupa PAAD ima tradicionalnu prekograničnu saradnju sa Pozorištem Slovengradec.

9.3.4. Likovna delatnost

Novi Bečej ima bogatu likovnu tradiciju, veliki broj likovnih stvaralaca posebno u oblasti naivne umetnosti. U Novom Bečeju osnovana je Grupa “Selo”, koja je okupljala pravu plejadu umetnika naivaca. Ovu grupu je predvodio rodonačelnik grupe Dragiša Bunjevački, da bi kasnije punu afirmaciju i međunarodni ugled stekli Janoš Mesaroš i Tivadar Košut. Ustanova je organizator mnogobrojnih izložbi koje koriste prostor Galerije “Selo” i u kojoj se održi više desetina izložbi u toku godine.

Dom kulture opštine Novi Bečej je organizator mnogobrojnih izložbi, a od 2005. godine, u saradnji sa Zavodom za kulturu Vojvodine i Savezom amatera Vojvodine, i završne Smotre likovnih umetnika amatera Vojvodine.

Tiska akademija akvarela

Poseban pečat likovnom životu Novog Bečaja i ove potiske opštine, daju likovni stvaraoci u okviru likovne kolonije Tiska akademija akvarela. Likovna kolonija je počela sa radom 1995. godine i okupila je najznačajnije slikare akvarela, Zdravka Mandića iz Zrenjanina, Grujicu Lazarevića iz Čačka, Milorada Maravića i Đorđa Simića iz Kraljeva i Milorada Berbakova, arhitektu iz Zrenjanina, kojima se kasnije pridružio i Vlastimir Nikolić iz Beograda. U dosadašnjih 12 saziva, pored njih su učestvovali i slikari Đorđe Petrović, Silva Vujović, Branislav Marković, Dragoslav Husar, Ranko Beljinac, Rajko Karišić, Tibor Nađ i Milivoj Bogosavljević.

Likovni radovi Tiske akademije akvarela, bili su izloženi u mnogim gradovima u našoj zemlji. Da bi slike nastale u prethodnih 12 godina rada Tiske akademije akvarela, bile bliže likovnim poslenicima, krajem 2006. godine, a povodom obeležavanja 30 godina rada Doma kulture, otvorena je Galerija Tiske akademije akvarela, kao stalna postavka.

Pored navedenih stalnih sadržaja i manifestacija, u Domu kulture i ostalim objektima kulture opštine Novi Bečej, u toku godine se održi preko stotinu drugih programa, koji značajno doprinose unapređenju kulturnog života ove višenacionalne sredine.

9.3.5. Bibliotečka delatnost

U poslednjoj dekadi postojanja (170 godina rada), Narodna biblioteka Novi Bečej je sa svojim ograncima u naseljenim mestima novobečejske opštine, težila razvoju, kako fonda knjiga, tako i ostalih sadržaja, kako bi se upotpunio kulturni život građana opštine Novi Bečej. Povoljna situacija i uslovi ubrzanog razvoja bibliotečke delatnosti u Novom Bečeju i naseljenim mestima su se stvorili pre 25 godina, kada je konačno prestalo seljenje sa jedne na drugu lokaciju, odnosno kada je SO Novi Bečej, donela odluku o kupovini zgrade i njenog adaptiranja u sadašnji objekat Narodne biblioteke. Od tog momenta do danas, rešavanjem tekućih problema, Narodna biblioteka Novi Bečej je postala savremena ustanova sa adekvatnim prostorom za odgovarajuće prateće sadržaje. Do današnjeg dana, ova ustanova, je na 524 kvadratna metra raspoloživog prostora, uključujući i ogranke, građanima dala na korišćenje 59.750 naslova (47.312 na srpskom i 12.438 na mađarskom jeziku) i dosegla cifru od 960 upisanih članova (498 do 14 godina, 92 srednješkolskog uzrasta, 23 studenta, 167 zaposlenih, 90 penzionera i 90 ostalih građana). U 2007. godini, građani opštine Novi Bečej su pročitali 14.125 naslova, od toga 6.000 za decu. Od pratećih sadržaja Narodna biblioteka se može pohvaliti organizacijom književnih večeri najeminentnijih, nagrađenih srpskih pisaca poput Vide Ognjenović, Ljiljane Habjanović Đurović, Eve Ras, Nenada Veličković, Mirjane Bobić Mojsilović, i drugih, kao i lokalnih pesnika i pisaca (Šansa za sve). U okviru biblioteke funkcioniše i čitaonica (dnevna štampa, knjige koje se ne iznajmljuju). Od stalnih manifestacija se ističu: Pokrajinska smotra recitatora «Pesniče naroda mog», Čitalačka značka, Leto u avliji (Muzičke manifestacije, Književne večeri, Autorsko veče «Moji počeci» - lokalni umetnici, Projekcije kulturnih filmova, Književne večeri na mađarskom i romskom jeziku, Avlija zabavlja, Likovne kolonije, i dr.). Osim toga, organizuju se i predavanja sa aktuelnom tematikom. Važno je napomenuti da je godišnja članarina zaista minoran iznos od 500,00 dinara za odrasle i 250,00 za decu.

9.4. SADAŠNJA SITUACIJA

U skladu sa navedenom problematikom kulturna ponuda u opštini Novi Bečej je svedena na sadržaje koji ne zahtevaju neke velike finansijske izdatke ili ne zahtevaju, sem režijskih troškova ili putnih troškova, nikakve izdatke (izložbe slika, književne večeri, monodrame, solo koncerti ili dueti ozbiljne ili promenadne muzike, raznorazni poklon koncerti). Sem navedenog moramo istaknuti stalne manifestacije: "Obzorja na Tisi" - Dani Josifa Marinkovića, posvećena je rođenom Novobečeju, rodonačelniku srpske solo pesme, kompozitoru Josifu Marinkoviću (1851 - 1931), Muzički festival dece Vojvodine, smotra horskog, orkestarskog i folklornog stvaralaštva dece svih naroda i narodnosti koja žive u Vojvodini, a koji se bijenalno održava u Novom Bečeju, Festival komedije "Jovan Knežević Caca", Festival pobednik FEST PO "Joca Savić", završna Smotra likovnih umetnika amatera Vojvodine (od ove godine bijenalno), Likovna kolonija Tiska akademija akvarela. U toku godine, kulturna ponuda obuhvata manje od 10 profesionalnih pozorišnih predstava (ansambl) za decu i odrasle. Tokom nedelje, održavaju se: probe Gradskog dečjeg hora, probe baletske škole, probe folklorne grupe "Đeram", probe folklorne grupe "Bečarac", probe folklora KUD "Banat", probe folklora KUD "Rromano ilo" i probe dramske sekcije SŠ iz Novog Bečaja. Tokom leta održavaju se koncerti uličnih svirača, koji su izuzetno posećeni. Uspešan rad Narodne biblioteke su u ovom periodu kruniše sređivanjem potkrovlja, čime će se otvoriti novi prostori i nove mogućnosti za programske sadržaje. Kao veliki problem nameće se izuzetno mali broj zaposlenih u odnosu na obim posla koji će u narednom periodu biti osetno povećan (8 zaposlenih, od čega 5 u Novom Bečeju i po 1 u tri ogranka po naseljenim mestima).

Ovako predstavljeno stiče se utisak blagostanja u novobečejskoj kulturi, ali ipak nije baš sve tako idealno, te u prilog tome govore i sledeće činjenice:

1. Najveći problem u oblasti novobečejske kulture danas je razjedinjenost činioca kulture i oslanjanje na opštinsko ili mesno finansiranje. Jako mali broj pojedinaca, grupa ili institucija je novac potražio i dobio od donatora (domaćih ili stranih), isključujući par njih i to za manifestacije.
2. Nedostatak bioskopa. Zgrada starog bioskopa je pred rušenjem a na najboljoj je lokaciji u gradu – idealno za Omladinski dom ili Dom mladih...
3. Nedostatak prostora i opreme za koncerte (pozorišna sala Doma kulture nije za te stvari, bioskop nije bezbedan, rukovodstvo sportske hale ne dozvoljava...). Treba dodati, da ne postoji ni kontinuitet koncertnog organizovanja, bar jedan koncert mesečno, a ne samo za Veliku gospojinu
4. Maksimalna neiskorištenost prelepog prostora za scenske umetnosti u vreme leta – amfiteatar kraj Tise. Ovome je delimično doprinelo to što nemamo scensku opremu za otvorene prostore (videobim, kinoprojektor za otvoreno, kablovi, ozvučenje, rasveta, bežični mikrofoni - bubice), a delom i nedefinisana koncepcija letnje umetničke ponude.
5. Sa jedne strane postoji ogromna količina neiskorištenih kvadratnih metara prostora, a sa druge strane KUD-ovi, neformalne umetničke trupe, pozorišta bez svog prostora, i to ne samo za realizaciju svojih programa već uopšteno (kancelarija, klub, mesto susretanja...).
6. Nedostatak opreme za izvođenje scenskih delatnosti.
7. Nedostatak finansijskih sredstava za programske aktivnosti.
8. Osećaj nepoželjnosti u lokalnoj zajednici, mladi daroviti umetnici napuštaju sredinu, jer u našoj nisu mogli ostvariti ni egzistencijalne minimume.
9. Nedostatak programa za mlade, kao što su izložbe stripa, multimedijalne prezentacije, performansi, instalacije, grafiti, murali, koncerti, kamerne i male predstave, mjuzikli, avangardni pisci urbane sadašnjice.
10. Nedostatak tribina i javnih dijaloga i debata na temu kulture i umetnosti, sa teoretskim pristupom.
11. Nedostatak umetničkih radionica i umetničkog stvaralaštva mladih i za mlade, te interaktivne participacije mladih u kreiranju kulturne politike grada.
12. Nedostatak koordinacionog tela, koje bi imalo zadatak kreiranja ali i monitoringa umetničkih programa to jest izbora istih.
13. Nedostatak rada sa decom i mladima na nivou osnovnih i srednjih škola , tako da mladi nemaju navike konzumiranja programa kulture.
14. Prostori u Kumanu i Bočaru su prostori konzumiranja kulture pro forme jednom-dva puta godišnje, dok je zahvaljujući entuzijazmu porodice Vlahović u Novom Miloševu situacija malo bolja, ali i tamo postoje ograničavajući faktori.

Iz prethodno navedenog može se zaključiti da je, kao i u ostalim oblastima društvenog života, pa tako i u kulturi, situacija veoma teška i neizvesna. U današnje vreme kada je ekonomski momenat taj koji diktira kulturnu ponudu, kada su pozorišne fotelje zamenjene internetom, u vreme kada je čovek zaokupljen rešavanjem egzistencijalnih problema, kada je uticaj multimedijalne kulture dovoljno velik da oteža razvoj sistema vrednosti mladih ljudi, potrebno je mnogo napora, kako bi se kulturi u novobečejskoj opštini vratio stari sjaj i kako bi kultura opet zauzela zasluženno mesto u društvenom životu opštine. Činjenica da je kulturna ponuda siromašna i da teško uspeva da prati moderne trendove u skladu sa potrebama mladih ljudi, u velikoj meri doprinosi latentnom odnosu mladih prema njoj, po pitanju, kako konzumiranja sadržaja, tako i samog angažovanja na ispoljavanju svojih talenata, sklonosti, interesovanja, kreativnosti, itd. Siromaštvo kulturne i socijalne sredine, nedovoljan pristup informacijama, ne ostavlja mladima dovoljno prostora za prepoznavanje i ispoljavanje svojih potreba i afiniteta. Činjenica je da mladi svoje slobodno vreme

uglavnom ne vezuju za kulturne sadržaje, iz razloga slabe i neadekvatne kulturne ponude, jer se i kultura, kao i ostale oblasti društvenog života, razvija nekim novim sadržajima.

Sve do sada pomenuto, navodi na zaključak:

- kultura novobečejske opštine ima dugu i bogatu tradiciju,
- postoje ljudski resursi, koji su neadekvatno iskorišćeni,
- neadekvatan edukativni rad sa mladima po pitanju kulture,
- saradnja sa lokalnom samoupravom je na srednjem nivou,
- finansijska ulaganja u kulturu su izuzetno mala,
- nedostatak adekvatnog programa za mlade,
- tehnička podrška je u izuzetno lošem stanju,
- nemotivisanost mladih za bavljenje kulturom,
- u objektima kulture postoji velik neiskorišćeni prostor,
- nedovoljna informisanost građana o programskim sadržajima...

9.5. PRAVCI RAZVOJA

Kultura i umetnost u Novom Bečeju mogu biti jedan održivi stub razvoja, ako se strateški tako definiše. Rukovodstvo naše opštine je turizam prepoznalo kao potencijalnu šansu razvoja naše sredine. Opština Novi Bečej je više nego uspešna u turističkoj ponudi Manifestacionog turizma (Velikogospojinski dani, Dani Josifa Marinkovića, Dani Teodora Pavlovića, Dani Laze Telečkog, Tiska akademija akvarela, STREET fest, Međunarodni festival ambijentalnog i uličnog scenskog ostvarenja FEST PO Joca Savić, Dani komedije, Muzički festival dece Vojvodine, Pokrajinska izložba slikara amatera, Dani kolonizacije, Ravničarenje....). Neophodno je iste objediniti i ponuditi kao model samostalne održivosti ili u sklopu ukupne turističke ponude.

STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

Nastojeći da kulturne potencijale kojima opština Novi Bečej raspolaže, što efikasnije iskoristi za sveukupni razvoj, jer kultura može da predstavlja veliki sinergetski kapacitet cele lokalne zajednice, definisani su strateški ciljevi. Ukoliko se, kroz brojne projekte, u narednom periodu ostvare ovi osnovni i specifični strateški ciljevi, Novi Bečej će biti daleko bliži realizaciji vizije svoje zajednice.

I STRATEŠKI CILJ: OBEZBEDITI DOBRU I USPEŠNU KOORDINACIJU SVIH SUBJEKATA KULTURE OPŠTINE NOVI BEČEJ

1. Formirati Savet za kulturu u čiji sastav ulazi po jedan predstavnik svih kulturnih institucija i organizacija iz oblasti kulture, u cilju koordinisanja i usklađivanja programskih aktivnosti subjekata kulture
2. Dobra informisanost ostvarena kroz:
 - ažuran web-sajt opštine Novi Bečej,
 - ažurne info-table postavljene na prometnim mestima u Novom Bečeju i svim naseljenim mestima,
 - uspostavljen telefonski info-centar za pružanje informacija o kulturnim događanjima na nivou cele opštine
3. Definisati kriterijume za vrednovanje aktivnosti u oblasti kulture, koji se primenjuju prilikom odlučivanja o podršci određenim programima, projektima i aktivnostima
4. Primena kriterijuma je obavezujući element u radu Saveta

II STRATEŠKI CILJ: OBJEDINJAVANJE I UMREŽAVANJE UKUPNIH MATERIJALNIH I LJUDSKIH RESURSA KULTIRNIH SUBJEKATA U OPŠTINI NOVI BEČEJ

1. Dalja izgradnja kapaciteta Doma kulture, kao servisa građana u oblasti kulture, kako bi se postigao potreban nivo modernog menadžmenta u ovoj oblasti,
2. Povezivanje Doma kulture i Saveta,
3. Formiranje jedinstvene baze podataka o materijalno-tehničkim resursima u kulturi, njeno ažuriranje i korišćenje za definisanje daljih potreba,
4. Objedinjeno korišćenje tehničkih kapaciteta u oblasti kulture u skladu sa prethodno usvojenim programskim aktivnostima,
5. Distribucija informacija korisnih za rad subjekata u kulturi o projektima, programima, konkursima, edukacijama...

Pored strateških ciljeva, u narednom periodu treba nastojati da se realizuju i sledeće **aktivnosti**:

- Edukacija školske dece kroz redovnu nastavu, školske sekcije, posete izložbama slika, pozorišnim predstavama, muzičkim programima
- Stvaranje sistema pravih vrednosti kod mladih, te njihovo motivisanje za razvijanje ličnih afiniteta i interesovanja
- Ulaganje napora u cilju kreiranja programa za mlade
- Pružanje podrške omladinskim inicijativama koje imaju za cilj ispunjavanje slobodnog vremena mladih kvalitetnim i konstruktivnim sadržajem
- Kulturnu ponudu je potrebno obogatiti sadržajima prema ciljnim grupama
- Kroz kvalitetnu kulturnu ponudu i kontinuitet iste, vraćanje interesovanja građana za kulturne sadržaje
- Ponuda celodnevni sadržaja
- Stvaranje boljih uslova za rad sekcija, KUD-ova, umetničkih radionica

10. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - OBRAZOVANJE

10.1. UVOD

Obrazovanje i vaspitanje imaju zadatak da kod učenika omoguće kvalitetno sticanje određenih znanja, da razvijaju veštine, stavove i vrednosti koje osposobljavaju učenike da uspešno zadovoljavaju sopstvene potrebe i interese, da razvijaju sopstvenu ličnost i potencijale, da poštuju druge ličnosti i njihov identitet, aktivno i odgovorno učestvuju u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu kao i da doprinose demokratskom, kulturnom i ekonomskom razvoju društva.

Društvena kretanja usmerena ka demokratizaciji i decentralizaciji, podrazumevaju poštovanje ličnog identiteta i zahtevaju negovanje kako sopstvenih tako i drugih potencijala i nameću određene ciljeve. Takođe, multikulturalnost u našoj zajednici je veoma bitan preduslov kvalitetnog življenja i razvoja, pa se i ove odrednice reflektuju u školskim dokumentima koji regulišu život i rad svake pojedinačne škole i daju joj osobenost i posebnost.

Škola kao organizovana institucija ima posebne zadatke koji se odnose na realizaciju navedenih ciljeva. Zadaci se realizuju kroz različite nastavne oblasti koje su grupisane kao obavezni nastavni predmeti, izborni nastavni predmeti, fakultativni nastavne predmeti i ostale školske aktivnosti.

Da bi se ciljevi i zadaci realizovali neophodno je postojanje određenih uslova – kako materijalnih koji se odnose na prostorne uslove rada i opremljenost škola nastavnim sredstvima tako i kadrovskih koji se odnose na potreban stručni kadar.

10.2. PRIKAZ PROBLEMATIKE

Osnovni problemi u predškolskom vaspitanju su sve manji broj dece, loša obrazovna i socijalna struktura sredine i nedostatak adekvatnog dvorišnog prostora u pojedinim objektima.

U poglavlju koje se bavi prostornim uslovima i opremljenošću ukazano je na činioce infrastrukturne prirode koji podsticajno ili ograničavajuće utiču na kvalitet nastave i školskog života. U istom poglavlju ukazano je na aktivnosti uprava škola, lokalne samouprave i pokrajinskih organa na unapređenju stanja iz navedene oblasti kao i na nužnost sagledavanja tih problema i obuhvata planiranja. Ukratko, odnosno konkretno rečeno, opštinske škole su suočene, na osnovu opisanog iz navedenoh poglavlja sa rešavanjem problema nedostatka trpezarijskog prostora, prostora za održavanje nastave fizičkog vaspitanja, informatičkog kabineta i opremljenosti računarskom opremom kao i nastavnim sredstvima do obima koji su normativno opisani.

Navedenim se ne mogu u potpunosti opisati problemi u školama a naročito bez osvrta na kaadrovsku popunjenost koja je, inače, detaljnije opisana u poglavlju 5 – Kadrovi. Konkretno, izražena je stručna zastupljenost u razrednoj nastavi i nestručna zastupljenost u predmetnoj nastavi – u nastavi stranih jezika, matematike i u nastavi u odeljenjima za decu sa posebnim potrebama. Takođe je izvesno da činioци iz prethodno opisana dva poglavlja nisu jedine determinante u uspešnosti nastave i neometanog odvijanja školskog života. Ovde, na kratko se mora zastati i uočiti osnovni problem vidljiv u svim opštinskim školama. Naime, uprkos unapređenju prostornih uslova i opremljenosti škola, uprkos uvećanju broja kadrova sa adekvatnom stručnom spremom i, do sada nespomenutim, uspešnim ispunjavanjem reformskim zadacima na sačinjavanju godišnjih i razvojnih planova uočava se jedna, gotova apsurdna situacija: kvalitet nastave je podignut na viši nivo a pokazatelji znanja učenika u opštini govore da su ona u obrnutoj proporciji sa kvalitetom nastave, odnosno da su u opadanju. Ovi zaključci mogu se dokumentovati rezultatima sa testiranja

učenika odeljenja trećeg razreda opštinskih škola i nezadovoljavajućim mestom na listi uspešnosti škola po broju osvojenih bodova na kvalifikacionim ispitima kada je u pitanju srednjobanatski okrug.

Naravno da se deo odgovora vezano za navedeno može pronaći i u ovom tehničkom izveštaju – npr. smanjenje broja učenika po odeljenjima izražena u školama Novog Miloševa i Bočara ali i metodom introspekcije – npr. smanjen stepen motivisanosti nastavnog kadra za postizanje natprosečnih ili vrhunskih rezultata usled nedostatka primene koncepta karijernog napredovanja i nemogućnosti materijalnog nagrađivanja.

No, istinski odgovori koji bi objasnili problem niskog obrazovnog postignuća verovatno se mogu pronaći u procesu parcipativne analize stanja u opštini, u odeljku Podaci o opštini gde bi se sledeće odrednice mogle označiti kao ometajući faktor u nastojanjima škole za visokim nivoom obrazovnog postignuća: prevelik udeo seoskog stanovništva u odnosu na ukupan broj stanovnika, nizak obrazovni profil stanovništva, osobito populacije roditelja dece od 6 do 14 godina i osobito ženske populacije, preovlađujuća poljoprivredna proizvodnja u opštini i velik procenat zaposlenih u poljoprivredi, veliki procenat nezaposlenih, onih koji se samostalno izdržavaju i neadekvatno kvalifikovanih iz te kategorije kao i mali broj industrijskih preduzeća od velikog značaja u opštini. Takođe, kao uzročnik problema u osnovnoškolskom obrazovanju mogu se iz tog korpusa izdvojiti i pokazatelji siromaštva kao i dosta nepovoljni podaci o kvalitetu stanovanja stanovništva. Osim toga ne mogu se prenebrežnuti ni odrednice iz kategorije Ljudski resursi – zdravlje, demografija, zaposlenost, odnosi – kada je u pitanju navedeni problem a nije zanemarljiv fenomen predrasuda lokalnog stanovništva vezanih za viđenje svoje uloge u lokalnoj zajednici, o obrazovanju kao faktoru bolje budućnosti i kvaliteta života svoje dece ali i o obrazovanju kao faktoru restauracije lokalne zajednice.

Problematika iz oblasti obrazovanja u opštini može se sagledati i sa zdravstvenog aspekta.

Deca ovog regiona sa gledišta antropološkog statusa su slabo razvijena postulatorno a i po motoričkim sposobnostima. Razlog tome je slabo angažovanje u sportskim aktivnostima kako profesionalno tako i rekreativno. Činjenica je da današnji savremen život u eri digitalnog sveta, kompjutera sa zanimljivim tematskim sadržajima (igrice, filmovi, Internet) odvaja decu od fizičke aktivnosti. Niz sati provedenih u sedećem položaju dovodi do velikog broja deformiteta. Najčešći deformiteti su: lordoza, kifoza, skolioza kod kičmenog stuba, inklinacija kukova kod devojčica, „X“ i „O“ noge, ravna stopala i niz deformiteta stopala, kod ruku hiperekstenzija laktova. Ovome doprinosi nepravilno sedenje, teške školske torbe, neadekvatna obuća...

Školski program zahteva i obuku neplivača ali zbog sredstava ovaj vid fizičkog angažovanja ne može da se sprovede. Plivanje kao sport angažuje kompletnu muskulaturu kod dece što je ovom uzrasnom dobu veoma važno.

Novo Miloševo kao malo mesto poseduje tri sportska kluba gde je sem karatea stavljen naglasak na muški deo populacije. Vrlo je slaba zastupljenost i zainteresovanost devojčica za bilo koju granu sporta ili aerobnu aktivnost (fitnes, velnes, pilates...) kao i slaba zainteresovanost bavljenja rekreativnim sportom.

Zbog nedostatka prostora, opreme i stručnog osoblja imamo jako velik broj gojazne dece. Postojeća oprema je zastarela i predstavlja veliku opasnost po sigurnost izvođenja nastave fizičkog vaspitanja.

10.3. PREGLED SITUACIJE U PRETHODNOM PERIODU

Školska godina	Osnovna škola				
	„Dositej Obradović“ Bočar	„Đorđe Joanović“ Novo Miloševo	„Miloje Čiplić“ Novi Bečej	„Josif Marinković“ Novi Bečej	„Milan Stančić Uča“ Kumane
1997/1998.	233	804	855		493
1998/1999.	221	802	851	671	490
1999/2000.	221	783	824	651	466
2000/2001.	221	737	823	612	471
2001/2002.	211	702	803	595	443
2002/2003.	197	718	777	586	432
2003/2004.	183	682	731	557	387
2004/2005.	167	667	739	550	380
2005/2006.	158	646	695	555	359
2006/2007.	146	622	665	526	326
2007/2008.	132	562	655	528	314

Tabela 22: Pregled broja učenika u osnovnim školama u opštini novi bečej

10.4. SADAŠNJA SITUACIJA

10.4.1. Predškolsko vaspitanje

Predškolsko vaspitanje u opštini Novi Bečej ima tradiciju dugu preko sto godina. Jedinствена predškolska ustanova formirana je 1955. godine pod imenom „Pava Sudarski“ koje i danas nosi. Ustanova realizuje petočasovni poludnevni boravak, celodnevni boravak i pripremni predškolski program u celodnevnom i poludnevnom boravku. Rad je organizovan u 27 vaspitnih grupa sa 598 dece od jedne do 6,5 godina. Vaspitno obrazovni rad na srpskom i mađarskom jeziku realizuje 57 zaposlenih. Sedište ustanove je u Novom Bečeju, a rad je organizovan u 8 objekata (4 u Novom Bečeju, 2 u Novom Miloševu i po jedan u Kumanu i Bočaru). U radnoj 2007/2008. godini upisano je 598 dece, koji su raspoređeni u 27 grupa, od kojih u 24 se rad odvija na srpskom (545), a 3 na mađarskom jeziku (53). Svi objekti su dobro opremljeni i funkcionalni sa odgovarajućim prostorom za igru i u potpunosti odgovaraju potrebi i nameni.

Red. broj	Oblici rada	2006/2007 Broj dece/broj grupa	2007/2008 Broj dece/broj grupa
1.	Poludnevni boravak	406/17	212/17
2.	Celodnevni boravak	167/9	386/10
	Ukupno	573/26	598/27

Tabela 23: Broj dece Predškolskoj ustanovi

Naseljeno mesto	Poludnevni boravak		Celodnevni boravak		Svega	
	Broj grupa	Broj dece	Broj grupa	Broj dece	Broj grupa	Broj dece
Novi Bečej	6	126	1	15	7	141
Novo Miloševo	2	57			2	57
Kumane	2	44			2	44

Bočar	1	24			1	24
Ukupno	11	251	1	15	12	266

Tabela 24: Pripremni predškolski program 2007/2008.

10.4.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Na ovom mestu je dat obuhvat podataka o prostornim uslovima, opremljenosti nastavnim sredstvima i zastupljenosti stručnih kadrova u pet osnovnih i jednoj srednjoj školi opštine Novi Bečej.

Prisutna je tendencija smanjenja broja dece u osnovnim školama, a to je posebno izraženo u Novom Miloševu i Bočaru, dok je jedino u OŠ „Josif Marinković“ taj broj neznatno povećan.

Naziv škole	2006/07	2007/08
OŠ „Miloje Čiplić“ Novi Bečej	667	651
OŠ „Josif Marinković“ N. Bečej	526	528
OŠ „Dr Đorđe Joanovića“ Novo. Miloševo	622	562
OŠ „Stančić Milan Uča“ Kumane	317	316
OŠ „Dositej Obradović“ Bočar	148	132
UKUPNO	2.280	2.189

Tabela 25: Ukupan broj učenika u osnovnim školama

Naziv škole	2006/07	2007/08
OŠ „Miloje Čiplić“ Novi Bečej	63	56
OŠ „Josif Marinković“ Novi Bečej	58	67
OŠ „Dr Đorđe Joanovića“ N. Miloševo	51	57
OŠ „Stančić Milan Uča“ Kumane	29	32
OŠ „Dositej Obradović“ Bočar	8	8
UKUPNO:	209	220

Tabela 26: Broj upisane dece u prvi razred osnovne škole

Broj upisane dece u prvi razred se u polednje dve godine povećao, što je ohrabrujuća tendencija, osim u OŠ „Miloje Čiplić“.

10.4.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje u opštini Novi Bečej ima dugu i bogatu tradiciju. Ove godine se navršava 100 godina od početka rada Građanske škole, koja predstavlja nižu srednju školu. Škola je počela sa radom 6. septembra 1908. godine, sa jednim muškim i jednim ženskim razredom u zgradi veleposednika Dunderskog. Gimnazija je u Novom Bečeu osnovana 1924. godine.

Srednja škola u Novom Bečeu je jedinstvena mešovita ustanova za srednje obrazovanje za četiri područja rada.: gimnazija, ekonomija, pravo i administracija, mašinstvo i tekstilstvo:

Gimnazija

	Gimnazija - opšti smer	I	II	III	IV	Ukupno
1	2006/2007	30	29	26	30	115
2	2007/2008	27	27	28	24	106

Ekonomija,pravo i administracija

	Ekonomija - ekonomski tehničar	I	II	III	IV	Ukupno
1	2006/2007	31	30	32	29	122
2	2007/2008	31	33	30	32	126

Mašinstvo

	Obrazovni profil	I	II	III	IV	Ukupno
1.	Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje (IV stepen) - 2006/2007	31	34	36	30	131
	Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje (4 stepen) - 2007/2008	20	28	31	31	111
2.	Automehaničar 2006/07	16	24	21		61
	Automehaničar 2007/08	16	19	18		53
3.	Mašinbravar 2006/07	11	10	10		31
	Mašinbravar 2007/08	12	8	8		28
4.	Mehaničar privredne mehanizacije - 2006/07	7	8	12		27
	Mehaničar privredne mehanizacije – 2007/08		8	8		16

Tekstilstvo

		I	II	III	IV	Ukupno
1.	Konfektionar-krojač 2006/2007		6	15		21
	Konfektionar-krojač 2007/2008			6		6
2.	Dizajner odeće 2007/2008 (4 stepen)	16				16

10.4.4. Postorni uslovi i opremljenost

Uvidom u navedenu dokumentaciju škola sa teritorija opštine Novi Bečej sve škole su samostalne škole: 5 škola za osnovno obrazovanje i vaspitanje i jedna za srednje obrazovanje i vaspitanje. Dve škole nastavnu organizuju dvojezično: na srpskom i mađarskom nastavnom jeziku a ostale samo na srpskom nastavnom jeziku. 4 osnovne škole u svom sastavu imaju i odeljenja za decu lako mentalno ometene u razvoju, odnosno, za decu sa posebnim potrebama.

Prostorni uslovi rada su zadovoljavajući - škole imaju potreban učionički prostor, uglavnom za potrebe razredne nastave i kabinetski prostor – pretežno za potrebe predmetne nastave, radionice za nastavu tehničkog. U nekim školama je sala za fizičko vaspitanje neadekvatna (Bočar) ili se za deo navedene nastave koristi neki drugi prostor (Hala sportova u Novom Bečeju za OŠ „Miloje Čiplić“ i „Srednju školu“).

Sve osnovne škole vrše distribuciju učine za učenike. Dve škole imaju i trpezarije a u ostalim školama se distribucija učine vrši po učionicama. Sve škole imaju bibliotečki prostor za smeštaj i distribuciju knjiga.

U prošlim školskim godinama sa uspehom su rešavani mahom nasleđeni problemi vezani za tekuće popravke i investiciono održavanje objekta. U opštinskim školama su rešeni problemi mokrih čvorova, krovnih pokrivača, rekonstruisani su grejni sistemi a aktivnosti zamene prozorske stolarije i podnih obloga, gledano na nivou opštine, nadomak su kraja.

Poslednjih godina su sve škole radile na opremanju informatičkih kabineta. Nabavljani su računari, video bim i ostala prateća oprema (štampači, skeneri, fotokopiri...) U manjoj meri vršeno je nabavljanje nastavnih sredstava te se njihov broj u školama može oceniti kao nedovoljan ukoliko se kao pokazatelj uzme Normativ o opremljenosti škola.

Poseban problem predstavlja i zastarevanje postojeće tehnologije te se nameće potreba praćenja razvoja i kontinuirane nabavke najpotrebnijih uređaja. Uvođenjem novog nastavnog plana i programa gde se primat daje informatičkoj pismenosti, po školama se stvorila potreba postojanja više informatičkim učionica sa potrebnom kompjuterskom opremom. Time bi se nesmetano realizovao nastavni plan i program redovne nastave (Tehničko i informatičko obrazovanje, Tehničko obrazovanje), izborne nastave (Od igračke do računara, Informatika i računarstvo, Osnove informatike i računarstva).

Nabavka i ostalih nastavnih sredstava nije pratila normativna akta. Potrebno je kontinuirano nabavljati savremenije uređaje koji pružaju veće mogućnosti (mikroskope...), sportske rekvizite (lopte, obručeve, čunjeve, strunjače...), potrošni materijal (hemikalije, preparate...), neophodan pribor (geometrijski...).

Da bi se sve ovo postiglo, nastavno i ostalo vannastavno osoblje mora biti adekvatno obučeno kako bi moglo koristiti postojeću tehnologiju. Škole su nastavile uključivanje u edukativne akcije u saradnji sa Ministarstvom prosvete iako se očekuje nastavak započetih od ranije (Aktivna nastava). Neke škole su samostalno započele edukaciju nastavnika iz različitih oblasti u okviru svojih školskih razvojnih planova.

10.4.5. Kadrovi

Na teritoriji opštine Novi Bečej ukupno je zaposleno 320 osoba. Od toga u nastavi je direktno uključeno 219 nastavnika.

Svi direktori škola su sa visokom školskom spremom, prosvetne struke (profesori razredne nastave, profesori predmetne nastave i profesori pedagogije) i sa potrebnim iskustvom u struci (ne manje od 5 godina). Školska sprema nastavnika nije u svim slučajevima adekvatna te imamo 1 nastavnika sa osnovnom školom, 16 nastavnika sa srednjom stručnom spremom, 58 nastavnika sa višom školskom spremom i 144 sa visokom stručnom spremom. Stručnost nastavnog osoblja u razrednoj nastavi je potpuna. Izražena je nestručna zastupljenost nastavnog kadra iz nekih oblasti – matematike, stranog jezika... Takođe, nestručnost je zastupljena u odeljenjima za decu lako mentalno ometene u razvoju.

U školama radi 15 stručnih saradnika. Sve škole imaju pedagoge i bibliotekare. Dve škole imaju medijatekare a samo jedna škola psihologa. Evidentan je nedostatak psihologa po školama i njihova potreba zbog izraženih psihičkih poremećaja kod dece, a naročito poremećaja ponašanja

koje je veoma uočljivo. Takođe, postoji potreba i za socijalnim radnikom. Sve škole imaju sekretare – pravnike sa visokom školskom spremom i finansijske radnike po normativu. Pomoćno-tehničko osoblje je takođe zastupljeno u broju koji predviđena normativ.

10.5. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

Viziju razvoja opštine Novi Bečej, kao održive zajednice, kreirala su deca, učenici Novobečejskih škola. Da bi ta vizija postala stvarnost, potrebno je ostvariti zacrtane strateške ciljeve:

I STRATEŠKI CILJ: USAGLAŠAVANJE OBRAZOVNE STRUKTURE SA POTREBAMA OPŠTINSKE PRIVREDE I JAVNIH SLUŽBI

1. Vršiti stalno prilagođavanje plana upisa učenika u srednje škole sa zahtevima opštinske privrede kroz saradnju Nacionalne službe za zapošljavanje, privrede i škola, a na inicijativu i u organizaciji lokalne samouprave
2. Bolje informisati mlade o mogućnostima za zapošljavanje na bazi potreba lokalne privrede i usvojene Strategije održivog razvoja
3. Evidentiranje, upoznavanje i stimulisanje, posebno kroz opštinsko stipendiranje, mladih koji se opredele za obrazovanje za zanimanja koja su potrebna za razvoj lokalne zajednice
4. Podsticati razvoj privatno-javnog partnerstva i stimulirati privatne investicije u oblasti obrazovanja, naročito onih programa koji mogu doprineti postizanju strateških ciljeva razvoja

II STRATEŠKI CILJ: POSTIZANJE OPTIMALNOG KVALITETA I OBIMA ZNANJA, KAO I PRIMERNOG PONAŠANJA UČENIKA U ŠKOLAMA

1. Rekonstrukcija i održavanje školskih objekata i izgradnja nedostajućih prostora i sadržaja
2. Opremanje škola savremenim nastavnim sredstvima
3. Stimulisanje i unapređivanje stručnog usavršavanja nastavnog kadra i promocija uspešnih
4. Podizanje nivoa zainteresovanosti dece za školu kroz atraktivne nastavne i vannastavne aktivnosti
5. Osmišljavanje i realizacija programa za nadarenu decu i podrška za učešće na raznim takmičenjima
6. Osmišljavanje i realizacija programa za decu sa posebnim potrebama, radi postizanja većeg stepena uključenosti u lokalnu zajednicu
7. Uvođenje novih nastavnih i vannastavnih aktivnosti u škole, kao rezultat učeničkih inicijativa
8. Uspostavljanje saradnje sa obrazovnim institucijama iz okruženja radi razmene iskustava i unapređenja saradnje

11. OBLAST: DRUŠTVENI RAZVOJ - SPORT

11.1. UVOD

U najširem smislu reći, moglo bi se reći da sport postoji od kada i čovek. Sportske aktivnosti su postojale u svim vremenima i kulturama: i u prastaro doba ljudi su organizovali zabave i kultne igre. Naravno, u tim se vremenima nije moglo govoriti o institucionalizaciji sporta, jer se još uvek nije posebno izdvajao. Sportska aktivnost bila je sastavni deo svakodnevnog života, jednako kao radna, igračka i magijska delatnost drevnih ljudi i predstavljala je kvalifikacioni trening, čiji je cilj bio da se pripreme za određene delatnosti: rat, lov, svečanosti...

Danas, sport je institucionalizovana igra i predstavlja obrazac društvene strukture i kulture. Postao je mnogo više disciplinovan i sistematizovan i zbog toga je počeo da gubi igrački karakter, što se najbolje može videti u podeli igrača na profesionalce i amatere.

Sport je ostao bez igre. On traži odricanja, žrtvovanja. Kao institucionalizovana igra, sport uključuje vrednosti, norme, sankcije, društvene uloge i položaje. Iako ga mnogi smatraju perifernom društvenom institucijom, sport se uspeo probiti u središte institucionalnog sistema i često je okružen pažnjom centralnih institucija, kako ekonomskih tako i političkih, pa i same države (opštine).

11.2. PRIKAZ STANJA

Sport predstavlja osnovni vid savremene fizičke kulture i karakteriše ga bogatstvo motorne predstave koje preko takmičenja postaju vizuelne. Određenje sporta svestranošću, masovnošću i društvenom korisnošću, ukazuje na usku zavisnost između razvoja sporta i razvoja određenih oblasti načina društvenog života i kulture. I tu nastaje problem. Ne adekvatna povezanost funkcionisanja određenih oblasti društvenog života i sporta, kao i institucionalnih struktura unutar samog sporta, dovelo je do poremećaja vrednosti, normi i položaja u društvu.

Čovek, kao akter, je društveno biće koji uzajamno deluje sa drugim ljudima i njegovo delovanje predstavlja akciju i reakciju. Kao rezultat se javlja veliko smanjenje zainteresovanih za uticaj koji sport i bavljenje sportom imaju na celokupno psiho-fizičko stanje čoveka.

Svedeno na okvire Opštine Novi Bečej, činioci institucionalne strukture sporta su formalnog karaktera. Sportska politika opštine sa tačno definisanim ciljevima o kvalitetu i kvantitetu sporta ne postoji. Školski, amaterski, rekreativni i vrhunski sport su u nezavidnom položaju. Uzajamna povezanost školskog sporta i klubova, kao delova sportskih organizacija, je zanemarljiva. Kvantitet resursa, kako prirodnih tako i izgrađenih je u zadovoljavajućem broju, međutim njihov kvalitet i raznolikost su u obrnutoj srazmeri od kvantiteta. Polovinu objekata predstavljaju otvoreni tereni, veoma lošeg kvaliteta, koji se nalaze u okviru obrazovnih ustanova.

11.3. PREGLED SITUACIJE U POSLEDNJIH 10 GODINA I SADAŠNJA SITUACIJA

Opština Novi Bečej, sa svoja četiri naseljena mesta i zavidnim istorijsko-geografskim nasleđem, predstavlja odličnu bazu za uticaj na savremenog čoveka, njegovih potreba, navika za bavljenje sportom. Sama činjenica da se grad Novi Bečej nalazi na levoj obali reke Tise, dugi niz decenija nije bila iskorišćena. Prirodni resurs kakav je reka Tisa, potpomognut kanalom DTD, koji se nalazi u neposrednoj blizini, mnogi niz godina je predstavljao samo mesto za sportski ribolov, lov i osveženje leti istinskih zaljubljenika u prirodu.

Uređenjem obale i izgradnjom keja, leva obala Tise je ponovo počela da bude jedno od najzanimljivijih mesta za okupljanje žitelja opštine Novi Bečej. Masovnu ispunjenost i

popularnost dostiže poslednjih godina uređenjem plaže sa svim pratećim objektima i izgradnjom sportskih objekata u samoj blizini.

Međutim, globalni poremećaj vremenske situacije u svetu (poplave), kao i industrijska zagađenja (trovanje vode) poslednjih godina, dovela su do toga da se i onako kratka sezona iskorišćenosti prirodnih i izgrađenih resursa smanji na meru koja neljubljenika može zadovoljiti potrebe žitelja naše opštine, a i svih drugih ljudi svesnih uticaja bavljenjem sportom.

Sportske organizacije, kao baza piramide institucionalne strukture sporta, su zahvaljujući nečemu što se može nazvati **sportska politika opštine** ili **rukovođenje sportskim sistemom opštine**, kvantitativno i kvalitativno na sličnom stepenu funkcionisanja kao i pre desetak godina.

Kuglanje, kao kolektivni i individualni sport u isto vreme, je jedini klub koji zadnjih godina drži konstantu uspešnosti i sa rezultatima i sa funkcionisanjem. Konstatno učestvovanje u najvišim ligama naše zemlje, uz više nastupanja na svetskom i evropskom takmičenju, pa sve to začinjeno ekipnom titulom države u ženskoj konkurenciji, su rezultati i dela za pohvalu.

Popularizacija košarkaške igre u zemlji, podstaknuta vrhunskim reprezentativnim rezultatima devedesetih godina, učinila je da, posle više decenija bitisanja u nižim ligama, košarkaški klub učini najveće korake u svom postojanju i domogne se „B“ savezne lige. Rezultat kao takav, doveo je do toga da, dugi niz godina košarka bude najmasovniji sport u opštini. Prožimajući se sa ostalim oblastima društvenog života opštine, košarka kao i sport uopšte, nije mogla adekvatno (strukturalno, kadrovski, finansijski) da odgovori na zahteve tržišta i došlo je do pada. Sport invalida svodi se na trud i uspehe pojedinaca, jer ne postoji ni jedan klub osoba sa invaliditetom u Novom Bečeju. Fudbal, rukomet, karate i ostali sportovi u opštini Novi Bečej, funkcionišu zadnjih desetak godina bez većih promena.

Sportski savez broji 22 člana (spisak u prilogu), na čijem se čelu, pored ostalih klubova, nalazi Sportsko društvo „Jedinstvo“. U sklopu društva već 20 godina egzistira i pretstavlja pravi ponos za grad i opštinu Novi Bečej, SRC „Jedinstvo“.

Sportska hala, sa svim pratećim objektima, čini bazu školskog, amaterskog, rekreativnog i profesionalnog sporta. Godinama mnoge domaće i inostrane ekipe i reprezentacije, deo svojih pripremnih planova obavljaju u sportskoj hali. Fiskulturne sale osnovnih škola u opštini su u takvom stanju da mogu zadovoljiti tehnički minimum. Kao što je već pomenuto, većina otvorenih terena se nalazi u sklopu obrazovnih ustanova i u veoma su lošem stanju.

Kuglana Radničkog doma je dom amaterskih i rekreativnih zaljubljenika u ovaj sport. Nažalost, rezultati koji se stvaraju i kvalitet objekta nisu srazmerno proporcionalni.

Kvalitetom se izdvajaju teniski tereni, SRC „Kej na Tisi“ i novosagrađena trim staza. Iako se nalazi na predivnom mestu, i zajedno sa sportskim terenima, plažom i šetalištem kraj Tise predstavlja jednu fascinantnu celinu, kompleks fudbalskih terena nalazi se u lošem stanju. Sliku posebno kvare prateći objekti, koji su na granici postojanja, iako su postojeće tribine pokrivene i trava na glavnom terenu je reparirana.

Omladinski sportski centar u Novom Miloševu, zajedno sa fudbalskim stadionom je kompleks terena za kolektivne sportove koji se retko sreće. I pored sređivanja svlačionica, utisak o kvalitetu kvare otvoreni tereni za košarku, rukomet i mali fudbal.

Sportski objekti u Kumanu, sem otvorenih terena osnovne škole, su u dobrom stanju, što se nikako ne može reći za sportske objekte u Bočaru.

Školski sport u opštini Novi Bečej se ne razlikuje od školskog sporta u bilo kom drugom mestu u zemlji. Opštinska takmičenja su puka formalnost, a učešće (pasivno) sportskih radnika u istim, ne postoji. Kada se i postigne veći rezultat na okružnim takmičenjima, ispostavi se da je on rezultat rada u klubovima sa decom školskog uzrasta.

Promenjen način života, veće poslovne obaveze radi obezbeđivanja egzistencijalnog minimuma, pad interesovanja za sport uopšte, kao rezultat je dalo da se mali broj građana rekreativno bavi sportom.

I na kraju, broj kvalifikovanih kadrova koji su se pojavili u zadnjih 10 godina, može se iskazati jednocifrenom brojkom. Tu se misli, kako na školovane trenere tako i na poslovne menadžere koji bi osavremenili i pospešili vođenje sportskih organizacija.

Sve gore navedeno, uz opšte poznati pad kvaliteta funkcionisanja određenih oblasti života, je dovelo do toga da je interesovanje za sport u smislu neraskidivog dela savremenog čoveka, svedeno na minimum. Kao posledica toga se javlja pad kvaliteta i kvantiteta (masovnosti) u poslednjih deset godina.

11.4. ANALIZA TENDENCIJA I TRENDOVA U SKORIJOJ BUDUĆNOSTI

Činjenično stanje je da je u poslednje dve godine došlo do generalne stabilizacije u sportskim oblastima. Onog momenta kada je došlo do kvalitetnijeg rukovođenja opštinskim sistemom, došlo je i do pozitivnih reakcija u sportu. Sledeći korak je učvršćavanje spona između klubova, škola i „sponzora“.

Da bi reka Tisa svojom levom obalom i svim propratnim objektima u pravoj meri dobila na kvalitetu i pre svega kvantitetu usluga, treba proširiti postojećei sadržaj. Osposobljavanjem desne obale Tise i izgradnjom bazena, kvalitet ponuda kao i dužina trajanja sezone bi se povećali, samim tim bi i sportski turizam bolje zaživeo. Obavezna je rekonstrukcija postojećih otvorenih terena u osnovnim školama i eventualna izgradnja novih u mestima u opštini gde ih nema (Novo Selo i Kumane).

U Srbiji koja još uvek ne nudi dovoljan broj opcija za jednake mogućnosti osobama sa invaliditetom, oseća se uticaj stereotipa da su ostvarivanje beneficija, socijalnih davanja za osobe sa invaliditetom najbitnije. Veoma malo se i kod samih osoba sa invaliditetom javlja svest o ostvarivanju prava koja imaju osobe sa invaliditetom kao i svi drugi članovi društvene zajednice. Kao direktna posledica društvene izolacije osobama sa invaliditetom se često javljaju osećanja manjka samopouzdanja, niže vrednosti i psihološki problemi.

Rezultati aktivnosti (iz zemalja Evropske Unije i SAD) koje utiču na integraciju osoba sa invaliditetom u sve aspekte života, govore o drastičnim poboljšanjima psiho-fizičkog stanja kod lica sa različitim oblicima invaliditeta.

Sve gore navedeno je jedan vid popularizacije sporta. Drugi vid i ujedno približavanje sporta svim uzrastima je kroz školske i predškolske ustanove. Organizacijom raznih manifestacija i takmičenja u predškolskom i školskom (1-4 razred) uzrastu, sa školovanim kadrom, od strane klubova, sport kao osnovno sredstvo psiho-fizičkog razvoja, predstavio bi se deci i roditeljima na pravi način.

11.5. PRAVCI RAZVOJA

Na nivou Sportskog saveza opštine Novi Bečej trebalo bi organizovati radno telo u koje bi bili uključeni predsednik Sportskog Saveza, predstavnici sportskih društava iz svih naseljenih mesta opštine, direktora Sportsko rekreacionog centra "Jedinstvo", koordinator za školski sport, koordinator za amaterski i rekreativni sport i predstavnik Turističke organizacije. Ovo telo bi se bavilo organizovanjem sportskih aktivnosti na nivou opštine, preko njega bi se koristili resursi potrebni za obavljanje sportske aktivnosti i komuniciralo bi se između SO Novi Bečej i sportskih organizacija (klubova).

Sve sportske organizacije opštine, sportski savez opštine i sportski objekti opštine su trenutno razjedinjeni i potrebno ih je svesti pod jednu ingerenciju. Sve navedene organizacije rade svaka za sebe i svaka je manje ili više dezorijentisana. Ljudi koji vode sportske klubove u opštini moraju da znaju kome da se obrate kada imaju problem, moraju znati koliko sportski sistem može da im pomogne, a u isto vreme moraju znati šta sportski sistem traži od njih.

Ovo radno telo, u saradnji sa SO Novi Bečej, po našem mišljenju treba da se usredsredi na razvoj školskog, amaterskog i rekreativnog sporta, a vrhunski sport bi se razvijao i zavisio od mogućnosti sportskih klubova. Takođe, u nadležnosti ovog tela bila bi odgovornost za sprovođenje Strategije lokalnog održivog razvoja, dela koji se odnosi na sport, koja bude usvojena.

Školski sport je sastavni deo sportskog sistema. U našoj opštini školski sport sigurno ima perspektivu, ali mu se mora prići vrlo ozbiljno. Moraju se animirati nastavnici fizičkog vaspitanja osnovnih i srednjih škola da decu i omladinu nauče da žive sportski, da ih usmere u škole sporta i da kroz fizičko vaspitanje neguju kulturu tela i duha. Takođe se moraju organizovati međuškolska takmičenja, gde bi pobednici išli na regionalna takmičenja. Sigurno je da se na ovaj način ide u pravcu masovnosti sporta kao jedne društvene discipline, a u isto vreme se mnogo više dece odvaja od ulice i svih negativnih posledica koje nosi takav život. Za celokupno društvo je bitno koliko dece živi zdrav sportski život. Programima za fizičko vaspitanje u osnovnim i srednjim školama predviđeno je samo tri časa u osnovnim i dva časa u srednjim školama što je sigurno nedovoljno za pravilan razvoj dece. Zbog toga deci mora da se ponudi rešenje i alternativa u smislu dodatnih fizičkih aktivnosti kroz školska sportska takmičenja, sportske sekcije u okviru škole itd.

Škole sporta sportskih klubova moraju da se omasove. Za razvoj sporta na lokalnom nivou posebnu važnost ima asocijativni, klupski oblik organizovanja, jer je to okvir u kojem je moguća evolucija od masovnog ka elitnom sportu i izdiferenciranoj sportskoj rekreaciji. Pošto je ovo vrlo osetljivo područje, jer može doći i do ugrožavanja zdravlja dece, potrebno je propisati stroge uslove za otvaranje i rad škola sporta i obavezno insistirati na saradnji ovih škola sa osnovnim školama sa teritorije opštine.

Rekreativni sport predstavlja značajan vid sportskih aktivnosti koji se, uglavnom, odvija stihijski. Smatramo da ovaj vid bavljenja sportom predstavlja nastavak aktivnosti školskog i profesionalnog sporta pa mu treba posvetiti više pažnje i koordinirati aktivnosti. Omasovljavanjem ove vrste sportista dobila bi se zdravija radna populacija što provereno utiče na radnu sposobnost i produktivnost. Sem toga, ovo je populacija koja može značajno da utiče na podizanje nivoa sportske kulture jer bi se i njihova deca vaspitavala u sportskom duhu, a sigurno da su mnogi rekreativci u mogućnosti da finansijski potpomognu razvoj sporta u našoj opštini. Saradnja sa Savezom za rekreativni sport Vojvodine predstavlja kariku koja ne bi smela da se preskoči. Neophodno je insistirati da se u pomenuti savez uključe i preivatni preduzetnici, mala i srednja preduzaća, zanatske i uslužne radnje, jer sve veći broj ljudi radi baš u ovoj oblasti a nisu uključeni

ni u kakve sportske aktivnosti (čast izuzetcima), osim kada im se traži sponzorstvo za sportske klubove što kod većine vlasnika izaziva otpor prema sportu.

Rekreacija i sport osoba sa invaliditetom mora zaživeti. Svaka osoba koja živi s nekim invaliditetom želi postići potpunu integraciju u društvo, izjednačiti se sa ostalima, pa i preteći ih u raznim veštinama. Sport je jedan od načina na koji osobe sa invaliditetom mogu aktivirati i potencirati svoje talente i mogućnosti, te se na taj način što uspešnije uključiti u svakodnevni život.

Izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom, kada se radi o bavljenju sportom i rekreativnim aktivnostima, danas mora biti standard svakog demokratskog i humanog društva. Primerena sportska delatnost pozitivno utiče na socijalizaciju i rehabilitaciju osoba sa invaliditetom, sportski uspesi daju im posticaj i veru u svoje sposobnosti, a time i u bogatiji i potpuniji život. Uz uticaj na opšti razvoj i ponovno usvajanje duhovno-telesnih sposobnosti, sport razvija zabavu, zajednicu, hrabri, oduševljava, pomaže sticanju samouverenosti u lične sposobnosti.

Činjenica da danas postoje paraolimpijske igre osoba sa invaliditetom najbolje govori o tome koliko se u svetu pažnje posvećuje ovom segmentu i koliko je on razvijen.

11.6. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA

U oblasti sporta su, u skladu sa potencijalima kojima opština Novi Bečej raspolaže, kao i u skladu sa prihvaćenim konceptom razvoja zdravih stilova života, definisani osnovni strateški ciljevi sa pratećim specifičnim strateškim ciljevima.

I STRATEŠKI CILJ: UKLJUČIVANJE VELIKOG BROJA MLADIH U SPORT

1. Formirati opštinsko radno telo za koordinaciju sporta
2. Dobra informisanost mladih o mogućnostima za bavljenje sportom
3. Veća motivisanost mladih za bavljenje sportom kroz edukacije i promociju svih vrsta sportova
4. Promocija sportskih rezultata i aktivnosti lica sa posebnim potrebama

II STRATEŠKI CILJ: DOBRA ORGANIZACIJA SPORTA U OPŠTINI

1. Uključivanje svih stručnjaka iz klubova i škola, na opštinskom nivou i zajednički rad na afirmaciji sporta među mladima
2. Pružanje pomoći stručnjacima iz oblasti sporta u stalnom usavršavanju i primeni stečenih znanja u opštinskim sportskim klubovima i u školama
3. Saradnja na zajedničkom planiranju i sprovođenju sportskih aktivnosti između klubova i škola u opštini

12. OBLAST: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

12.1. UVOD

Ciljevi zaštite životne sredine moraju biti usklađeni sa potrebama socio-ekonomskog razvoja društva i lokalne zajednice. Uticaji predloženih rešenja na ekonomska i socijalna pitanja moraju biti prihvatljivi za zajednicu. Takav pristup, gde se napredak u zaštiti životne sredine postiže uporedo sa napredovanjem ekonomije, dovešće konačno do održivog razvoja, koji nema alternativu.

Ljudsko društvo u celini, u toku svog razvoja, a intezivno u poslednjih 60 godina, nije se adekvatno odnosilo prema tome kakve posledice po životnu sredinu ostavlja takav intezivan razvoj. Opština Novi Bečej, sa svojom florom i faunom i stanovnicima trpi posledice zagađenja okoline kao posledicu ljudskih aktivnosti, istina, u nešto manjoj meri nego stanovnici velikih gradova ili industrijski vrlo razvijenih oblasti. Te negativne posledice odlikuju se u opterećivanju prirodnih resursa opštine, i to: podzemnih i nadzemnih voda, vazduha, tla i poljoprivednog zemljišta. Da bi se uspešno krenulo dalje u planiranje, neophodno je najpre prikazati trenutno stanje svih segmenata koji čine ekosistem opštine Novi Bečej.

12.2. PRIKAZ STANJA

12.2.1. Stanje kvaliteta voda

Zagađivači voda

Stanovništvo

Zbog neizgradjenosti kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, stanovništvo se može smatrati jednim od većih zagađivača. Javna kanalizacija je izgrađena u Novom Bečeju i Novom Miloševu ali sa nedovoljnim kapacitetima, tako da se velike količine vode dislociraju u septičke jame.

Novi Bečej

U gradu je izgrađena kanalizacija u dužini od oko 14 km. Na kanalizacionu mrežu je priključeno oko 1000 korisnika. Od preduzeća i društvenih organizacija su priključeni IGK Polet, hotel Tiski cvet, Dom zdravlja, Dom za stare i penzionere, dečiji vrtić, Osnovna i Srednja škola, sportska hala i društvene ustanove i zgrade kolektivnog stanovanja.

Pre upuštanja u recepijent DTD OKM voda se prevodi preko uređaja za prečišćavanje tipa Putoks, 2000 ES kapaciteta 100.000 m³/god. Količina otpadne vode koja dolazi na uređaj se ne meri ali se prema priključcima procenjuje da iznosi 210.000 m³/god. Usled preopterećenja uređaj za prečišćavanje nije u funkciji nego se otpadna voda ispušta u DKM kanal i preko crpke Šušanj se prebacuje u DTD OKM. Kvalitet ispuštenih voda se ne meri.

Evidencija o septičkim jamama u Novom Bečeju se ne vodi. Na osnovu priključaka na vodovod procenjuje se da je izgrađeno oko 4.000 septičkih jama. Visoke podzemne vode ograničavaju moć upijanja septičkih jama, te je na izvesnom broju septičkih jama izgrađen preliv do otvorene kišne kanalizacije, što predstavlja potencijalni izvor zaraze. Pražnjenje septičkih jama na zahtev vlasnika vrši JP KSP Komunalac.

Novo Miloševo

U Novom Miloševu je izgrađeno 27,5 km kanalizacione mreže. Na kanalizaciju je priključeno 212 privatnika i Dom zdravlja, Osnovna škola, banka, Zadrugar, Vojvodina, i Mesna zajednica. Količina otpadnih voda se ne meri. Otpadna voda iz kanalizacione mreže se odvodi u lagune za prečišćavanje, a zatim preko DKM u Kikindski kanal.

Evidencija o septičkim jamama se ne vodi ali na osnovu priključaka na vodovod procenjuje se na oko 2300. Njihovo pražnjenje nije organizovano.

Kumane i Bočar

Kumane i Bočar nemaju izgrađenu kanalizaciju, a o broju septičkih jama se ne vodi evidencija. Na osnovu priključaka na vodovod procenjuje se da u Bočaru ima 700 a u Kumanu 1300 septičkih jama. Njihovo pražnjenje nije organizovano.

Industrija

Novi Bečej

IGK“ Polet“

Delatnost IGK Poleta je iskop i prerada gline, proizvodnja crepa, prefabrikovanih elemenata i keramičkih pločica. Proizvodnja crepa se snabdeva vodom iz gradskog vodovoda i sopstvenih bunara, oko 15.500 m³/god. Sanitarna otpadna voda u količini 10000 se upušta u gradski kolektor. Tehnološka i rashladna voda iz jednog pogona, u količini od oko 11000 m³/god, se meša sa atmosferskom vodom oko 29.000 m³/god, prelazi preko taložnika i upušta se u kanal DKM a zatim u DTD OKM. Pogon proizvodnje keramičkih pločica se snabdeva vodom, za sanitarne i tehnološke potrebe, iz gradskog vodovoda i sopstvenih bunara oko 14.000 m³/god. Sanitarna otpadna voda se pre upuštanja u DKM prečišćava mehanički i biološki u uređaju tipa Putoks 140 ES. Tehnološka otpadna voda se prevodi preko dva taložnika i upušta se u DKM. DKM koji prima ovu otpadnu vodu se uliva u DTD OKM. Sadržaj otpadne vode: Polet I: BPK5 62 mgO₂/l HPK 952 mgO₂/l, Polet II: BPK5 4 mgO₂/l HPK 8mgO₂/l.

„Žitoprerada“

Delatnost preduzeća je mlevenje i ljuštenje pšenice i proizvodnja grisina. Kapacitet mlina je 90 t/dan. Snavdevanje vode je iz sopstvenog bunara. Sanitarna otpadna voda se odvodi u septičku jamu. Tehnološka otpadna voda od oko 6500 m³/god se prečišćava mehanički i hemijski, a zatim odvodi kanalom DKM u DTD OKM. Tehnološke otpadne vode su ispitivane i imaju sledeće karakteristike BPK5 1492 mgO₂/l, HPK 11638 mgO₂/l i suspendovane materije 87 mg/l.

Hladnjača

Delatnost pogona je zamrzavanje i skladištenje mesa i voća. Pogon se snabdeva vodom iz gradskog vodovoda. Sanitarne vode se odvede u septičku jamu, a rashladne u količini od 10000 m³/god u DKM, a zatim DTD OKM.

Zastava promet i servis

Delatnost je servis i promet motornih vozila. Voda se zahvata iz gradskog vodovoda, a koristi se za sanitarne potrebe i pranje vozila. Godišnje se zahvati oko 4000 m³. Sanitarna voda se upušta u septičku jamu, a tehnološka na taložnik, a zatim u DKM i DTD OKM. Sadržaj otpadne vode: BPK5 12,8 mgO₂/l HPK 610 mgO₂/l.

„Kluz – Tisa“

Delatnost pogona je proizvodnja tekstilne konfekcije. Voda se zahvata iz sopstvenog bunara. Voda se koristi za tehnološke i sanitarne potrebe. Otpadna voda se prečišćava na uređaju Putoks 300 ES, kapaciteta 40 m³/dan. Iz sistema za prečišćavanje voda se ispušta u DKM a zatim DTD OKM kanal.

Sadržaj otpadne vode: BPK5 490 mgO₂/l, HPK 557 mgO₂/l.

Fabrika opreme i pribora

Delatnost je proizvodnja poljoprivredne mehanizacije i alata. Voda se zahvata na sopstvenom bunaru, a količina se ne meri. Voda se koristi u tehnologiji za termičku obradu, za pranje pogona i sanitarne potrebe. Sanitarna voda se odvodi u septičku jamu sa prelivom prema DKM i DTD OKM kanalu. Tehnološka otpadna voda, oko 3 m³ mesečno se upušta u bazen gde se vrši neutralizacija galicom. Sadržaj otpadne vode: BPK5 293 mgO₂/l HPK 869 mgO₂/l.

„Mlekoprodukt“

Pogon je godišnje prerađivao 5.500.000 litara i proizvodio 500.000 kg sira. Proizvodnja je ugašena, a objekat služi za otkup mleka. Pogon se vodom snabdeva iz sopstvenog bunara. Otpadne vode se zajedno sa atmosferskim vodama prepumpavaju direktno u Tisu. Sadržaj otpadne vode: BPK5 1551 mgO₂/l HPK 2942 mgO₂/l, u vreme punog rada mlekare.

Brodogradilište Tisa

Snabdevanje vodom je iz sopstvene proizvodnje. Voda se koristi za sanitarne potrebe. Ispušta se u septičku jamu bez prečišćavanja. Analize nisu vršene.

„Pobeda“

Delatnost proizvodnja kožne obuće. Proizvodnja je obustavljena. Snabdevanje vodom je iz sopstvenog bunara. Voda se koristila za sanitarne potrebe. Otpadna voda se odvodi u septičku jamu. Otpadne vode nisu prečišćavane i nije analiziran sastav. Sadržaj otpadne vode: BPK5 786 mgO₂/l, HPK 1333 mgO₂/l, u vreme rada pogona punim kapacitetom.

Novo Miloševo

Mlin Uglješa Terzin

Delatnost preduzeća je skladištenje žitarica i mlevenje pšenice. Kapacitet mlina je 20 t/dan. Voda se zahvata iz seoskog vodovoda. Godišnje se zahvati 1000 m³ vode. Dužina kanalizacije je 550 m i voda se odvodi do obodnog DKM kanala oko Novog Miloševa.

„3. Oktobar“

Metaloprerađivačka delatnost. Snabdevanje vodom iz seoskog vodovoda. Voda se koristi za sanitarne potrebe i otpadna voda se odvodi u septičku jamu. Ne postoji uređaj za prečišćavanje. Sadržaj otpadne vode: BPK5 66 mgO₂/l, HPK 144 mgO₂/l.

KUMANE

„Biser“

Delatnost preduzeća je proizvodnja hemijskih sredstava za čišćenje i pranje. Snabdevanje vodom je iz seoskog vodovoda. Voda se koristi u tehnološkom procesu, za pranje mašina, pogona i sanitarne potrebe. Sva otpadna voda se dislocira u septičku jamu. Otpadna voda se ne prečišćava. Sadržaj otpadne vode: BPK5 1632 mgO₂/l, HPK 3500 mgO₂/l.

Atmosferske vode

Novi Bečej

Evakuisanje atmosferske vode je rešeno otvorenim kišnom kanalizacijom u većem delu naselja i zatvorenom kanalizacijom u centru naselja. Postoji oko 100 km kišne kanalske mreže. Atmosferska voda se odvodi sa tri glavna kanala. Šušanjskim kanalom i crpnom stanicom Šušanj voda se prebacuje u DTD OKM. Aračkim kanalom i crpnom stanicom Vranjevo i kanalom Begej i crpnom stanicom Burza voda se prebacuje u Tisu. Arački kanal je na celoj trasi zacevljen. Zbog visokog terena Vranjevo nije ugroženo atmosferskom vodom. Zbog depresije u kojoj leži, visokih podzemnih voda i zapuštenosti kanalske mreže, prostor Novog Bečeja, a naročito Šušanja je ugrožen od ekstremnih padavina, mada je crpna stanica za evakuaciju ovih voda dovoljnog kapaciteta.

Novo Miloševo

U naselju postoji oko 60 km otvorene kišne kanalizacije. Višak atmosferske vode se upušta u obodni DKM kanal. Kišna kanalizacija je zapuštena, pa kod ekstremnih padavina dolazi do plavljenja.

Kumane

U naselju postoji kišna kanalizacija dužine oko 50 km. Kanali za prijem atmosferskih voda su u lošem stanju, ali pošto naselje leži na uzdignutom zemljištu i peščanom sloju atmosferska voda se lako upija. Višak vode se odvodi u depresije oko naselja.

Bočar

U naselju je delimično izgrađena kišna kanalizacija. Dužina kišne kanalizacije iznosi oko 20 km. Kanali nemaju odvod van naselja tako da se višak vode upija ili isparava. Bočar nije ugrožen usled atmosferskih voda, pošto leži na uzdignutom zemljištu i velikim površinama pod baštama i travnjacima koji upijaju atmosferske vode.

Sadašnja situacija i trendovi

Izgradnjom novih kolektora fekalne kanalizacije i novim priključcima uvećala se količina otpadne vode Novog Bečaja. Do početka izgradnje odgovarajućeg uređaja za prečišćavanje otpadnih voda naselja još nije došlo.

Usled privatizacije preduzeća, neke firme su zatvorene, a u većini je smanjen broj zaposlenih. Na taj način je smanjena količina sanitarnih i tehnoloških otpadnih voda. Rad primarnih uređaja za prečišćavanje po preduzećima se uglavnom ne kontroliše, tako da se ne zna njihova efikasnost.

Dosadašnje preduzete mere za zaštitu površinskih voda od zagađivanja od industrije i stanovništva nisu dovoljne. Pre preduzimanja budućih mera zaštite voda od zagađivanja, da bi preduzete mere bile odgovarajuće, potrebno je utvrditi stvarno stanje u ovoj oblasti, uvesti katastar zagađivača, utvrditi tačne količine i sadržaj otpadnih voda.

Vodni resursi i vodoprijemnici

Opština Novi Bečej je izuzetno bogata podzemnim i površinskim vodama.

Reka Tisa protiče uz granicu opštine u dužini od 50 km. Tisa je međunarodna reka dužine 966 km sa površinom sliva 157.186 km². Preko teritorije opštine prolaze OKM DTD Magistralni kanal u dužini od 15,99 km i Kikindski kanal u dužini 25,40 km. Na teritoriji opštine je izgrađena detaljna kanalska mreža (DKM) u dužini od oko 616 km. Na granici opštine se nalaze dva napuštena korita Tise, Mrtva Tisa Medenjače i Mrtva Tisa Biserno ostrvo.

Na teritoriji opštine je konstatovano nekoliko vodonosnih artejskih slojeva. Za vodosnabdevanje Novog Bečaja, Kumana i Novog Miloševa se koristi drugi vodonosni sloj moćnosti od 50 do 70 m. Ovaj sloj zaleđe kod Kumana i Novog Bečaja na 100 m dubine, Kod Novog Miloševa na 135 m. Bočar se snabdeva vodom iz trećeg sloja na dubini od 180 do 210 m.

Kvalitet površinskih voda prati Hidrometeorološki zavod. Tisa i OKM DTD i Kikindski kanal su uredbom svrstani u II kategoriju voda. Stanje kvaliteta vode je lošije od zahtevane druge kategorije i dostiže III i IV kategoriju. Tisa je opterećena organskim zagađenjima prevashodno antropološkog porekla. Kvalitet vode Tise direktno utiče na kvalitet OKM DTD kanala, pošto se voda za ovaj kanal zahvata na ustavi kod Novog Bečaja. Na kvalitet voda Kikinskog kanala utiču degradirani vodotoci iz Rumunije i otpadne vode Kikinde. Rezultati ispitivanja pokazuju tendenciju prelaska u IV kategoriju.

Kvalitet vode za piće

Praćenje kvaliteta vode za piće sprovodi organizacija koja upravlja izvorima i distribucijom vode u skladu sa propisima o sanitarnoj ispravnosti vode za piće. Praćenje kvaliteta vode za piće za vodosnabdevanje u Novom Bečaju vrši KRO „Komunalnac“, u Novom Miloševu JP „Kompred“, u Kumanu i Bočaru Mesna zajednica.

Prema izveštaju o ispitivanju kvaliteta vode za piće, uzorka uzetog iz centralnog vodovoda 26.12.2007. godine u Novom Bečaju, voda za piće sadrži arsena 0,220 mg/l (dozvoljena granica je 0,01 mg/l), aerobnih i koliformnih bakterija nije bilo u uzorku, miris 2 slab miris na hlor (bez mirisa), boja 5 (5), mutnoća 0,24 (5), pH 8,33 (6,8 - 8,5), utrošak KMnO₄ 22,31 mg/l (8 mg/l), amonijak 0,16 mg/l (1 mg/l), rezidualni hlor 0,70 mg/l (0,50 mg/l), hloridi 27,19 mg/l (200 mg/l),

nitriti 0,02 mg/l (0,03 mg/l), nitrati 1.32 mg/l (50,0 mg/l), ostatak posle isparavanja 768 mg/l, eletrolitska provodljivost 1130 μ S/sm (1000 μ S/sm), gvožđe 0,16 mg/l (0,3 mg/l), ortofosfati 0,62 mg/l (0.15 mg/l). Na osnovu nalaza uzorak vode za piće ne odgovara propisima pravilnika o higijenskoj ispravnosti vode za piće (Sl. l. SRJ br. 42/98 i 44/99) zbog povećane koncentracije arsena, ortofosfata, rezidualnog hlora, nesvojstvenog mirisa, povećanog utroška KMnO_4 i povećane vrednosti elektroprovodljivosti.

Mere zaštite voda obuhvataju aktivnosti koje su usmerene na sprečavanje i smanjivanje zagađivanja.

Preventivne mere su usmerene u pravcu smanjenja količine otpadnih voda i njihovog zagađenja. Ostvaruje se racionalnom potrošnjom i racionalizacijom tehnologije proizvodnje:

- recirkulacija
- održavanjem i usavršavanjem tehnike za distribuciju
- merenjem potrošnje vode po vrstama potrošnje i potrošačima
- utvrđivanjem tehničkih normativa potrošnje i posebnim naplaćivanjem potrošnje iznad standarda po progresivnoj ceni
- ograničenje i zabrana potrošnje u slučaju neracionalne potrošnje.

Smanjenje zagađivanja otpadnih voda ostvaruje se:

- primenom čistijih tehnologija
- zamenom štetnih i opasnih sirovina i pomoćnih materija sa manje štetnim i opasnim
- smanjenjem gubitka supstance tokom proizvodnje, pojačanom kontrolom i radnom disciplinom

Smanjivanje zagađivanja voda ostvaruje se izgradnjom kanalizacionog sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Očuvanje kvaliteta voda ostvaruje se zabranom izgradnje privrednih objekata na područjima na kojima su ugrožena potencijalna izvorišta značajna za snabdevanje vodom, na malovodnim vodotocima i na području gde usled velike koncentracije zagađivača i ograničenog kapaciteta vodoprijemnika potrebne mere zaštite ne bi bile ekonomski prihvatljive.

Interventne mere se preduzimaju kada nastupi havarijsko zagađivanje.

Koncepcija zaštite životne sredine je rezultat težnje ka eliminisanju uzroka koji ugrožavaju kvalitet življenja (visok nivo podzemnih voda, neadekvatna evakuacija i prečišćavanje otpadnih voda, neadekvatni tretman komunalnog i industrijskog otpada) i težnji ka formiranju takvih rešenja koji će u budućnosti sprečiti ponovno izbijanje konflikata i uspostavljanju ekološke ravnoteže.

U rešavanju problema iz oblasti zaštite životne sredine potrebno je predvideti sledeće mere:

- obaranje visokih podzemnih voda izgradnjom drenažnog sistema
- evakuacija atmosferskih voda cevnom mrežom
- komunalne i industrijske vode, uz primarno prečišćavanje industrijskih otpadnih voda, ispuštati u gradsku kanalizaciju
- izgradnja i stavljanje u funkciju uređaja za prečišćavanje otpadnih voda što će posredno omogućiti popravak kvaliteta voda recipijenta OKM DTD kanala.
- uređivanje lokacija komunalnog i netoksičnog otpada
- kontrola svih prirodnih resursa, vode, vazduha, zemljišta i buke.

Za potpunije sagledavanje problema zagađivanja životne sredine i utvrđivanja potrebnih mera, potrebno je pristupiti izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana za opštinu Novi Bečej.

12.2.2. Stanje kvaliteta vazduha

Čist vazduh je osnov za zdravlje i život ljudi i čitavog eko sistema. Vazduh je smeša različitih gasova koji čine atmosferu, a sastoji se približno od, oko 78,8 % azota, 21% kiseonika i oko 0,2% ostalih gasova i čestica (plemeniti gasovi, ugljen-dioksid, vodonik, ozon, vodena para i razne nečistoće). U nekim naučnim izvorima, se može pronaći podatak, da je pre oko 150 godina, udeo kiseonika bio oko 30%. Sadašnja merenja u velikim gradovima opterećenih industrijom i vrlo razvijenim saobraćajem, govore da je nivo kiseonika snižen od uobičajenog udela u atmosferi.

Nevolje nastaju kada se ovaj odnos poremeti. Ekonomski pokazatelji govore da se godišnja šteta zbog zagađenja vazduha i efekta staklene bašte u Republici Srbiji, procenjuje od 447,2 miliona do 1,4 milijarde evra. Ovi podaci odnose se na štetu koja je prouzrokovana u socijalnoj, zdravstvenoj i ekonomskoj sferi države.

Zagađenje vazduha utiče na različite načine na zdravlje ljudi i čitavog ekosistema. Atmosfera služi i kao sredstvo transporta zagađujućih materija do udaljenih lokacija i kao sredstvo zagađenja zemljišta i voda.

Zagađenje vazduha prvenstveno zavisi od tipa zagađivača.

Glavni izvori zagađenja vazduha su industrijska postrojenja, i tačkasti izvori zagađenja koji su rezultat zagrevanja stambenih objekata, saobraćaja, kao i različitih aktivnosti ljudi.

Najčešće zagađujuće materije su ugljen-monoksid (SO), ugljen-dioksid (SO₂), sumpor-dioksid (SO₂), Azot-dioksid (NO₂), mikročestice čađi. Specifične zagađujuće materije vazduha su olovo, kadmijum, mangan, arsen, nikl, hrom, cink, i drugi teški metali i organski spojevi koji nastaju kao rezultat različitih aktivnosti. Među zagađivače u poslednje vreme se pojavljuju i poleni različitih trava (ambrozija).

Ugljen-monoksid (CO) je veoma otrovan gas, bez boje, mirisa i ukusa. Ovaj gas nastaje prilikom nepotpunog sagorevanja fosilnih goriva. Koncentracija od 1% CO u vazduhu je smrtonosna. Ugljen-monoksid u velikoj meri učestvuje u globalnom zagrevanju. Emisije CO uglavnom potiču iz saobraćaja.

Emisija SO₂ jedinjenja drastično je veća u zimskom nego u letnjem periodu, zbog sagorevanja fosilnih goriva. Emitovane kisele supstance kao što su SO₂ i NO₂ u atmosferi se mogu zadržati i do nekoliko dana, i za to vreme mogu preći razdaljinu od nekoliko hiljada kilometara, gde se preobražavaju u sulfurnu i azotnu kiselinu. Primarni polutanti CO₂ i NO₂ i njihovi reakcioni proizvodi nakon njihove depozicije i promene, padaju na površinu zemlje i otvorenih vodotokova u obliku „kisele kiše“ gde dodatno zakišeljavaju sredinu. Efekti acidifikacije odražavaju se na: vodene organizme koji su osetljivi na povećanje ph vrednosti i povećanje toksičnih metala u vodi. Biljke su osetljive na povećanje koncentracije vodonikovih jona u zemljištu, a ljudi takođe trpe posledice acidifikacije zbog konzumiranja površinske i podzemne vode koje često imaju neprimerene ph vrednosti i povećanu koncentraciju metala. Ugljen-dioksid (CO₂), igra značajnu ulogu kada je u pitanju efekat staklene bašte i globalnog zagrevanja.

Kao posledica po zdravlje ljudi, zbog pojave napred navedenih materija u vazduhu i smanjenog unosa kiseonika, mogu se pojaviti razne bolesti i tegobe, kao što su: respiratorne tegobe i bolesti, kardiovaskularne bolesti, mentalne smetnje i bolesti, tegobe i bolesti organa za varenja alergije, pad imuniteta, anemije, tumori i dr.

Na kvalitet vazduha jednog područja, pored koncentracije zagađujućih materija, veliki uticaj imaju meteorološki elementi: stanje vazdušnog pritiska, pravac i brzina strujanja vetra, vrtložna strujanja, odsustvo vetra, vlažnost vazduha, prisustvo magle, količine padavina, temperatura vazduha i temperaturne inverzije.

Klima

Klima na području opštine Novi Bečej, nalazi se na prelazu iz malo vlažnog u suvi klimatski tip.

Tokom godine, prosečne mesečne temperature variraju od $-1,1^{\circ}\text{C}$ u januaru do $+22,8^{\circ}\text{C}$ u julu. Područje zapadnog Banata, a tu spada i područje opštine Novi Bečej, ima najjače izražene razlike između najnižih januarskih i najviših julskih temperatura. Srednje godišnje temperature kreću se oko 11°C .

Najizraženiji vetar u našem području je košava. Brzina košave je veoma promenjiva, i kreće se od $5-11\text{ m/sec}$, ali ponekad njeni naleti dostižu brzinu i do $27,5\text{ m/sec}$, što iznosi približno 100 km/sat . Košava duva iz jugoistočnog ili južnog pravca i donosi relativno tople i pretežno suve vazdušne mase. Drugi značajni vetar ovog područja je blagotvorni vetar iz severozapadnog pravca, koji redovno donosi kišu i sneg i snabdeva čitavu Vojvodinu dovoljnim količinama vlage. Treći značajni vetar je severac, koji je hladan i prilično jak vetar.

Prosečne padavine u opštini Novi Bečej su 613 mm po m^2 , što je nešto manje od Vojvođanskog proseka (650 mm).

Kontrola kvaliteta vazduha u Novom Bečeju

U Novom Bečeju tokom 2004. godine, vršena je kontrola kvaliteta vazduha od 14.VII do 31.XII 2004. godine, na lokalitetu „Žitoprerada“. Tom prilikom zabeleženi su sledeći rezultati merenja:

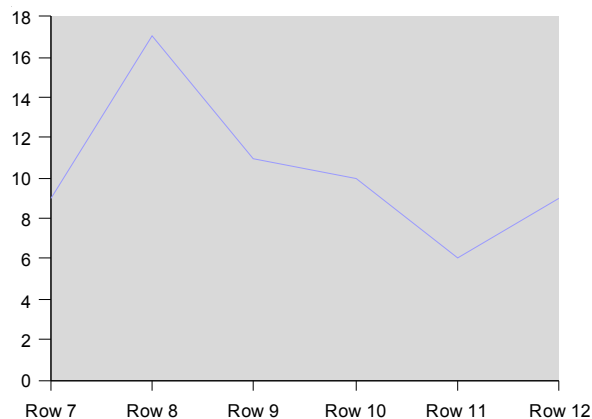
Sumpordioksid

Maksimalna koncentracija zabeležena u periodu merenja iznosila je $7\text{ }\mu\text{g/m}^3$, a minimalana $0\text{ }\mu\text{g/m}^3$. U toku godine nije bilo prekoračenja GVI ($150\text{ }\mu\text{g/m}^3$).

Čađ

Najveća prosečna mesečna koncentracija čađi u Novom Bečeju zabeležena je u avgustu ($17\text{ }\mu\text{g/m}^3$), a najmanja u novembru ($6\text{ }\mu\text{g/m}^3$). Najveća koncentracija čađi u 2004. godini iznosi $38\text{ }\mu\text{g/m}^3$ i izmerena je septembra 2004. godine. Minimalna koncentracija koja je zabeležena iznosila je $1\text{ }\mu\text{g/m}^3$. Godišnja prosečna koncentracija iznosi $10,33\text{ }\mu\text{g/m}^3$. Prekoračenje granične vrednosti nije evidentirano u toku 2004. godine.

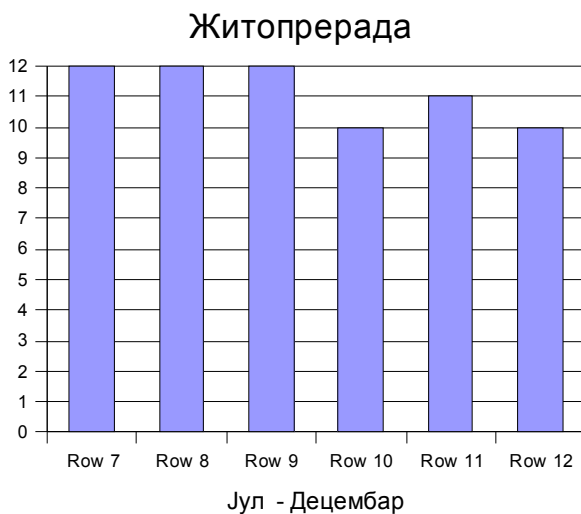
Grafički prikaz 5. Srednja mesečna koncentracija čađi (mikrogram po metru kubnom)

Azot-dioksid

Najveća prosečna mesečna koncentracija azot-dioksida iznosila je $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a zabeležena je u julu, avgustu i septembru, a najmanja u oktobru i decembru ($10 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Najveća koncentracija azot-dioksida u 2004. godini iznosi $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a minimalna $3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ izmerena u oktobru. Godišnja prosečna koncentracija iznosi $11,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Prekoračenje granične vrednosti nije evidentirano u toku 2004. godine.

Grafički prikaz 6. Srednja mesečna koncetracija azotdioksida (mikrogram po metru kubnom)

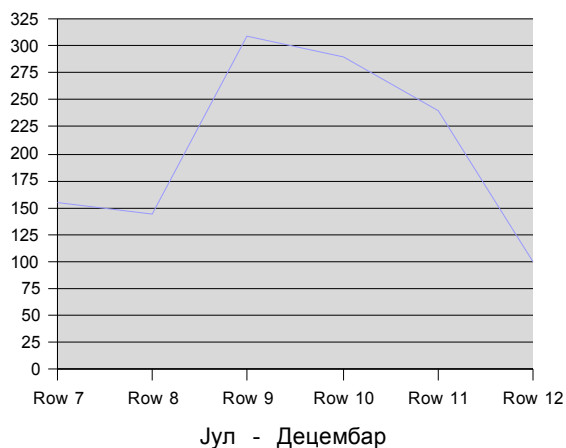

Aerosediment

Količine ukupnih taložnih materija u aerosedimentu u 2004. godini kretale su se u granicama $100 - 316 \text{ mg}/\text{m}^2/\text{dan}$. Godišnji prosek iznosi $207,77 \text{ mg}/\text{m}^2/\text{dan}$. Maksimalna koncentracija iznosila je $316 \text{ mg}/\text{m}^2/\text{dan}$, a minimalna $99,44 \text{ mg}/\text{m}^2/\text{dan}$. Prekoračenja graničnih vrednosti ($450 \text{ mg}/\text{m}^2/\text{dan}$) nisu zabeležena.

Grafički prikaz 7. Mesečne koncetracije ukupnih taložnih materija (miligram po metru kvadratnom)

Житопрерада

Prizemni ozon

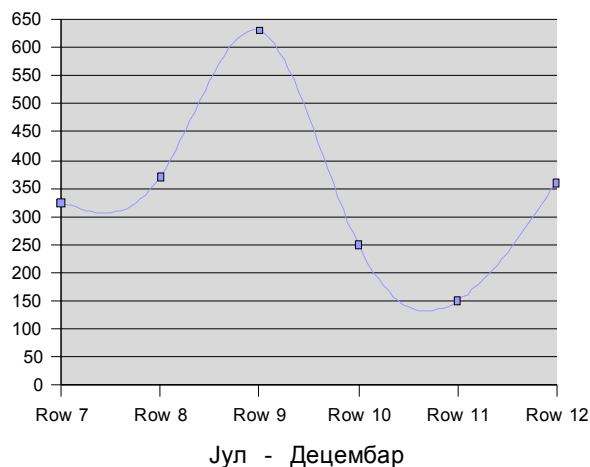
Najveća mesečna koncentracija prizemnog ozona zabeležena je u avgustu i iznosila je $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a najmanja $2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ u oktobru, novembru i decembru. Najveća koncentracija prizemnog ozona zabeležena je u avgustu i iznosila je $26 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a najmanja $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. U toku godine nije zabeleženo prekoračenje GVI ($65 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Suspendovane čestice

Najviša prosečna mesečna koncentracija suspendovanih materija je od $625 \mu\text{g}/\text{m}^3$ izmerena u septembru, dok je minimalna srednja mesečna koncentracija suspendovanih čestica od $138 \mu\text{g}/\text{m}^3$ /dan izmerena u novembru. Maksimalna dnevna koncentracija od $759 \mu\text{g}/\text{m}^3$ izmerena je u septembru, minimalna dnevna koncentracija od $23 \mu\text{g}/\text{m}^3$ /dan izmerena je u novembru.

Grafički prikaz 8. Srednja mesečna vrednost koncentracije suspendovanih čestica (mikrogram po metru kubnom)

Житопрерада

Procena zagađenosti vazduha

Stanje zagađenosti vazduha u opštini Novi Bečej, se trenutno ne može tačno utvrditi, pošto za to sem sporadičnih merenja, ne postoji monitoring kvaliteta vazduha po naseljenim mestima u opštini.

Do povećanog opterećenja tj. zagađenja vazduha može doći iz sledećih razloga:

- Sezonsko povećanje zagađenja; i to letnje zbog povećanog paljenja strnjišta nakon žetve ili lišća u naseljenim mestima, zimsko zbog povećanog korišćenja fosilnih goriva za zagrevanje domaćinstva
- Divlje deponije smeća i njihovo paljenje
- Korišćenje motornih vozila, koje kao pogonsko gorivo koriste fosilna goriva
- Rad industrije na teritoriji opštine Novi Bečej, koja može da zagađuje vazduh putem emisija suspendovanih čestica i produkata sagorevanja iz svojih emitera u atmosferu
- Akcidenti na teritoriji opštine Novi Bečej, do kojih može doći putem neispravnosti ili udesa transportnih sredstava, kojima se prevoze opasne materije i one mogu da ispare u atmosferu (auto cisterne, vagon cisterne ili cisterne na plovnim sredstvima).
- Akcidenti na široj teritoriji, prilikom čega putem vazdušnih struja može doći do zagađenja vazduha na teritoriji opštine Novi Bečej (česti akcidenti u Pančevu-Azotara, Petrohemija , Kikinda-MSK, Livnica, kao i druga mesta u bližoj ili široj okolini)
- Sve veća prisutnost polena trava u vazduhu (ambrozija) i neadekvatan odnos prema nastalom problemu.

Kako bi se utvrdilo činjenično stanje, tj. da li ima povećanog zagađenja vazduha u opštini Novi Bečej, a na osnovu pozitivnih zakonskih propisa iz oblasti Zaštite životne sredine, potrebno je pre svega izvršiti monitoring kvaliteta vazduha (imisija) u naseljenim mestima i na osnovu izmerenih i obrađenih podataka u slučaju nepovoljnih rezultata sačiniti akcioni plan za smanjenje zagađenja vazduha.

12.2.3. Komunalni otpad

Prema zakonu o upravljanju otpadom, komunalni otpad je onaj iz domaćinstva (kućni otpad) i komercijalni otpad, odnosno onaj koji se sakuplja sa određene teritorijalne celine, najčešće opštine u skladu sa propisima i planovima opštine.

Na osnovu statistike, procena i iskustva dnevna količina komunalnog otpada na teritoriji opštine Novi Bečej iznosi oko 25 tona, odnosno 70 m³, što na godišnjem nivou iznosi oko 9100 tona, odnosno 26.000 m³.

Na teritoriji opštine Novi Bečej postoje i 4 klanice, čije odlaganje otpada nije regulisano, kao i medicinski otpad iz zdravstvenih ustanova na teritoriji opštine.

Stanje na gradskoj deponiji i smetlištima u naseljenim mestima opštine Novi Bečej

Do 01.05.2007.godine problem rešavanja komunalnog otpada na teritoriji opštine Novi Bečej bio je poveren JP Komunalac Novi Bečej, koji je radio u Novom Bečeju i naseljenom mestu Kumane i JP Kompred Novo Miloševo, koji je radio u naseljenom mestu Novo Miloševo, dok u naseljenom mestu Bočar nije bilo organizovanog iznošenja komunalnog otpada.

Od 01.05.2007. godine odlukom Skupštine opštine Novi Bečej, o poveravanju poslova iznošenja komunalnog otpada na teritoriji opštine, iznošenje komunalnog otpada vrši Brantner otpadna privreda d.o.o. Novi Bečej, čiji je osnivač iz Austrije. Potpisivanjem ugovora i poveravanjem poslova, firma Brantner otpadna privreda d.o.o, prihvatila je obavezu da izvrši dodatna ulaganja

koja treba da znatno poboljšaju kvalitet usluga u ovoj oblasti. Ulaganja se naročito odnose na nabavku kontejnera za odvojeno sakupljanje otpada na mestu nastanka i plastičnih kanti za smeće za svako domaćinstvo, kao i izradu transfer stanica, kao dela regionalnog sistema za upravljanje otpadom.

Odlukom Skupštine opštine Novi Bečej određena je lokacija gradske deponije, pored stare deponije koju je koristilo JP Komunalac, gde se deponuje sav komunalni otpad sa teritorije svih naseljenih mesta opštine Novi Bečej. Trenutna lokacija na koju se deponuje komunalni otpad ne zadovoljava ni minimalne standarde za tu svrhu (nepostoji prilazni put do deponije, nalazi se u neposrednoj blizini iskopa AD Polet i u blizini obradivog zemljišta). Smetlišta u ostalim naseljenim mestima se više ne koriste i potrebno ih je sanirati i rekultivirati. U Novom Miloševu je to delom i urađeno, ali zbog nesavesnosti građana, tamo se i dalje odlaže otpad kao i na divljim deponijama.

Divlje deponije na teritoriji opštine Novi Bečej

U opštini je urađeno evidentiranje lokacija divljih deponija, tako da se one nalaze na sledećim lokalitetima:

Novo Miloševo: sa leve strane puta za Kikindu, rudina Siget na izlasku iz naseljenog mesta i pored Beodranskog groblja.

Bočar: rudina Bekoš

Kumane: rudina Vanj

Novi Bečej: duž Bašaidskog puta, duž zaobilaznice

Planom Pokrajine predviđena je izgradnja regionalnih deponija na teritoriji Vojvodine. Na osnovu istraživanja o pogodnim lokacijama za regionalne deponije, predviđena lokacija za izgradnju regionalne deponije se nalazi u ataru naseljenog mesta Novo Miloševo, pored deponije NIS-a koja je već u fazi izgradnje. Firma Brantner otpadna privreda je zainteresovana za izgradnju regionalne deponije na toj lokaciji. Izgradnjom regionalne deponije po visokim Evropskim standardima ne samo da bi se rešio problem komunalnog otpada i zaštita životne sredine, nego bi se otvorile i nove mogućnosti u razvoju opštine Novi Bečej.

12.2.4. Kvalitet zemljišta

Zemljište predstavlja složeni prirodni sistem u kome pod dejstvom živih organizama i drugih faktora dolazi do stvaranja i razlaganja neorganskih i organskih supstanci. Pored toga zemljište je svakodnevno izloženo posrednoj i neposrednoj degradaciji i zagađenju. Za razliku od vode i vazduha, ovaj element životne sredine je relativno statičan, te je efekat smanjenja zagađenja razblaživanjem i prečišćavanjem manji, zbog čega dolazi do intenzivnije akumulacije svih materija, a naročito onih nerastvornih.

Čisto, nezagađeno i kvalitetno zemljište je pored nezagađenog vazduha i vode, treći medijum od koga direktno zavisi kvalitet čovekove okoline, a samim tim i kvalitet čovekovog života. Zemljište kao prostor na koga interaktivno deluju klima, biljni i životinjski svet i čovek, predstavlja zonu

veoma brze promene. Ukoliko se prepusti nekontrolisanoj eksploataciji antropogenog faktora, veoma lako može dovesti do promena, koje će opterećivati buduće generacije u tolikoj meri da će morati da odvoje mnogo truda i znanja kako bi ih sačuvali od propadanja. Zemljište je prirodni resurs koji smo pozajmili od budućih generacija.

Među vodećim granama privrede, poljoprivreda i industrija zauzimaju prva dva mesta. Poljoprivreda kao privredna grana ima višestruki značaj. Kao proizvođač hrane i sirovina za industriju, ona ima vitalne funkcije u privredi opštine. Za razvoj ove privredne delatnosti postoje veoma povoljni prirodno-ekonomski uslovi. Od ukupne površine novobečejske opštine, na obradivo poljoprivredno zemljište otpada 41969 hektara ili negde blizu 70%. Ovako velika površina obradivog poljoprivrednog zemljišta pruža mogućnost razvoja intenzivne i planske poljoprivredne proizvodnje, a paralelno sa tim i prateće prerađivačke industrije.

Posebno treba izneti postojanje nekoliko aktuelnih problema korišćenja obradivog zemljišta : ekstenzivan način korišćenja, smanjeno unošenje organskog đubriva, degradacija zemljišta – erozije; koji bitno utiču na kvalitet zemljišta.

Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj, počeo je 2003. godine da sprovodi redovan monitoring kvaliteta životne sredine na teritoriji cele AP Vojvodine. U sklopu tih aktivnosti vršena je i kontrola kvaliteta zemljišta, ali samo u okolini većih industrijskih kompleksa (Pančevo, Beočin, Kikinda, Sombor).

Na teritoriji opštine Novi Bečej ne vrši se sistematsko praćenje kvaliteta zemljišta.

Predlogom monitoringa životne sredine opštine Novi Bečej za 2008. godinu predviđeno je da se posle niza godina krene u kontrolu kvaliteta osnovnih medijuma životne sredine (voda, vazduh, zemljište). Za to su i obezbeđena sredstva u budžetu opštine.

Proces ispitivanja kvaliteta zemljišta je tek započeo, te se ne može govoriti o relevantnosti dobijenih podataka.

Prema respoloživim podacima sadržaj humusa se kreće od 2,33% do 3,15%, sadržaj kalcijum karbonata od 0,43% (Matej) do 11,50 (Šimuđ), a kiselost zemljišta od 6,84 do 8,73.

Sva ispitana zemljišta su prezasićena kalijumom, a nedostaje fosfor.

Ispitivanje sadržaja mikro elemenata, teških metala i pesticida nije rađeno.

Za ozbiljan i stručan pristup neophodno je uraditi sveobuhvatne analize i u tom smislu dati preporuke za dalje postupanje radi očuvanja plodnosti zemljišta, stvaranja uslova za proizvodnju zdrave hrane i zaštitu zemljišta i vode.

Za donošenje valjanog zaključka o kvalitetu zemljišta potrebno je izvršiti kontinuirane i sveobuhvatne analize:

- sastava i kvaliteta zemljišta
- osnovnog sadržaja mineralnih sastojaka (silicijum, aluminijum, gvožđe..)
- mikroelemenata (mangan ,cink ,bakar,..)
- štetnih i opasnih materija (teški metali, insekticidi,..)
 - kontaminacije

- hidrogeološkog stanja
- ispuštenim i toksičnim materijama

Nakon izvršenih analiza, kako poljoprivrednog tako i nepoljoprivrednog zemljišta, potrebno je formirati katastar zagađivača i na osnovu toga predlagati mere za sprečavanje zagađivanja i mere za kontrolu kvaliteta zemljišta i održivog korišćenja zemljišnih resursa.

12.3. AMBROZIJA NA TERITORIJI OPŠTINE NOVI BEČEJ

Ambrosia artemisifolia L. , pripada familiji Asteraceae i dospela je iz Severne i Centralne Amerike u Evropu krajem 19. veka. Zbog izuzetno velike mogućnosti prilagođavanja, vrlo brzo postaje dominantna korovska vrsta na mnogim staništima. Obzirom na ogromnu produkciju semena i veliku fertilnost istog, ova biljna vrsta se širi velikom brzinom.

Veliki broj zelenih površina na teritoriji AP Vojvodine (parkovi, trgovi, bašte) zemljišta druge i treće kategorije (prostori koji nisu predviđeni za određenu namenu), rečno priobalje, rečna ostrva, kanali predstavljaju idealna staništa za ambroziju.

Poslednjih decenija imamo izrazit porast broja obolelih od alergijskih bolesti respiratornog trakta, te država preduzima sistemske mere za njeno suzbijanje, jer bitno utiče na kvalitet života. Osnovni problem u zdravstvenom pogledu su alergije, koje ambrozija izaziva kod ljudi svih uzrasta, kod više od 10% ljudske populacije.

U vreme cvetanja ambrozije, alergije se manifestuju u vidu polenske kijavice, bronhijalne astme, raznih osipa na koži i konjuktivitisa, što nanosi nesagledive zdravstvene posledice, te znatne privredne štete.

Istražujući uzroke povećanog javljanja alergijskih bolesti prouzrokovanih polenom korova kod stanovništva, utvrđeno je sledeće:

- Vojvodina je uz istočnu Slavoniju i južnu Mađarsku kraj sa najvećom količinom alergogenog korova u Evropi.
- Uprkos alarmantnom stanju ne postoji ni opšta ni regionalna saradnja u borbi protiv alergogenog korova (samo se tako može suzbiti)
- Ogromna produkcija polenovog zrna i prenošenje polena zrnom omogućavaju da se polenova zrna prenesu na udaljenost od 10-100 km.
- Kod osetljivih osoba 8-20 polenovih zrna na 1m³ vazduha, može da izazove jake reakcije
- Koncentracija ovih alergena polena je najveća krajem avgusta i početkom septembra

Kontrola korova ima za cilj da poremeti životni ciklus biljke kako bi postepeno izbacili banku semena iz napadnutih područja. Na teritoriji opštine Novi Bečej nije vršeno merenje koncentracije polena niti mapiranje gustine biljaka. U Srbiji nije zakonom regulisano suzbijanje i uništavanje korovske biljke- ambrosia, već uredbom od 18.08.2006. godine i instrukcijom o primeni uredbe od 31.05.2007. godine Uprave za zaštitu bilja. Prema ovoj uredbi način uništavanja podrazumeva:

- agrotehničke mere (obrada zemljišta, nega useva)
- mehaničke mere (košenje, čupanje, spaljivanje)
- hemijske mere (herbicidi sa kontaktnim i totalnim delovanjem)

12.4. BIODIVERZITET- specijalni rezervat prirode SLANO KOPOVO

Predeo Slanog Kopova je 2001. zaštićen u Srbiji kao raritetni primer slatinskih staništa i neponovljiv punkt osobene biološke raznovrsnosti. Slano Kopovo je jedan od reprezentativnih, još

uvek očuvanih panonskih tipova predela čiji su slatinski, močvarni i akvatični ekosistemi od značaja za očuvanje ukupnog biodiverziteta Srbije, kao i globalne raznovrsnosti živog sveta. Pored toga ovo slano jezero predstavlja izuzetnu prirodnu vrednost i sa geomorfološkog, hidrološkog i mikroklimatskog aspekta.

Uredbom od 28.12.2001. godine (Službeni glasnik RS br.74) prostor Slanog kopova je stavljen pod zaštitu i propisane su odgovarajuće mere i režimi koje treba sprovesti da bi se očuvala ova jedinstvena akvatorija sa najbližim okruženjem, ukupne površine 976,45 ha. Rezervat „Slano Kopovo“ je svrstan u I kategoriju, tj. u prirodna dobra od izuzetnog značaja sa nacionalnog aspekta (Pravilnik o kategorizaciji prirodnih dobara –Službeni glasnik RS, br. 30/92).

Zbog svojih izrazitih ornitoloških osobenosti i vrednosti, Slano Kopovo je 1989. godine proglašeno za značajno stanište ptica u Evropi prema IBA projektu, sa površinom od oko 600-700 ha (*Grimmet & Jones, 1989*). Revizijom IBA projekta 1997. godine, ovo područje sa istim značajem obuhvata područje od 2.660 ha (*Puzović i Grubač, 1997*), što ostaje važeće i u kasnijem pregledu IBA područja Evrope (*Puzović i Grubač; in Heath & Evans, 2000*). Slano kopovo dobija IBA kod **012** i Nacionalni kod **SER012** (*Heath and Evans, 2000: 725*).

Slano Kopovo je 22. jula 2004. godine proglašeno Ramsarskim područjem, čime je uvršteno u listu vodenih područja od svetskog značaja, pri čemu je među najvažnijim kriterijumima za upis u ovu listu, bogatstvo ornitofaune. Granice Ramsarskog područja „Slano Kopovo“ se poklapaju sa granicama Specijalnog rezervata prirode, što znači da ono pokriva površinu od 976 ha. Slano Kopovo je 1392. Ramsarsko područje (Ramsar Site no. 1392).

Iste godine (2004) u Srbiji su predlagani prostori za IPA-područja (*Important Plant Areas*). U predlog je uvršteno i Slano Kopovo, ali sa površinom od svega 220 ha, koja se delom preklapa sa nacionalnim prirodnim dobrom „Slano Kopovo“, a delom i sa istoimenim IBA-područjem. Pomenutih 220 ha se odnosi na samu akvatoriju, i to u periodu najvišeg nivoa vode, uključujući i neposredno okruženje pod autohtonim ekosistemima. Međutim, za zaštitu u nacionalnim okvirima, status Specijalnog rezervata prirode „Slano Kopovo“ dobilo je područje koje ima površinu od 976 ha, s obzirom da 756 ha otpada na uticajnu zonu, koja uključuje „pesak“, njive u okruženju i slatkovodno Malo Kopovo.

Slano Kopovo predstavlja jednu od poslednjih očuvanih bara na slatinama Vojvodine, odnosno slanih jezera u paleomeandrima. U davnoj prošlosti je Tisa često menjala svoj tok, razlivala se i plavila okolne nizine. Jedan od prastarih meandara reke Tise je i Slano Kopovo, ostao nakon isušivanja močvara na tlu Vojvodine i podizanja nasipa u sedamnaestom i osamnaestom veku.

Slano Kopovo se nalazi u severozapadnom delu Banata, severoistočno od Novog Bečeja, od koga je u pravoj liniji udaljeno 5 km i reke Tise. Udaljeno je 55 km od Novog Sada i oko 32 km od Kikinde.

Slano Kopovo se nalazi u severnom Banatu na aluvijalnoj ravni Tise i Galacke, omeđeno putevima Novi Bečej - Novo Miloševo i Novi Bečej - Bašaid. Obuhvata polulučnu, izduženu depresiju pravca severozapad - jugoistok, i predstavlja u stvari fosilni meandar Tise. Jedan od dokaza pravca nekadašnjeg toka reke Tise je desetak manjih ili većih humki u okolini koje su u prošlosti pratile tok reke. Sedimentacijom još u doba Panonskog mora, a kasnije eolskom i naročito rečnom erozijom stvoreno je udubljenje blagih strana i širokog dna, koje se ispunilo vodom. Na sličan način nastale su brojne ulegline i bare u ovom regionu koje zajedno sa močvarama i ritovima Banačani nazivaju " kopovi", a ako su im vode sa većim procentom soli onda i " slane". Otuda naziv Slano Kopovo.

Specijalni rezervat prirode "Slano Kopovo" predstavlja autentičan i jedinstven ekosistem slatinskih bara, pašnjaka i utrina sa drugim tipovima barskih staništa, uokvirena okolnim obradivim površinama i uzvišenjima. Slano Kopovo se odlikuje izuzetno bogatim ekosistemskim i specijskim diverzitetom. Zbog svojih opšte poznatih vrednosti ima verifikovani međunarodni status, jer je uključeno u spisak područja od izuzetnog značaja za ptice Evrope (IBA, 1989-2000). Osobnost i jedinstvenost ovog područja se ogleda u prisustvu jedinstvenih slatinskih staništa i pripadajućih zajednica i vrsta, koje su gotovo sasvim nestale u tom obliku i na toj površini u drugim delovima Panonske nizije.

Slano Kopovo ima izuzetne biocenološke karakteristike. Prepoznatljivo je po specifičnim slatinskim zajednicama klase *Thero-Salicornietea*. Pečat Slanom Kopovu daje dominantna halofitska (slatinska) vegetacija. To je komponenta biodiverziteta po kojoj je ovo područje prepoznatljivo u nacionalnim i međunarodnim razmerama. Biljne vrste, cenolementi, pripadaju uglavnom jednogodišnjim, sukulentnim halofitama. U zavisnosti od koncentracije natrijumhlorida u podlozi i stepena njene vlažnosti, odnosno izraženosti procesa raslanjivanja, na terenu se jasno mogu razlikovati 4 zajednice. Vrste koje karakterišu klasu *Thero-Salicornietea* su između ostalih *Salicornia europaea*, *Suaeda maritima*, *Suaeda pannonica* i predstavljaju danas prave raritete. Vrsta *Suaeda pannonica* je panonski endem i nalazi se u Crvenoj knjizi flore Srbije zajedno sa *Salicornia europaea* kao kritično ugroženi takson (CR). Prema navodima botaničke literature, caklenjača *Salicornia europaea* i jurčica *Suaeda maritima* se na terenu isključuju. Međutim, posebnu odliku vegetacije Slanog Kopova predstavlja baš njihova specifična kombinacija. Tako je 1988. godine prvi put za nauku opisana posebna zajednica *Salicornieto – Suaedetum maritimae continentale*. U flori Slanog Kopova zabeležena je i švarcenbergova bokvica (*Plantago schwarzenbergiana*) koja je transilvansko-panonski endem sa svetske crvene liste biljaka (IUCN, 1998) i uvršćena je u spisak vrsta SR Jugoslavije od međunarodnog značaja za očuvanje globalnog biodiverziteta.

Slano Kopovo je poznato po bogatstvu životinjskog sveta, posebno predstavnika faune ptica i sisara. Slano Kopovo predstavlja jedno od najvažnijih i najosobnijih staništa ptica u Srbiji (IBA područje). I pored relativno male površine područja (oko 1000 ha) evidentirano je do sada čak 210 vrsta ptica, ili 63% od ukupno poznatih vrsta u Vojvodini (320 vrsta). Od ukupnog broja zabeleženih vrsta ptica, 73 vrste su pronađene na gnežđenju ili se sa velikom verovatnoćom smatraju gnezdaricama, a 12 vrsta (5,9%) je zabeleženo pre više od 30 godina i mogu se smatrati iščezlim vrstama, dok se 6 vrsta (8,4%) može smatrati bivšim gnezdaricama. Veoma je izražena zonalnost ornitofaune Slanog Kopova. Najvažnija staništa za ptice su: otvorene vode jezera i rukavca, flotantna i emerzna vegetacija, muljevite i peskovite obale, vlažne i močvarne livade, suve livade, utrine i parlozi, šibljaci, voćnjaci i obradiva polja.

Slano Kopovo predstavlja jedinstvenu selidbenu stanicu za migratorne vrste ptica. Pošto se nalazi u blizini toka reke Tise, vrste koje pri seobi prate tok reke i njen šumski pojas, rado sleću na tu široku otvorenu vodenu površinu i okolne brisane i dobro pregledne prostore. Slano Kopovo je posebno povoljno za zadržavanje tokom seobe i disperzije za ždralove (*Grus grus*), patke i guske (*Anseriformes*) i šljukarice (*Charadriiformes*).

Znatan broj vrsta i jedinki ptica se okuplja na Slanom Kopovu i tokom zimskih meseci, pod uslovom da na njemu ima dovoljno vode i da nije zamrznuta. Na prostranim vodenim površinama i okolnim poljima i utrinama, u periodima najintenzivnijeg prolaza ptica, redovno se čak u jednom danu zadržava do 20.000 primeraka raznih vrsta ptica vodenih staništa. Posebno se svojom brojnošću izdvajaju guske i patke, koje se u ovom delu Vojvodine tradicionalno okupljaju u jesen i

povremeno zimi u jatima od nekoliko desetina hiljada primeraka, s tim što koriste i otvorene vodene površine reke Tise i okolnih šaranskih ribnjaka.

Velika jata ždralova (*Grus grus*) redovno koriste plitku vodu jezera i okolnu depresiju za svoj noćni odmor. Ujedno ovo je glavno mesto selidbenog okupljanja ove vrste na prostorima Vojvodine. Zbog toga je Kopovo od neprocenjivog značaja za očuvanje gnezdišne populacije sa severa, ali i mogućnosti ponovnog naseljavanja južnih staništa gde se ova vrsta nekada gnezдила. Tokom jesenje seobe procenjuje se da preko Slanog Kopova uz određeno zadržavanje, prođe preko 10 000 ptica, što pre svega zavisi od klimatskih prilika. Najveća koncentracija ptica zabeležena u jednom trenutku iznosi oko 5000 jedinki. Ptice se tokom dana zadržavaju po depresijama i poljima u širem području, ponekad i po 4-5 km daleko od Kopova, gde se nalaze njihova glavna hranilišta. U sumrak se svi ždralovi u grupama vraćaju ka Slanom Kopovu na noćenje.

Fauna sisara (*Mammalia*) je takođe jedna od temeljnih prirodnih vrednosti Slanog Kopova. Ovo područje karakteriše prisustvo 25 vrsta sisara iz redova: *Insectivora*, *Lagomorpha*, *Rodentia*, *Carnivora* i *Artiodactyla* (Tvrković i Džukić, 1977), s tim da nisu posebno istraživane i uključene vrste iz reda *Chiroptera*. Na najzaslanjenijim delovima slatine u pojasu oko samog korita Slanog Kopova prisutne su vrste: šumska rovčica - *Sorex araneus*, mala rovčica - *S. minutus*, krtica - *Talpa europaea*, jež - *Erinaceus concolor*, poljska voluharica - *Microtus arvalis*, ondatra - *Ondatra zibethica*, stepski miš - *Apodemus microps*, lisica - *Vulpes vulpes* i lasica - *Mustela nivalis*. Područje Malog kopova koje karakteriše prisustvo džombaste vegetacije nastanjuje i sve ređa vrsta, vodena voluharica - *Arvicola terrestris*, a na livadama na nešto višem terenu *Pitymys subterraneus* - podzemna voluharica. Na obrađenim površinama između kopova prisutne su vrste sisara tipične u agrobiocenozama kao što su: hrčak - *Cricetus cricetus*, poljski miš - *Apodemus sylvaticus* i domaći miš - *Mus musculus*, dok su u vrzinama uz polja i puteve, te uz, sada već porušene napuštene salaše utvrđene i vrste: baštenska rovčica - *Crocidura suaveolens*, poljska rovčica - *C. leucodon*, patuljasti miš - *Micromys minutus*, prugasti miš - *Apodemus agrarius* i sivi pacov - *Rattus norvegicus*. Na severnom delu više obale Kopova, na zaslanjenim pašnjacima prisutna je svakako najvažniji predstavnik sisara na ovom području, tekunica *Spermophilus citellus*. Ističe se takođe prisustvo običnog i stepskog tvora - *Mustela putorius* i *M. eversmanni*. Većina vrsta sisara registrovanih na ovom području pripada grupi prirodnih retkosti i zaštićene su zakonom, a nalaze se na popisu Crvene knjige, odnosno preliminarnom spisku vrsta kičmenjaka za Crvenu knjigu Srbije.

Tekunica *Spermophilus citellus* je tipični stepski predstavnik teriofaune. Na ovom području i u Vojvodini je opstanak tekunice ugrožen kako nestajanjem stepskih i slatinskih staništa, tako i izmenom korišćenja seoskih pašnjaka i utrina, odnosno sve manje prisutnim pašarenjem naročito ovaca. Stoga je ova vrsta jedna od najugroženijih vrsta u celoj Panonskoj niziji. Tekunica se na Crvenoj listi sveta (IUCN 1996) nalazi u grupi ugroženih vrsta sa statusom (VU). Visoka brojnost tekunice, registrovana na Slanom Kopovu u proleće 1974. godine, značajno je smanjena narednih decenija što iziskuje neophodne mere aktivne zaštite.

12.5. STRATEŠKI CILJEVI

Želeći da u narednom periodu sačuvaju sve ono što predstavlja specifične vrednosti životne sredine, ali i unaprede mnoge aspekte životne sredine koji su u prethodnom periodu narušeni, definisani su strateški ciljevi opštine Novi Bečej u oblasti zaštite životne sredine:

I STRATEŠKI CILJ: ADEKVATNO SNABDEVANJE SVIH NASELJENIH MESTA KVALITETNOM VODOM ZA PIĆE

1. Rekonstrukcija dotrajale vodovodne mreže
2. Izgradnja fabrike vode

II STRATEŠKI CILJ: IZGRADNJA KANALIZACIONIH MREŽA U NASELJENIM MESTIMA KAO I UREĐAJA ZA PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

1. Smanjenje zagađenja iz izvora izgradnjom primarnih prečistača
2. Izgradnja kanalizacionih mreža u naseljenim messtima, gde ih nema

III STRATEŠKI CILJ: SMANJENJE I KONTROLA UPOTREBE HEMIJSKIH SREDSTAVA ZAŠTITE U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

1. Kontrolisana primena hemijskih sredstava zaštite u poljoprivredi
2. Organizovanje vraćanja ambalaže od iskorišćenjih hemijskih sredstava

IV STRATEŠKI CILJ: PRAĆENJE STANJA ŽIVOTNE SREDINE U OPŠTINI NOVI BEČEJ

1. Formiranje jedinstvenog katastra zagađivača u opštini Novi Bečej
2. Uspostavljanje i edukacija opštinske službe za monitoring
3. Opremanje opštinske službe za zaštitu životne sredine za uspešan monitoring

V STRATEŠKI CILJ: SUZBIJANJE AMBROZIJE NA TERITORIJI OPŠTINE NOVI BEČEJ

1. Uključivanje opštine u regionalni sistem rešavanja problema ambrozije
2. Izrada, usvajanje i sprovođenje plana suzbijanja ambrozije na teritoriji cele opštine
3. Edukacija i uključivanje svih kategorija stanovništva u aktivnosti na suzbijanju ambrozije

12.6. PREPREKE I MOGUĆNOSTI

PREPREKE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Loša ekonomska situacija i nedostatak finansijskih sredstava za ZŽS• Nedostatak podataka o stanju ZŽS• Nizak nivo saznanja o potrebi ZŽS• Nejasna podela nadležnosti u poslovima ZŽS• Nedovoljan uticaj javnosti• Neodgovarajuća kaznena politika	<ul style="list-style-type: none">• Relativno očuvani prirodni resursi• Lokalna inicijativa nevladinih organizacija iz oblasti ZŽS• Postojanje institucija ZŽS u opštini• Unapređenje zakonske regulative iz oblasti ZŽS• Međunarodna pomoć iz oblasti ZŽS• Početak izgradnje kapaciteta za reciklažu i ekonomska valorizacija otpada